

NÁRODNÍ PARK PODYJÍ

VYHODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU ÚZEMÍ NP A OP - § 12 zákona 114/92 Sb.

Objednatel vyhodnocení: Ministerstvo životního prostředí ČR
Vršovická 69, 100 10 Praha

Zpracovatel vyhodnocení: Společnost pro životní prostředí, spol. s r.o.
Šeránkova 32, 616 00 Brno
telefon: 549256241, 549249785
e-mail: spzp@volny.cz

Autoři vyhodnocení: Ing. Ludmila Bínová, CSc.
autorizovaný architekt ČKA
Ing.arch. Alena Vašková
autorizovaný architekt ČKA
Ing. Yvona Lacinová
autorizovaný architekt ČKA

BRNO, ŘÍJEN 2004

OBSAH

	strana
A. TEXTOVÁ ČÁST	
1. ÚVOD	4
1.1 Použité podklady a literatura	4
1.2 Použité zkratky	5
2. METODICKÝ POSTUP VYHODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU	6
2.1 Definice základních pojmů	6
2.2 Metodický postup upravený pro potřeby NP Podyjí	10
3. VYMEZENÍ OBLASTÍ KRAJINNÉHO RÁZU NA ZÁKLADĚ PŘÍRODNÍCH, KULTURNÍCH, HISTORICKÝCH CHARAKTERISTIK A KRAJINOTVORNÝCH ZPŮSOBŮ VYUŽÍVÁNÍ	16
3.1 Vymezení oblastí krajinného rázu	16
3.2 Vyhodnocení přírodních podmínek, ekosystémových režimů a krajinotvorných způsobů využívání území	17
3.2.1 Kaňonovitá území – oblast krajinného rázu A	17
3.2.2 Ukloněné plošiny úvalů – oblast krajinného rázu B	23
3.2.3 Okrajová pahorkatina úvalů – oblast krajinného rázu C	25
3.2.4 Rozčleněné plošiny – oblast krajinného rázu D	27
3.2.5 Rovinatá plošina – oblast krajinného rázu E	31
4. NADŘAZENÉ KRAJINNÉ CELKY A TYPICKÉ ZNAKY JEJICH KRAJINNÉHO RÁZU	34
4.1 Vymezení nadřazených krajinných celků	34
4.2 Typické znaky krajinného rázu oblastí	35
4.3 Typické znaky krajinného rázu nadřazených krajinných celků	41
5. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH KRAJINNÝCH CELKŮ, MÍRA ZACHOVALOSTI KRAJINNÉHO RÁZU A STUPEŇ JEHO OCHRANY	55
5.1 Vymezení základních krajinných celků	55
5.2 Míra zachovalosti krajinného rázu základních krajinných celků	59
5.3 Stupeň ochrany krajinného rázu základních krajinných celků	61

	strana
6. KRAJINNÉ DOMINANTY A CHARAKTERISTIKA SÍDEL	63
6.1 Významné krajinné dominanty	63
6.2 Charakteristika sídel	64
7. VYHODNOCENÍ HRANIC ZASTAVITELNÉHO ÚZEMÍ OBCÍ A VYMEZENÍ ZÓN DLE STUPNĚ URBANIZACE	81
8. LIMITY PRO URBANIZACI ÚZEMÍ, TYPY REGULAČNÍCH ZÓN	82
8.1 Limity pro urbanizaci území NP	82
8.2 Typy regulačních zón NP	83
9. NÁVRH REGULATIVŮ PRO NP PODYJÍ	85
9.1 Objemové regulativy sídel	85
9.2 Tvaroslovné regulativy staveb	86
9.3 Regulativy specifických druhů staveb	86
9.4 Materiálové regulativy staveb	88
9.5 Vegetace sídel	88
9.6 Regulativy volné neurbanizované krajiny	88
10. VYUŽITÍ VYHODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU NP PODYJÍ	90
B. GRAFICKÁ ČÁST	
1. OBLASTI KRAJINNÉHO RÁZU, PŘÍRODNÍ PODMÍNKY, DOMINANTY v měřítku 1:25 000	
2. KRAJINNÉ CELKY A REGULAČNÍ ZÓNY v měřítku 1:10 000	

1. ÚVOD

Vyhodnocení krajinného rázu v NP Podyjí a jeho ochranném pásmu bylo zadáno Ministerstvem životního prostředí České republiky s cílem vytvořit odborný podklad, který umožní efektivní vykonávání státní správy podle § 12 zákona 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Zpracovatelem vyhodnocení krajinného rázu je Společnost pro životní prostředí spol. s r.o., 616 00 Brno, Šeránkova 32. Autory dílčích částí hodnocení krajinného rázu jsou čtyři autorizovaní architekti ČKA – Ing. Ludmila Bínová, CSc., Ing.arch. Alena Vašková, Ing. Yvona Lacinová a Ing.arch. Ivo Kabeláč.

Krajinný ráz a způsob jeho ochrany jsou definovány v odst. (1) a (2) § 12 zákona 114/92 Sb. v platném znění:

- (1) Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.
- (2) K umístování a povolování staveb, jakož i jiných činností, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody.

Vyhodnocení krajinného rázu bude sloužit správě NP Podyjí při výkonu státní správy a bude poskytnuto také všem stavebním úřadům i samosprávným orgánům obcí na území NP a jeho ochranného pásma. Stane se tak základním preventivním nástrojem ochrany krajinného rázu, územně plánovacím podkladem a oborovým dokumentem, který bude postupně zpracováván do ÚP sídel a využíván při posuzování stavební činnosti, územním i stavebním řízení. Hodnocení krajinného rázu, regulační zóny a regulativy by měly být součástí Plánu péče NP Podyjí a jeho ochranného pásma.

1.1 Použité podklady a literatura

Při zpracování hodnocení byly použity tyto podklady a literatura:

- 1) Plán péče NP Podyjí a jeho ochranného pásma (Správa NP Podyjí, schválen pod č.j. OOP/2849/94)
- 2) Vymezení zón odstupňované ochrany přírody NP Podyjí 1:10 000 (Správa NP Podyjí, 1999)
- 3) Územní plán VÚC CHKO Podyjí (Urbion Bratislava, 1990)
- 4) Územní plán Města Znojma (Urbanistické středisko Brno spol. s r.o., 2000)
- 5) Územní plán Města Znojma – změna č. 1 (Urbanistické středisko Brno spol. s r.o., 2002)
- 6) Územní plán obce Mašovice (Ing.arch. Strublová, Brno, 2001)
- 7) Územní plán sídelního útvaru Vranov nad Dyjí (Stavoprojekt Jihlava, 1992)
- 8) Změny ÚP SÚ Vranov nad Dyjí (Urbanistické středisko Jihlava, spol. s r.o., 2004)

- 9) Územní plán obce Horní Břečkov – Čížov (Atelier obnovy vesnice Brno, 1999)
- 10) Urbanistická studie Lukov (Ing.arch. A. Vašková, 1995)
- 11) Územní plán obce Lukov (Urbanistické středisko Brno, spol. s r.o., 2001)
- 12) Územní plán sídelního útvaru Havraníky (arch. Tušer, 1996)
- 13) Územní plán městské části Znojma Popice a Konice (arch. Syrový, Brno, 1999)
- 14) Územní plán sídelního útvaru Hnanice (arch. Hladišová, Brno, 1995)
- 15) Oborový dokument CHKO Podyjí (Terplan, 1985)
- 16) Územní plán sídelního útvaru Lesná (Urbanistické středisko, spol. s r.o. Brno, 2001)
- 17) Územní plán obce Onšov (Urbanistické středisko, spol. s r.o. Brno, 2002)
- 18) Územní plán obce Podmolí (Urbanistické středisko, spol. s r.o. Brno, 1996)
- 19) Biogeografické členění České republiky (Culek a kol., 1996)
- 20) Typy biochor České republiky (Culek a kol., 2004 nepublikováno)
- 21) Vlastivěda moravská – Vranovský okres (Musejní spolek v Brně, 1906)
- 22) Vlastivěda moravská – Znojemský okres (Musejní spolek v Brně, 1904)
- 23) Turistická mapa č. 81 Podyjí (Klub českých turistů, 2001)
- 24) Územně-technický podklad Nadregionální a regionální ÚSES ČR (Bínová, Culek, 1996)
- 25) Hodnocení krajinného rázu – metodika zpracování (Bukáček, Matějka, Správa NP ČR, 1997)
- 26) Hodnocení krajinného rázu – návrh metodického doporučení (Míchal a kol., AOPK 1990)
- 27) Hodnocení krajinného rázu (Vorel, 2001)
- 28) Metodika hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava (Bínová, 2003)

1.2 Použité zkratky

NP	- národní park
NKC	- nadřazené krajinné celky
NPP	- národní přírodní památka
NPR	- národní přírodní rezervace
OP	- ochranné pásmo
PP	- přírodní památka
PR	- přírodní rezervace
STG	- skupiny typů geobiocénů

ÚPD	- územně plánovací dokumentace
ÚPP	- územně plánovací podklady
ÚP	- územní plán
ÚSES	- územní systém ekologické stability
ZKC	- základní krajinné celky
1BE, -3US	- nové kódy typů biochor dle Culek 1999, zatím v tisku

2. METODICKÝ POSTUP VYHODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU

Pro hodnocení krajinného rázu nebyla zatím schválena žádná oficiální metodika. Je to logické, protože se vždy jedná o individuální a originální postup, který je závislý na místních přírodních, historických i kulturních podmínkách a odborné erudici zpracovatele.

Při návrhu metodického postupu vyhodnocení krajinného rázu NP Podyjí jsme vycházeli z vlastní metodiky ověřené v rámci Hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava (2003), doporučené metodiky Správy CHKO ČR Praha (Bukáček, Matějka 1997), metodiky firmy Löw & spol. (2002), metodiky AOPaK Praha (Míchal a kol., 1998) a metodického postupu Ing.arch. Vorla.

Výše uvedené metodiky byly kriticky vyhodnoceny, a to především z hlediska využitelnosti výsledného díla pro preventivní ochranu krajinného rázu Správou NP Podyjí, stavebními úřady a samosprávami obcí. Ochrana a obnova krajinného rázu NP Podyjí a jeho ochranného pásma se totiž stává limitujícím faktorem dalšího rozvoje obcí. Je proto nezbytné, aby regulativy vyplývající z ochrany krajinného rázu byly konkrétní a srozumitelné pro samosprávu, stavební úřady i obyvatele, potenciální investory a stavebníky.

Zpracovatelé hodnocení krajinného rázu působí na území NP Podyjí dlouhodobě, podíleli se na zpracování řady obdobných dokumentací, ÚTP NR-R ÚSES ČR a biogeografickém členění ČR. Disponují proto odbornými znalostmi a zkušenostmi, které bylo možné využít při úpravě a doplnění metodického postupu, a to především rozborové části, syntéze hodnocení krajinného rázu a při stanovení regulativů jednotlivých krajinných celků a zón.

2.1 Definice základních pojmů

Krajinný ráz se odvíjí od trvalých ekologických podmínek a ekosystémových režimů krajiny, tedy základních přírodních vlastností dané krajiny (přírodních podmínek území). V těchto rámcích je krajinný ráz dotvářen (krajiny přírodní) až vytvářen (krajiny antropicky přeměněné) lidskou činností a životem lidí v nich (krajinotvornými způsoby využívání území). Krajinný ráz je vytvářen souborem

typických přírodních a člověkem vytvářených znaků, které jsou lidmi vnímány a které identifikují určitý prostor. Typické znaky krajinného rázu tedy vytvářejí obraz dané krajiny.

Oblast krajinného rázu je území se stejnými typickými znaky či velmi podobným souborem typických znaků, odrážejících jeho trvale udržitelný stav a vývoj. Soubor typických znaků dané oblasti krajinného rázu je určen jejími charakteristikami, zejména přírodními kulturními a historickými. Definice a vymezení jednotlivých oblastí krajinného rázu v daném území je jedním z rozhodujících kroků hodnocení krajinného rázu. Typický soubor dominantních, hlavních a doprovodných znaků dané oblasti krajinného rázu vytváří základní rámec pro hodnocení míry narušení, zachovalosti krajinného rázu v daném místě.

Nadřazený krajinný celek (krajinný celek = nadřazený krajinářský celek) je část oblasti krajinného rázu s charakteristickým estetickým, přírodním, historickým či jiným projevem a je odlišitelný hranicí. Hranicí může být horizont, přírodní prvky i umělé prvky. Krajinný celek tvoří rámec jednotného hodnocení a je specifikován souhrnem charakteristik nebo souborem základních krajinných celků. Vymezení celku vychází z jeho umístění, konfigurace terénu, zastoupení kultur, prostorové konfigurace krajinných složek, kulturně-historického vývoje a využití, stavu aktuální vegetace a míry antropického ovlivnění. Vymezené nadřazené krajinné celky musí být vzájemně odlišitelné a považujeme je za jednotky typologické, tj. opakující se v rámci oblasti krajinného rázu.

Jeho typické znaky jsou vnímány z dálkových pohledů a jsou tvořeny tvary horizontů, které jej vymezují, dominantami a makrostrukturou svahů. Jeho rozloha se pohybuje řádově v desítkách až stovkách km².

Základní krajinný celek (krajinný prostor = základní krajinářský celek) je vymezenou částí nadřazeného krajinného celku se specifickými krajinnými složkami a prvky. Prostory mohou být dány užíváním (např. rybník s litorálním pásmem) nebo dominantou, k níž je přizpůsobeno její okolí (např. skalní útvary). Samostatnými prostory jsou také kompaktní zástavby sídelních útvarů. Vymezení základního krajinného celku se provádí s ohledem na prostorovou vnímatelnost uzavřeného prostoru s dominantním působením jedné nebo více krajinných složek.

Tento individuální krajinný prostor je vymezený pohledovými bariérami a je uvnitř sebe pohledově spojitý z většiny pozorovacích stanovišť. Jeho velikost se pohybuje od 1 do 100 ha. Jeho typické znaky, které jsou vnímány zblízka (např. vnitřní prostředí lesa, či louka obklopená lesem), vytváří krajinný interiér. Základní krajinné celky mohou být nejen pohledově uzavřené, ale i polootevřené (uzavřená je alespoň polovina obvodu) a otevřené, kde je uzavřena pouze jedna strana (např. pobřeží velkých jezer). Uzavřené celky jsou typické pro údolí a nivy s větrolamy, polootevřené jsou nejčastěji tvořeny bočními údolními a úpady, amfiteátry přírodními i urbanistickými, spádnovitě členěnými svahy apod. Otevřené celky jsou zejména na rovných a vypouklých čelech svahů na březích rozsáhlých nádrží, na vrcholcích kopců. Za jejich ohraničení lze považovat i volné výhledy na vzdálenější krajinu. U polootevřených a otevřených základních celků s výhledy se často v pohledově identifikovatelné vzdálenosti objevují další části krajiny např. protilehlé svahy, které jsou sice prostorově oddělené, ale tvoří jeho součást. Každá část krajiny tak může mít význam nejen pro svůj vlastní prostor, ale i pro jiné základní krajinářské celky. Tento jev je typický pro NP Podyjí.

Kulturní dominanta – je krajinný prvek či složka v krajině, jehož význam je nesporný z historického hlediska, architektury či jiného oboru lidské činnosti. Ovlivňuje souhrn charakteristik daného místa či oblasti. Jedná se o výsledky lidské činnosti, které se zásadním způsobem podílí na obraze krajiny.

Přírodní dominanta – je krajinný prvek či složka v krajině, který svým významem a projevem ovlivňuje souhrn charakteristik daného místa či oblasti (výšková dominanta, dominanta sníženin, dominantní zastoupení rovin apod.).

Harmonické měřítko a vztahy v krajině – jsou výsledkem poměru jednotlivých charakteristik krajiny.

Harmonické měřítko krajiny je jedním z dominantních typických znaků. Velikost měřítka se obecně odvozuje od přírodních a psychologických vlastností člověka. Obecně se rozlišují měřítka velká (monumentální), střední (lidská) a malá. Měřítka krajiny je dáno prostorovými dimenzemi krajiny a jejich proporcemi, vztaženými k člověku. Není výsledkem kvantifikace, ale obsahového hodnocení a vnímání člověkem. Harmonické měřítko krajiny je takové, které odpovídá způsobům trvale udržitelného využívání dané krajiny.

Harmonické vztahy v krajině jsou dány vztahy přírodních, kulturních a historických charakteristik vyjadřujících trvalou udržitelnost jejího vývoje a využívání. Projevují se typickými kombinacemi typických znaků, jako součástí životního prostředí člověka.

Krajinný prvek – je skladebnou jednotkou krajinné složky. Je buď přírodní nebo umělý.

Krajinná složka – relativně homogenní ekologická jednotka, je souhrnem prvků uvnitř krajiny, má jednotný projev a vyznačuje se stejnou funkcí a velikostí relevantní krajinnému měřítku.

Typické znaky krajinného rázu - jsou jednotlivé, člověkem v krajině zprostředkovaně vnímané charakteristiky krajiny, které spoluvytváří její obraz a určitý prostor pro něj identifikují. Jsou výsledkem obsahového hodnocení smyslově vnímatelných, zejména vzhledových vlastností krajiny, jejichž obsahy jsou neseny jak estetickými, tak přírodními, případně dalšími hodnotami (např. historickými). Soubor těchto typických znaků dané krajiny vytváří její ráz. Typické znaky je účelné rozdělit na dominantní, hlavní a doprovodné. Rozhodující je určení souboru dominantních a hlavních typických znaků, které o rázovitosti krajiny rozhodují. Doprovodné znaky rázu krajiny dotváří.

Přírodní charakteristika krajinného rázu je tvořena přírodními podmínkami. Významné jsou zejména ty přírodní podmínky, které se bezprostředně projevují v obraze dané krajiny a tvoří část typických znaků daného krajinného rázu a které rozhodující měrou ovlivňují využitelnost přírodních zdrojů v území. Tvoří rámce pro dlouhodobé využívání krajiny člověkem. Typické znaky krajinného rázu podmiňuje zejména vliv reliéfu, geologického prostředí, zásob nerostných surovin, hydrologických vlastností, půdy, klimatických podmínek.

Kulturní charakteristika krajinného rázu je tvořena způsoby využívání krajiny. Krajinnotvorné činnosti jsou v různých územích různé a mají pro danou oblast krajinného rázu i různou váhu. Obligátně jsou nejvýznamnějšími krajinnotvornými funkcemi lesnictví, zemědělství a sídelní funkce, často však též těžba surovin, doprava, vodní hospodářství, někdy i rekreace.

Historická charakteristika krajinného rázu je specifickým aspektem charakteristik dané oblasti. Je výsledkem vývoje krajiny a způsobů jejího využívání. Historická charakteristika se však významně podílí na vyhodnocování ostatních charakteristik. Časový aspekt je často klíčový pro pochopení logiky vztahů mezi přírodními vlastnostmi krajiny, jejím využíváním a jejím vzhledem. Aby byl určitý

způsob využívání krajiny, musí dané činnosti působit určitou dobu určitým způsobem. Tato doba je různá podle charakteru činností a jejich interakcí s krajinou. Velmi dlouhodobé hodnocení vyžaduje lesnictví, zemědělství a rozvoj sídel. Zde je většinou nutno časovou řadu prodloužit až do 18. století, tedy do doby se základní energetickou hladinou (bez dodatečné energie), často však až do středověku i dále. Dlouhodobost určitých činností bez degradačních změn ve funkcích i vzhledu krajiny je významnou indikací jejich trvalé udržitelnosti. Trvalá udržitelnost je přitom základním hodnotícím hlediskem estetické i přírodní hodnoty krajinného rázu podle zákona o ochraně přírody a krajiny.

Hodnocení krajinného rázu je založeno na určení míry zachovalosti krajinného rázu. K tomu slouží porovnání souboru typických znaků dané oblasti krajinného rázu se souborem znaků zachovaných v hodnoceném místě. Hodnocení se provádí expertním soudem na základě podrobné bilance přírodních (geneticky primárních) a kulturních (geneticky sekundárních) charakteristik krajiny a od nich se odvíjejících typických znaků, které se podílejí na vzniku estetických anebo přírodních hodnot krajiny. Hodnocení slouží k určení diferencovaného stupně ochrany krajinného rázu.

Stupeň ochrany krajinného rázu vychází z míry zachovalosti krajinného rázu, včetně obnovy typických znaků a nezbytnosti jeho ochrany z hlediska ostatních dlouhodobých zájmů společnosti. Je základním nástrojem diferencované ochrany krajinného rázu.

Zastavěné území sídla (urbanizované) – zahrnuje veškerá současně zastavěná území sídla, tj. současně zastavěné plochy s příslušnými pozemky. Je určeno uzavřenou obalovou křivkou, vyznačenou v ÚPD.

Zastavitelné území sídla – tvoří území a pozemky většinou navazující na zastavěné území obce, které jsou v rámci územně plánovací dokumentace určeny pro zástavbu. Na tomto území je dle ÚPD přípustná zástavba.

Rozvojové území sídla – je tvořeno neurbanizovaným zastavitelným územím, určeným k novému funkčnímu a prostorovému využití pro zástavbu.

Přestavbové území sídla (transformační) – je zastavěné území, určené k zásadním funkčním a prostorovým změnám (zásadní přestavba, rekonstrukce nebo objemová změna).

Regulační zóna – je prostorově (plošně) vymezené území, které je relativně homogenní funkčně nebo prostorově. Pro každou regulační zónu jsou stanoveny stejné regulativy.

Historizující zóna sídla – je území s převážně historickým nebo historizujícím uspořádáním a zástavbou. Může požívat památkovou ochranu. Má zpravidla zásadní význam pro vnímání charakteru sídla.

Nehistorizující zóna sídla – je tvořena územím mimo historizující zónu. Zpravidla nemá zásadní význam pro vnímání charakteru sídla.

Riziková zóna sídla – je plocha, kde existují rizika významného ovlivnění kvalitativního vnímání obrazu sídla nebo krajinného rázu celku, a to zejména stavební činností.

Zóna podmíněně využitelná – je tvořena územím, které je pro urbanizaci využitelné pouze v definovaném spektru funkcí či staveb, jinak je toto území nezastavitelné.

2.2 Metodický postup upravený pro potřeby NP Podyjí

Metodický postup je možné rozdělit do několika etap:

1) Vymezení oblastí krajinného rázu na základě přírodních, kulturních a historických charakteristik typů biochor širšího území

Oblasti krajinného rázu se vymezují pro širší území na základě geomorfologického členění, vymezení a popisu typů biochor ČR.

Hranice typů biochor byly v měřítku 1:10 000 upřesněny jejich autorem RNDr. Culkem. Popisy obsahují podrobné údaje o reliéfu, substrátu, půdách, klimatu i mikroklimatu, potenciální vegetaci, základních biogeografických jednotkách (skupinách typů geobiocénů), současném využití krajiny a krajínotvorných způsobech využívání.

Oblasti krajinného rázu byly označeny písmeny velké abecedy (A, B, C, D, E).

2) Zákres krajinných dominant a zpracování charakteristiky sídel

Při terénním šetření byly zakresleny tři typy dominant:

- Kulturní dominanty – zámky, hrady a jejich zříceniny, sakrální stavby, památkové rezervace a zóny
- Přírodní dominanty – skalní výchozy, významné, pohledově exponované dominantní tvary reliéfu
- Negativní dominanty – pohledově exponovaná a nevhodně umístěná střediska zemědělské výroby, vojenské a průmyslové areály, zahrádkářské a chatové osady, stavby technické infrastruktury.

Charakteristiky sídel obsahují základní údaje o historickém vývoji, typu sídla, významných stavbách, struktuře osídlení, regulačních zónách, interiéru sídla a ochraně krajinného rázu.

3) Vymezení nadřazených krajinných celků na území NP Podyjí a jeho ochranného pásma

Nadřazené krajinné celky (NKC) byly předběžně vymezeny na základě typických znaků a krajínotvorných způsobů využívání a verifikovány při terénním šetření.

NKC se vylisují jako typologické jednotky v rámci oblastí krajinného rázu a byly označeny písmenem oblasti a pořadovým číslem celku v rámci oblasti.

4) Definování typických znaků oblastí krajinného rázu a nadřazených krajinných celků

Typické znaky krajinného rázu jsou jednotlivé, člověkem v krajině zprostředkovaně vnímané charakteristiky krajiny, které spoluvytváří její obraz a určitý prostor pro něj identifikují.

Typické znaky krajinného rázu vytváří zpravidla:

- Reliéf – mezo a makroformy (tvary, velikost vyvýšenin, sníženin a plošin, jejich vzájemné kombinace, povaha tvarových prvků)
- Struktura ploch – typ plužiny (úseková, traťová, lánová atd.), typ sídla (návesní, silniční, řádková atd.), struktura kultur (lesy listnaté, jehličnaté, jejich hospodářský tvar, zemědělské kultury, vodní plochy atd.)
- Uspořádání ploch, hran a linií – způsob členění ploch (bloky s jedním pozemkem, bloky s pásovými pozemky, bloky se solitéry, řídké sady apod.), měřítko ploch (velkovýrobní, malovýrobní, obytné, přírodní apod.), orientace hran a linií (horizontální, spádnicové, šikmé atd.)

- d) Struktura hran a linií – druh hran a linií (cesty, úvozy, strže, meze, větrolamy, vodní toky atd.), vegetační doprovod linií (zapojené stromové patro, keřové patro, travnatobylinné patro)
- e) Sídelní struktura – poloha sídel a pohledová exponovanost (vrcholová, údolní, ve svahu atd.), charakter osídlení (sevřená zástavba, řádková, dvorcová, rozptýlená, samoty apod.), výšková hladina staveb (přízemní, vícepodlažní apod.), orientace stavebních čar (horizontální, spádníkové, šikmé atd.)
- f) Vnitřní charakteristiky ploch a linií – uspořádání interiérů lesa a ostatních stromových formací (přítomnost keřového a bylinného patra apod.), vnitřní struktura otevřených ploch (přítomnost soliterních dřevin, typické kombinace plodin atd.), vnitřní uspořádání linií (etážovitost, prostupnost atd.)
- g) Charakteristické znaky staveb – objemy staveb (hákové či sevřené půdorysy, proporce, tvary otvorů, podlažnost atd.), tvary střech (sedlové, ploché, pultové, sklony střech atd.), typické materiály (a od nich se odvíjející tvarosloví, povrchové úpravy atd.), oplocování (typy plotů a jejich používání)
- h) Typické identifikační detaily – význačné znaky a typy staveb (barevnost fasád, typy a formy řešení drobných staveb), typické přírodní akcenty (typické dřeviny, tvary mikroreliefu atd.)

Typické znaky krajinného rázu se dělí na dominantní, hlavní a doprovodné. Dominantní a hlavní typické znaky vytváří krajinný ráz celku a doprovodné daný ráz krajiny dotvářejí.

5) **Vymezení základních krajinných celků v rámci nadřazených krajinných celků**

Základní krajinný celek (ZKC) je individuální prostor vymezený pohledovými bariérami, který je uvnitř pohledově spojitý z většiny pozorovacích stanovišť. ZKC byly vymezeny při terénních průzkumech do základních map 1:10 000 v rámci nadřazených krajinných celků. Vylíší se jako individuální jednotky a byly označeny trojmístným kódem, kde písmeno a první číslice jsou označením NKC a druhá číslice pak pořadovým číslem v rámci nadřazeného krajinného celku.

6) **Vyhodnocení míry zachovalosti krajinného rázu základních krajinných celků**

V každém základním krajinném celku se porovná soubor typických znaků krajinného rázu nadřazeného krajinného celku se stavem zjištěným v terénu. Při terénním průzkumu se zachované typické znaky ZKC mapují a hodnotí. Samostatně se vyhodnocují typické znaky dominantní, hlavní a vedlejší.

Krajinný ráz je v jednotlivých základních celcích zachován v různé míře. Zchovalost krajinného rázu ovlivňuje míru a způsob jeho ochrany. Pro míru zachovalosti krajinného rázu v základních celcích se používá tato stupnice:

A. Výjimečně zachovalý krajinný ráz

Jsou zachovány všechny typické znaky dané oblasti a NKC, tedy dominantní, hlavní i vedlejší. Tato kategorie je v praxi velmi vzácná.

B. Dobře zachovalý krajinný ráz

Jsou zachovány všechny dominantní i hlavní typické znaky dané oblasti krajinného rázu i NKC a alespoň část doprovodných.

C. Částečně zachovalý krajinný ráz

Jsou zachovány všechny typické znaky dominantní a podstatná část hlavních. Doprovodné znaky mohou být i silně setřeny.

D. Málo zachovalý krajinný ráz

Typické znaky jsou z větší části setřeny a jejich obnova je obtížná.

7) Stanovení stupně ochrany krajinného rázu základních krajinných celků

Stanovení stupně ochrany krajinného rázu vychází z míry zachovalosti krajinného rázu, včetně posouzení náročnosti obnovy chybějících typických znaků, a vyhodnocení dlouhodobých zájmů společnosti na ochraně vzhledu (krajinného rázu) konkrétního celku. Stupeň ochrany je základním nástrojem diferencované ochrany krajinného rázu.

I. stupeň ochrany krajinného rázu je vždy uplatňován v krajinných celcích, kde je výjimečně dobře zachován (kategorie A). Prioritně je respektována ochrana krajinného rázu v plné škále jeho typických znaků. Chybějící (obnovitelné) znaky je třeba dotvářet a negativní vlivy eliminovat.

II. stupeň ochrany uplatňujeme v krajinných celcích s dobře zachovalým krajinným rázem (kategorie B). Zde je nutno vždy prioritně respektovat potřeby ochrany krajinného rázu v plné škále dominantních i hlavních typických znaků a u znaků typických doprovodných alespoň jejich převážnou část. Tento stupeň uplatňujeme i na vybraná území s částečně zachovalým krajinným rázem (kategorie C), která výrazně ovlivňují celky s I. stupněm ochrany. Je nezbytné chránit krajinný ráz před dalším poškozením a stávající negativní vlivy eliminovat.

III. stupeň ochrany uplatňujeme ve vybraných krajinných celcích s částečně zachovalým krajinným rázem (kategorie C). Ve III. stupni chráníme všechny zachované dominantní a hlavní typické znaky, chybějící znaky se v rámci možností snažíme obnovit.

IV. stupeň ochrany je uplatňován v celcích s částečně zachovalým a s málo zachovalým krajinným rázem (kategorie D), pokud jsou součástí zachovalejších nadřazených krajinných celků. Základním cílem tohoto stupně ochrany je uchování alespoň dominantních znaků, které tvoří obraz území v dálkových pohledech z jiných míst.

V. stupeň ochrany je bez omezení. Týká se ostatních celků s málo zachovalým krajinným rázem (kategorie D). Tato kategorie, vzhledem k poslání NP, nebyla vymezena.

8) Vyhodnocení hranic zastavitelného území obcí a vymezení zón dle stupně urbanizace

Území NP bude rozčleněno do tří zón dle stupně urbanizace, a to na základě rozboru územně plánovací dokumentace a terénních průzkumů.

a) neurbanizovaná (volná), nezastavitelná krajina – zahrnuje volnou krajinu mimo sídla a jejich potenciální rozvojové části.

b) zatím neurbanizovaná, ale potenciálně rozvojová a zastavitelná krajina – zahrnuje potenciální rozvojové části sídel, které jsou určeny k zastavění (urbanizaci) dle ÚPD, tato rozvojová území zatím nebyla posouzena v rámci ÚPD z hlediska vlivu na krajinný ráz a jejich zastavitelnost musí být přehodnocena.

c) urbanizovaná krajina – zahrnuje stávající zastavěné části sídel

9) Stanovení limitů pro urbanizaci území podle stupně ochrany krajinného rázu a typu regulační zóny

Zóny stanovené dle stupně urbanizace území byly rozčleněny podle stupně ochrany krajinného rázu (rizikovosti) na regulační zóny.

a) Neurbanizovaná volná krajina

R-I. zóna – neurbanizované, nezastavitelné území

- zahrnuje veškeré území NP a jeho ochranného pásma mimo zastavitelná území
- jedná se o neurbanizované území tzv. volnou krajinu

b) Urbanizovaná krajina

R-II a. zóna – historizující velmi riziková

- zahrnuje nejcennější jádrové části historické sídelní struktury
- velmi riziková z hlediska změn a zásahů
- nezbytné je individuální posuzování vlivu na krajinný ráz

R-II b. zóna – historizující se sníženými riziky

- zahrnuje části sídel navazující na zónu II a., obvykle s novější zástavbou
- s omezenými riziky z hlediska změn a zásahů
- postačí dodržovat obecné regulativy pro NP a jeho ochranné pásmo

R-II c. zóna – nehistorizující se sníženými riziky

- zahrnuje nehistorizující, obvykle novou zástavbu
- s omezenými riziky z hlediska změn a zásahů
- postačí dodržovat obecné regulativy pro NP a jeho ochranné pásmo

R-II d. zóna – přestavbová se sníženými riziky

- s omezenými riziky z hlediska změn a zásahů
- postačí dodržovat obecné regulativy pro NP a jeho ochranné pásmo

R-II e. zóna – přestavbová s podmíněným využitím

- při změně funkcí plochy je tato zóna využitelná pouze pro vázanou rekreaci, sportovní zařízení a zařízení provozu NP
- velmi riziková z hlediska změn a zásahů
- nezbytné je individuální posuzování vlivu na krajinný ráz

R-II s. zóna – využitelná pouze pro sportovní zařízení

- zóna je využitelná pouze pro sportovní zařízení, jiné využití je vyloučeno
- postačí dodržovat obecné regulativy pro sportovní zařízení v NP a jeho ochranném pásmu

R-II v. zóna – využitelná pouze pro malovýrobní vinné sklepy

- zóna je využitelná pouze pro malovýrobní vinné sklepy, jiné využití je vyloučeno

- postačí dodržovat obecné regulativy pro malovýrobní vinné sklepy
 - R-II z. zóna – přestavbová riziková se zemědělskou nebo malovýrobní funkcí
 - zahrnuje areály zemědělských středisek na pohledově exponovaných místech, u kterých přepokládáme zachování původní funkce nebo její změnu na ekologicky nezávadnou malovýrobu
 - nezbytné je individuální posuzování vlivu na krajinný ráz
 - d) Neurbanizovaná, potenciálně rozvojová (zastavitelná) krajina
 - R-III a. zóna – rozvojová velmi riziková
 - zahrnuje velmi riziková rozvojová území sídel
 - nezbytné je individuální posuzování vlivu na krajinný ráz
 - R-III b. zóna – rozvojová se sníženými riziky
 - rozvojová území s omezenými riziky
 - postačí dodržovat obecné regulativy pro ochranné pásmo NP a využití dle ÚPD
 - R-III s. zóna – rozvojová využitelná pouze pro hřiště
 - zahrnuje velmi riziková rozvojová území sídel a je využitelná pouze pro hřiště, jiné využití je vyloučeno
 - nezbytné je individuální posouzení vlivu stavby na krajinný ráz
 - R-III r. zóna – rozvojová využitelná pouze pro vázanou rekreaci
 - zahrnuje velmi riziková rozvojová území sídel a je využitelná pouze pro vázanou rekreaci a hřiště, jiné využití je vyloučeno
 - nezbytné je individuální posouzení vlivu stavby na krajinný ráz
 - R-III v. zóna – rozvojová využitelná pouze pro malovýrobní vinné sklepy
 - zahrnuje velmi riziková rozvojová území sídel a je využitelná pouze pro malovýrobní vinné sklepy, jiné využití je vyloučeno
 - postačí dodržovat obecné regulativy pro malovýrobní vinné sklepy
 - R-IV. zóna – rozporová neurbanizovatelná (nezastavitelná)
 - zahrnuje výjimečně riziková území dle ÚPD rozvojová, kde jakákoliv stavba nebo zásah znamenají poškození krajinného rázu NP Podyjí a jeho ochranného pásma
 - u těchto území je nezbytné přehodnotit zastavitelnost v ÚP obce a zpracovat změnu ÚP, protože zóna je nezastavitelná z hlediska ochrany krajinného rázu
- 10) Hodnocení interiéru sídel a stanovení stupně jejich ochrany**
- hodnocena byla zachovalost urbanistické stopy a prostorové struktury, popřípadě tvarosloví staveb
 - podle kvality a významu sídla pro krajinný ráz byly stanoveny tři stupně ochrany interiéru, kdy I. stupeň znamená nejpřísnější posuzování staveb a zásahů do sídla

11) Návrh základních regulativů pro stavby a sídla

Regulativy byly orientačně roztržděny do pěti skupin:

- a) Prostorové a objemové regulativy sídel
- b) Tvaroslovné regulativy staveb
- c) Regulativy specifických druhů staveb
- d) Materiálové regulativy staveb
- e) Regulativy pro vegetaci sídel
- f) Obecné regulativy volně neurbanizované krajiny

Dokladem nezbytnosti dodržování navržených regulativů sídel a staveb jsou na obrázcích zachycené příklady z Lesné a Vranova nad Dyjí.

3. VYMEZENÍ OBLASTÍ KRAJINNÉHO RÁZU NA ZÁKLADĚ PŘÍRODNÍCH, KULTURNÍCH, HISTORICKÝCH CHARAKTERISTIK A KRAJINOTVORNÝCH ZPŮSOBŮ VYUŽÍVÁNÍ

3.1 Vymezení oblastí krajinného rázu

Oblasti krajinného rázu byly vymezeny na základě geomorfologického členění a zákresu biogeografických jednotek, tj. typů biochor. Oblasti krajinného rázu jsou individuální jednotky, které přesahují hranice řešeného území a mají odlišné dominantní znaky krajinného rázu.

Podle geomorfologického členění patří většina území NP a jeho ochranného pásma do celku IIC7 – Jevišovická pahorkatina a jejích podcelků IIC-7D Znojenská pahorkatina a IIC-7B Bítovská pahorkatina (okrsek IIC-7B-b Vranovská pahorkatina). V rámci Znojenské pahorkatiny patří jižní část řešeného území do okrsku IIC-7D-h Šatovská pahorkatina a severní část do okrsku IIC-7D-i Citonická plošina. Východní okraj zabírá celek VIII A1 – Dyjskosvratecký úval a jeho podcelek VIIIA-1A Jaroslavická pahorkatina.

Východním okrajem řešeného území prochází hranice mezi hercynskou a panonskou podprovincií, která je zároveň hranicí mezi Jevišovickým a Lechovickým biogeografickým regionem.

V rámci biogeografické diference bylo na území NP a jeho ochranného pásma vymezeno celkem 16 typů biochor v měřítku 1:25 000 a 1:10 000. Pro každý typ byla zpracována charakteristika zahrnující popis přírodních podmínek, krajinnotvorných způsobů využívání území a další doplňující údaje. Typy biochor zpřesnily geomorfologické členění a ovlivnily významným způsobem vymezení oblastí krajinného rázu.

Na území NP Podyjí a jeho ochranného pásma byly vymezeny tyto oblasti krajinného rázu:

- A – kaňonovitá údolí
- B – ukloněné plošiny úvalů
- C – okrajová pahorkatina úvalů
- D – rozčleněné plošiny
- E – rovinatá plošina

Oblast A – kaňonovitá údolí

3.2 Vyhodnocení přírodních podmínek, ekosystémových režimů a krajinných způsobů využívání území

Vyhodnocení přírodních podmínek, typických ekosystémových režimů a krajinných způsobů využívání území bylo zpracováno pro typy biochor, které reprezentují pět oblastí krajinného rázu.

3.2.1 Kaňonovitá údolí – oblast krajinného rázu A

Kaňonovitá údolí jsou reprezentována pěti typy biochor, a to typem 2UA Výrazná údolí ve vápencích 2. vegetačního stupně, -2UR Výrazná údolí v kyselých plutonitech v suché oblasti 2. vegetačního stupně, -3US Výrazná údolí v kyselých metamorfitech v suché oblasti 3. vegetačního stupně a typem -3UQ Výrazná údolí v pestrých metamorfitech v suché oblasti 3. vegetačního stupně. Na území NP se nachází celá oblast krajinného rázu (A).

-2UR Výrazná údolí v kyselých plutonitech v suché oblasti 2. vegetačního stupně (kontrastní)

Reliéf je představován výraznými údolními, hlubokými na Dyji nad Znojmem 100 - 150 m, jinde kolem 50 m. Údolí Dyje je tvořeno zaklesnutými meandry, je značně skalnaté, s balvanitými a strmými svahy a holými sutěmi. Profil svahů je konvexně-konkávní i konvexní. Boční údolí směřující z okolních plošin se na krátkých úsecích rychle zahlubují na úroveň hlavního toku, jsou strmá, skalnatá a na dně s balvanitými akumulacemi a peřejemi.

Substrát tvoří především biotitické a zbrídlíčnatělé biotitické žuly Dyjského masívu, málo významné jsou vložky aplitů a biotit-amfibolických křemenných dioritů. Fluviální a zejména deluviofluviální a deluviální sedimenty jsou v údolí Dyje zastoupeny málo.

V půdním pokryvu se střídají rankery, převážně kyselé kambizemě a litozemě, v údolních dnech fluvizemě. Půdy mají okrovou barvu, jsou typicky drobně šterkovité a vysýchavé.

Klima je mírně teplé (MT11) až teplé (T2), mírně suché s teplotními sumami za malé vegetační období 2400 - 2800 °C. V údolích se projevuje expoziční klima, polohy chráněné před ochlazujícím prouděním a sklon k tvorbě teplotních inverzí a mlh.

Vegetace: Přirozenou potenciální vegetaci tvoří kyselejší typy hercynské dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*), které na konvexních tvarech doplňují teplomilné doubravy svazu *Quercion petraeae*, a to především břekové doubravy (*Sorbo torminalis-Quercetum*) nebo doubravy s kručinkou chlupatou (*Genisto pilosae-Quercetum*), na svazích severního kvadrantu acidofilní bikové doubravy (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*). Ojedinelá bezlesá místa hostí vegetaci svazu *Geranion sanguinei*, vzácně i fragmenty vegetace skal svazu *Alysso-Festucion pallentis* a skalních stepí svazu *Festucion valesiaca*. Nivy tvoří porosty asociace *Stellario-Alnetum glutinosae*, podél menších bočních přítoků i *Carici remotae-Fraxinetum*. Na březích řek jsou charakteristické poříční rákosiny (svaz *Phalaridion*), v řekách vegetace svazu *Batrachion fluitantis*. Louky by zřejmě náležely do svazu *Alopecurion pratensis*.

STG: *1AB1 (4), *1AB2 (10), *2AB0 (1), *2A-AB1 (8), *2AB2x (10), *2AB3x (33), *2B3x (8), *2BC3x (5), 3AB1 (2), 3AB3 (8), 3BC3 (5), *3BC5a (4), *3BC7a (1), *3BC8a (1).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 74 %, travní p. 3 %, vodní pl. 9 %, pole 3 %, sady a vinohrady 7 %, sídla 2,5 %, ostatní 1,5 %.

Rozsáhlé lesy využívají dominantní část údolních svahů. Největší část lesa náleží k rozsáhlému lesnímu komplexu středního Podyjí, jenž se těší velkoplošné ochraně v rámci NP Podyjí. Hlavními dřevinami jsou dub a borovice, hojně přimíšen je habr, na úpatí svahů místy buk a javory. Nacházejí se zde nejvýraznější acidofilní lesostepi v ČR. Vzdor nevhodným zásahům do dřevinné skladby (akát, smrk, velkoplošně borovice) vykazují lesní společenstva jako celek značnou diversitu jednotlivých druhů i celých společenstev, reprezentujících svým mozaikovitým uspořádáním pestrost stanovištních podmínek v blízkosti rozhraní dvou biogeografických podprovincií. Kaňon Dyje s jeho lesními porosty je chráněn v I. zóně NP Podyjí, v rozsáhlé lokalitě Údolí Dyje.

Travní porosty jsou omezeny na malé plochy v údolních nivách a na edaficky podmíněné xerothermní bezlesí v nejextrémnějších svahových partiích. Poblíž Znojma leží lokalita Hradištské terasy se sukcesí bylin, trav a křovin v opuštěných sadech.

Vodní plochy jsou reprezentovány hladinami menších a středně velkých vodních toků (Dyje) a většími plochami vodních nádrží na těchto tocích (vodní nádrž Znojmo). Tok Dyje plyne zaklesnutými úseky lemován bezprostředně navazujícími lesními porosty, bez nápadnějších antropogenních zásahů.

Pole jsou omezena na nejmírnější svahové polohy, jedná se o malé výběžky polí přesahujících do údolí z okolních plošin.

Sady a vinohrady jsou soustředěny do mírnějších svahových partií v okolí sídel, především Znojma, kde vytvářejí strukturu drobné zahrádkářské držby příměstského rázu. Vzácněji vytvářejí izolované enklávy uvnitř údolí (vinice Šobes).

Do popisovaného typu zasahují sídla pouze okrajově, jedná se o malé části vesnické zástavby resp. o hranu historické zástavby města Znojma s dominantou zámku a pivovaru.

-2US Výrazná údolí v kyselých metamorfitech v suché oblasti 2. vegetačního stupně (kontrastní)

Reliéf: Výrazné údolní zářezy dosahují zahlobení v údolí Dyje místy i přes 150 m. Údolí vytvářejí četné zákruty a zakleslé meandry, četné úseky jsou skalnaté, se sutěmi. Profil údolí je často asymetrický se strmějšími svahy nad nárazovými břehy, na svazích jsou četné erozní rýhy.

Substrát tvoří pestrá mozaika sestávající z ortorul, pararul, kvarcitů, svorů, granulitů a granulitových rul s malými vložkami amfibolitů a vzácnými vložkami hadců. Na svazích jsou často deluviální a deluviofluviální hlinitopísčité až hlinitokamenité sedimenty ve splachových depresích, ostrůvky spraší a sprašových hlín, miocenních sedimentů a úzké pásy fluviálních sedimentů podél údolních toků.

V půdním pokryvu se střídají kambizemě typické a kyselé, ve skalnatých úsecích převažují rankery a litozemě. Podél vodních toků se vytvořily fluvizemě převážně glejové, na ostrůvcích hlinitých sedimentů nacházíme hnědozemě a luvizemě. Charakteristické jsou hlinito-kamenité půdy.

Klima je teplé (T2) až mírně teplé (MT11), mírně suché, výrazně modifikované uspořádáním reliéfu. Silně se projevuje expoziční klima, teplotní inverze i malá exponovanost vůči účinkům větru. Horní hrany svahů jsou naopak větrné a výsušné.

Vegetace: Potenciální přirozenou vegetaci tvoří z větší části hercynské dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*), které zaujímají konkávní tvary a plošiny. Na jižně, východně či západně exponovaných konvexních svazích se ostrůvkovitě uplatňují teplomilné středoevropské doubravy svazu *Quercion petraeae*, zejména břekové doubravy (*Sorbo torminalis-Quercetum*), místy i kručinkové doubravy (*Genisto pilosae-Quercetum petraeae*). Pod horními hranami svahů lze nalézt i smolničkové doubravy (*Viscario-Quercetum*) a na severním kvadrantu acidofilní bikové doubravy (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*), na jejich úpatí suťové lesy (*Aceri-Carpinetum*). Charakteristická je i keřová vegetace svazu *Prunion spinosae*, resp. *Berberidion*, lemy svazu *Geranion sanguinei* a maloplošně i vegetace acidofilních skal svazu *Alyssso-Festucion pallentis*, skalních stepí svazu *Festucion valesiacae* a na hlubších půdách acidofilních trávníků svazu *Koelerio-Phleion phleoidis*. V nivách toků je typická vegetace ptačincových olšin (*Stellario-Alnetum glutinosae*). Pro pobřežní rákosiny je charakteristická vegetace svazu *Phalaridion* a v tekoucí vodě jsou často porosty svazu *Batrachion fluitantis*.

STG: *1AB0 (1), *1AB1 (4), *2AB0 (1), *2AB1 (3), *2AB2x (10), *2AB3x (25), *2B3x (20), *2BC3x (5), 3AB1 (2), 3AB3 (8), 3B3 (8), 3BC3 (7), *3BC5a (6), *3C7a (+), *3C8a (1).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 73 %, travní p. 8 %, vodní pl. 5 %, pole 8,5 %, sady 2 %, sídla 1,5 %, ostatní 1,5 %.

Lesy jsou převážně součástí rozsáhlejších lesních komplexů táhnoucích se podél údolí větších vodních toků. Hlavními dřevinami jsou borovice a dub. Dále se uplatňuje modřín a akát, místy habr, na úpatích svahů i smrk. Především v I. zóně NP Podyjí jsou zachovány světlé listnaté lesy s převahou dubu a suťové lesy (lípa, javory).

Travní porosty jsou dvojího typu. V údolních nivách leží vlhké louky, obhospodařované i neobhospodařované. Druhým typem jsou teplomilná travnatobylinná společenstva na svazích, místy přecházející do řídkých zakrslých křovitých a lesních porostů. Právě výskyt acidofilních skalních lesostepí a četných skal tvoří specifikum typu.

Vodní plochy náleží vodním tokům protékajícím údolními segmenty, místy též malým rybníčkům v bočních údolích.

Plochy polí jsou nápadně nízké, jedná se vesměs o přesahy ze sousedních biochor do mírnějších údolních svahů.

Osídlení trvalého rázu zcela chybí. Typické jsou samoty mlýnů a ranně industriálních výrobních objektů využívajících vodní energie, vzájemně izolovaných údolními zákruty a meandry.

2UA Výrazná údolí ve vápencích 2. vegetačního stupně (kontrastní)

Reliéf má charakter úzce zaříznutých skalnatých údolí, hlubokých 50 – 100 m, výjimečně až 150 m. Charakteristickou součástí jsou exponované horní hrany údolí, skalní stěny, sutě a 50 – 200 m široká niva s vodním tokem. Vodní toky mají čistou vodu a úzká, kamenitá koryta se spádem.

Substrátem jsou pruhy předprvohorních krystalických vápenců doprovázené erlány a dvojslídny svory.

Půdy odpovídají vápencovému substrátu, jsou kamenité, bazické a zpravidla i živné. Převažují rendziny, na skalách litozemě, na hlubších zvětralinách a sprašové příměsi karbonátové kambizemě. Na ojedinělých výchozech kyselých hornin (křemitých břidlic a svorů) jsou i kambizemě typické kyselé. Půdy jsou výrazně kamenité, tmavohnědé až šedočerné barvy s bílými kameny.

Klima je teplé, na Moravě nejteplejší z mírně teplých oblastí (MT11) a na průměr 2. vegetačního stupně je relativně suché. Velmi charakteristické jsou silné teplotní inverze v dolní třetině údolního profilu, s významnými důsledky pro biotu. Horní hrany údolí jsou vystaveny středně silným větrům a jsou teplé a výsušné. V mikroklimatu se velmi výrazně projevuje rozdílná orientace svahů.

Vegetace: V údolí Dyje u Hardeggu jsou i ochuzené typy mahalebkových doubrav (*Pruno mahaleb-Quercetum pubescentis*) a velmi vzácně jsou zastoupeny i fragmenty vápnomilných dealpínských borů ze svazu *Erico-Pinion*, z fyto geografických důvodů chybějí hrachorové doubravy (*Lathyro versicoloris-Quercetum*) a primární nelesní vegetace skalních stepí (*Helianthemo cani-Festucion pallentis*).

STG: *1D0 (1), *1D1 (5), *1D2-3 (15), *2D0 (+), *2D1-2x (7), *2D2 (10), *2CD2-3 (15), *2BD3x (25), 3D1 (2), 3D2 (5), *3BC5a (6), *3BC7a (+), *3BC8a (1), 3CD1-3 (+), 4CD3 (8).

Krajnotvorné způsoby využívání území: lesy 61 %, travní pl. 14 %, vodní pl. 4 %, pole 3 %, sady 5 %, sídla 6 %, ostatní 7 %.

Lesy jsou souvislé a pouze údolní niva je místy odlesněna. Převládá přirozená skladba dřevin, zastoupeny jsou dřínové doubravy, na úpatích jsou suťové lesy z javorů, jasanů, lip a habru. Na stinných svazích na úpatí se objevuje místy i buk. Tyto lesy mají velkou ekologickou a botanickou hodnotu. Kulturní lesy jsou zastoupeny borovými monokulturami. V nivách jsou fragmenty olšin, v nichž se vyskytuje i nepůvodní olše šedá. Vzhledem ke vzácnosti ekotopů a ojedinělosti je převážná část lesů chráněna v I. zóně NP Podyjí, okrajové plošší části pak II. zónou.

Travní porosty jsou zastoupeny především teplomilnými trávníky. Menší louky s průměrnou ekologickou hodnotou se pak nacházejí v nivách. Xerothermní stráně jsou součástí I. zóny NP.

Jsou zde malé potoky a teče zde řeka Dyje s nyní studenou vodou vypouštěnou nárazově z Vranovské přehrady. Ostatní vodní toky mají šířku do 10 m. Stojaté vody jsou zastoupeny jezírky v opuštěných lomech. Největší význam mají čisté potoky.

-3US Výrazná údolí v kyselých metamorfitech v suché oblasti 3. vegetačního stupně (kontrastní)

Reliéf: Údolí Dyje je zařiznuté do okolních plošin a pahorkatin a pod Vranovskou přehradou má hloubku 120 – 150 m a u Býčí skály až 220 m. Zčásti bylo však zaplaveno hlubokými nádržemi a hloubka údolí tak opticky klesla na polovinu. Údolí Dyje je tvořeno výraznými zaklesnutými meandry a je velmi skalnaté s četnými stěnami vystupujícími nad koruny stromů. Pod skalami jsou četné akumulace balvanů a sutě, v přehradních úsecích zcela zatopené. U Ledových slují se skalnaté svahy rozsedávají, vznikají zde desítky metrů dlouhé a hluboké široké trhliny a často zde dochází ke skalnímu říčení. Na dnech údolí jsou úzké říční kamenité nivy. Velmi vzácně se zde vyskytují plošinky na terasách.

Substrát tvoří podél Dyje dvojslídne ortoruly a ortorulové migmatity. V údolích se na svazích místy uchovaly i štěrkopísky teras a svahovin se sprašovou příměsí.

Půdy jsou převážně typické kyselé kambizemě, často přecházející na mírnějších svazích v silně kyselé kambizemě. Na hlinitějších úpatích jsou vyvinuty luvizemě, na mělkých zvětralinách a sutích rankery, na skalách litozemě. V nivách jsou typické fluvizemě. Téměř všechny půdy jsou hlinito-kamenité.

Klima je mírně teplé a ve 3. vegetačním stupni relativně suché (MT11, okrajově MT10, MT9). Makroklima je výrazně modifikováno místním klimatem různě orientovaných svahů i mikroklimatem sutí a různě ozářených ploch skal. Výrazné teplotní inverze

se po většinu roku mohou vyvíjet pouze v údolích bez přehrad, v úsecích s vodní plochou nádrže se teplotní inverze vyskytují zpravidla při zámrazu hladiny a na jaře. Horní hrany údolí jsou ovlivněny zesíleným větrným prouděním.

Vegetace: Plošně nejrozsáhlejším typem potenciální přirozené vegetace jsou hercynské dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*). Na jižních expozicích jsou malé ostrůvky teplomilných břekových doubrav (*Sorbo torminalis-Quercetum*), na vrcholcích skal doplněné zřídka i o vřesové doubravy (*Calluno-Quercetum*) nebo i reliktní acidofilní bory ze svazu *Dicrano-Pinion*, na jihozápadní Moravě nejčastěji *Cardaminopsio petraeae-Pinetum*. Na skalách najdeme vegetaci svazu *Alyssso-Festucion pallentis* a křoviny svazu *Berberidion*. Pro prudší svahy mimo jižní kvadrant jsou typické suťové lesy (*Aceri-Carpinetum*) a řídkěji i květnaté bučiny, snad lipové (*Tilio cordatae-Fagetum*). K přirozené vegetaci patří dále pobřežní luhy (*Stellario-Alnetum glutinosae*), podél menších bočních přítoků i *Carici remotae-Fraxinetum*. Na březích řek jsou charakteristické poříční rákosiny (svaz *Phalaridion*), v řekách vegetace svazu *Batrachion fluitantis*. V náhradní vegetaci travníků na mezofilních stanovištích najdeme nejspíše ovsíkové louky svazu *Arrhenatherion*, v nivách též vlhké louky svazu *Calthion*.

STG: *2A0 (+), *2A-AB1 (1), *2AB-B1-2 (3), *2AB3 (25), *3A1-2 (1), *3AB-B1-2 (4), *3AB3 (24), *3B3 (23), *3BC3 (9), *4B3 (3), *4BC3 (1), *4BC5a (5), *4BC7a (1), *4BC8a (+).

Pozn.: STG 3. hydrické řady jsou alespoň částečně (převážně ve 3. v.s.) kontinentálního rázu (x).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 64 %, travní p. 6 %, vodní pl. 23 %, pole 1,5 %, sady 2 %, sídla 2 %, ostatní 1,5 %.

Lesy v údolí Dyje jsou součástí lesního komplexu. Přirozené lesy jsou na skalách, kde jsou reliktní bory a v okolí skal, kde jsou zbytky suťových lesů se zastoupením dubu, habru, lip a javorů, na úpatích s bukem. V údolí Dyje jsou převážně přirozené lesy i mimo skály a sutě (zakrslé a acidofilní doubravy, dubohabřiny, lipové bučiny na úpatích, směsi dubu a borovice).

Travní porosty se nacházejí především ve zbývajících nivách, místy se nacházejí i zbytky bývalých suchých pastvin na svazích.

Dyje je rozkolísaná vlivem nárazovitého vypouštění vody z Vranovské přehrad, přestože je součástí I. zóny národního parku. Do údolí míří řada malých peřejnatých potoků.

K moderním dominantám patří mosty a lávky přes řeku Dyji.

-3UQ Výrazná údolí v pestrých metamorfitech v suché oblasti 3. vegetačního stupně (kontrastní)

Reliéf má ráz nápadných údolí zaříznutých do plošin, která jsou hluboká a uzavřená. Hloubka hlavních údolí je 70 -120 m. Hloubky údolí přítoků bývají jen 30 - 80 m. Údolí jsou tvořena četnými, dokonale vyvinutými a nápadnými zaklesnutými meandry. Údolí v nich pak má výrazně asymetrický příčný profil s mírným konvexním a skalnatým konkávním svahem. Jsou zde izolované, i když místy nápadné skály. Pod skalami jsou rozsáhlé sutě, na dnech údolí úzké nivy. Pod ústími přítoků jsou malé, ale vysoké náplavové kužely. Samotné přítoky mají velký spád a jejich údolí charakter roklí s četnými peřejemi a malými vodopády.

Substrát tvoří kyselé horniny, které jsou zastoupeny většinou biotitickými pararulami. Živné vložky tvoří amfibolity a úzké pruhy krystalických vápenců. Zvětraliny bývají hlinito-kamenité. Na úpatích se vyskytují svahoviny, na závětrných svazích s příměsí sprašových

hlín. Typické jsou také zbytky terasových šterkopísků a hlinitopísčité nivní sedimenty překrývající podložní hrubě šterkovité až balvanité vrstvy. U Vranova leží lokalita Hamerské vrásky (skalní stěna se zvrásněnými ortorulami).

Půdy svou pestrostí odpovídají členitému reliéfu a různorodému substrátu. Dominují zde typické slabě kyselé kambizemě, místy přecházející do silně kyselých kambizemí, zvláště pod jehličnatými lesy. Na hlinitějších svahovinách bývají luvizemě, po zornění se projevující jako hnědozemě. Na mělčích zvětralinách a sutích jsou rankery, na skalách většinou kyselé, vzácně bazické litozemě. Na spilitech se vyskytují eutrofní kambizemě, na erlánech pararendziny a na větších exponovaných výchozech krystalických vápenců rendziny, na hadcích kyselejší a hořečnaté. V nivách jsou typické fluvizemě, na zbytcích teras arenické kambizemě.

Klima je mírně teplé a srážkově ve 3. vegetačním stupni podprůměrné (MT9). Makroklima je zásadně modifikováno místním klimatem závislým na orientaci svahů a dosahu silných údolních teplotních inverzí. Nad vodními hladinami nádrží se však teplotní inverze vyskytují vzácněji, většinou jen při zamrzlé hladině a na jaře. V údolích se navíc projevuje výrazné mikroklima různě ozářených ploch skal a mikroklima sutí. Horní hrany údolí jsou vystaveny silnějšímu větrnému proudění.

Vegetace: Potenciální přirozenou vegetaci tvoří komplex vegetačních typů. Plošně nejrozsáhlejší jsou hercynské dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*), které na jižních expozicích doplňují teplomilné doubravy, převážně břekové (*Sorbo torminalis-Quercetum*), na bazických substrátech asi spol. *Brachypodium pinnatum-Quercus robur*. Na hranách skal se vyskytují reliktní acidofilní bory (*Dicrano-Pinion*), skalní vegetace svazu *Alyssio-Festucion pallentis*, teplomilné lemy svazu *Geranion sanguinei* a křoviny svazu *Prunion spinosae*, případně *Berberidion*. Pod hranami svahů (mimo jižní kvadrant) se uplatňují acidofilní bikové doubravy (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*). Na prudších svazích severního kvadrantu jsou zastoupeny i suťové lesy (*Aceri-Carpinetum*), na těchto stanovištích najdeme i květnaté bučiny, nejspíše lipové (*Tilio cordatae-Fagetum*). K přirozené vegetaci patří dále pobřežní luhy (*Stellario-Alnetum glutinosae*), podél menších bočních přítoků i *Carici remotae-Fraxinetum*. Podél řek jsou charakteristické pořiční rákosiny (svaz *Phalaridion*), v řekách vegetace svazu *Batrachion fluitantis*. V náhradní vegetaci na svazích jižního kvadrantu na hlubších půdách bývají acidofilní stepní trávníky svazu *Koelerio-Phleion phleoidis*, na vápencích i fragmenty vegetace svazu *Cirsio-Brachypodium pinnati*. Na běžných loukách je nejčastější vegetace ovsíkových luk svazu *Arrhenatherion*.

STG: *2AB0 (+), *2AB-B1-2 (6), *2B3x (22), *2D1 (+), *2D2 (+), *3A-AB1 (1), *3AB-B1-2 (4), *3BD1-2 (+), *3D2 (+), 3AB3 (11), *3B3 (29), *3C3 (8), *3CD1-3 (+), 4AB3 (5), *4B3 (8), *4C3 (2), *4BC5a (3), *4BC7a (+), *4BC8a (1).

Pozn.: STG trofické řady CD a D lze očekávat pouze v segmentech s výskytem vápenců. Zřejmě značná část STG 3. hydrické řady 3. a 4. v.s. má kontinentální ráz (x).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 63 %, travní p. 9 %, vodní pl. 17 %, pole 3,5 %, sady 3 %, sídla 2,5 %, ostatní 2 %.

Lesy jsou součástí velkých celků a přesahují na okolní typy biochor. Dřevinná skladba je velmi pestrá, jehličnaté kultury a přirozené lesy zde mají vyrovnané zastoupení. Kulturní bory jsou převážně na jižních svazích, kulturní smrčiny na ostatních svazích a úpatích. Přirozené listnaté lesy jsou především v okolí skal a na nepřístupných srážech. Tvoří je suťové lesy (dub, habr, javory, lípy), na úpatích je místy hojnější příměs buku. Na severních svazích jsou vzácně i bučiny s habrem. Při okrajích lesů a v malých lesích se šíří akát.

Travní porosty jsou zde hojné především v nivách, kde leží dnes často neobhospodařované vlhké louky. Četné jsou i suché porosty na svazích, bývalé pastviny.

V nádržích zanikly velké proudící a peřejnaté řeky. Zůstaly zachovány malé úseky Dyje. Drobné přítoky mají charakter peřejnatých bystřin.

Trvalá sídla jsou vzácná, neboť byla většinou zničena přehradami. Leží zde historické sídlo Vranov nad Dyjí s dominantou rozsáhlého zámku na 80 m vysoké skále nad řekou. K moderním dominantám sporné hodnoty náleží mosty přes přehrady a samotné přehradní hráze.

3.2.2 Ukloněné plošiny úvalů – oblast krajinného rázu B

Oblast B – Ukloněné plošiny úvalů je reprezentována pouze dvěma typy biochor, a to typy 1BE Erodované plošiny na spraších 1. vegetačního stupně a 1RE Plošiny na spraších 1. vegetačního stupně. Tato oblast krajinného rázu zasahuje na území ochranného pásma NP Podyjí jen okrajově a většinou se jedná o rovinatou polní krajinu.

1BE Erodované plošiny na spraších 1. vegetačního stupně (homogenní)

Reliéf: Dominují plošiny, k okrajům se strměji svažující do údolí. Vyšší strmější svahy byly zterasovány ve schodovitou krajinu - důsledek socialistického zemědělství. Ve výchozech skalních hornin vznikly malé a nyní opuštěné a zarostlé lomy, v neogenních píscích jsou ojedinělé, také opuštěné a zarůstající pískovny.

Substrátem je karbonátová spraš velmi proměnlivé mocnosti. K charakteristickým rysům patří výstupy podložních hornin na svazích a vrcholcích. Převážně je tvoří neogenní sedimenty (vápnité jíly, písky) a u Znojma to jsou amfibolity, ruly a především žuly a granodiority.

Půdy jsou na členitějším reliéfu různě hluboké a různých typů. Více také podléhaly erozi a často až na povrch vystupují vápnité spraše nebo slíny. Na strmějších svazích převažují proto karbonátové černozemě, na plošinách a plochých svazích typické černozemě. Zrnitostně jsou to těžší střední půdy, s barvou od okrové po tmavohnědošedou. V lesích jsou udávány hnědozemě, na výchozech skalních hornin lehčí kambizemě, světle hnědé barvy.

Klíma je velmi teplé a suché (T4), pouze se slabými přízemními inverzemi, zato se silnou větrností. Vlivem členitějšího reliéfu se teplotně a fenologicky odlišují svahy jižní a severní, které náleží již do 2. vegetačního stupně. Zvláště na jižních svazích a výchozech skalního podloží nebo písků jsou vhodné podmínky pro xerothermofyty.

Vegetace: Potenciální přirozenou vegetací tvoří ochuzené panonské teplomilné doubravy svazu *Aceri tatarici-Quercion* (asociace *Quercetum pubescenti-roboris*). Na ojedinělých skalních výchozech a na mělkých kamenitých půdách se objevují břekové doubravy (*Sorbo torminalis-Quercetum*). Pro konkávní tvary jsou charakteristické hercynské černýšové dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-*

Carpinetum), které se mohou prolínat s panonskými prvosenkovými (*Primulo veris-Carpinetum*). Na vystupujícím krystaliniku jsou pozoruhodné typy vegetace drnových stepí svazu *Festucion valesiacae*, resp. acidofilní teplomilné trávníky svazu *Koelerio-Phleion phleoidis*.

STG: 1BD3 (70), *2BD3x (28), *2C5a (2), 1B2 (2).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 9,5 %, travní porosty 2 %, vodní plochy 1 %, pole 67,5 %, vinice, sady 11,5 %, sídla 5,5 %, ostatní 2,5 %.

Velká pole jsou vázána především na vrcholové plošiny, jsou ohraničena hlavně komunikacemi a stržemi zarostlými křovinami a akátem.

Strmější svahy a strže často pokrývají drobné lesíky liniového charakteru, převážně akátové. Na výchozy skalních hornin a písků jsou vázána drobná stepní lada a akátové remízky.

Vodní plochy jsou tvořeny ojedinělými malými potoky.

Na svazích jsou typické vinohrady a sady, zahrádky a drobná držba. Hustota sídel je mírně nadprůměrná, převažují velké vesnice.

1RE Plošiny na spraších 1. vegetačního stupně (homogenní)

Reliéf tvoří velmi rozsáhlé plošiny, které na vzdálenost 4 km nemají převýšení větší než 50 m. V některých případech se nápadněji svažují k okrajům, kde se nacházejí protáhlé ploché sníženiny tvaru velmi malých údolí, často suchých (úpady), s hloubkou do 15 m. Časté jsou velké hliníky.

Substrátem je karbonátová spraš, zpravidla se vyskytující na sprašových překryvech štěrkopískových teras.

Půdy jsou téměř výhradně typické černozemě s tmavohnědošedou barvou. V lesících jsou uváděny hnědozemě. Stálé vodní toky zde téměř chybějí a kde jsou, vyvinuly se úzké nivy s černicemi.

Klima je velmi teplé a suché (T4), přízemní teplotní inverze jsou nevýrazné. Nebezpečím je na velkých holých pláních silný vítr a následná větrná eroze. Typ je charakteristický velmi homogenním prostředím.

Vegetace: Je možno předpokládat potenciální výskyt panonské teplomilné doubravy ze svazu *Aceri tatarici-Quercion (Quercetum pubescenti-roboris)* a případně panonské prvosenkové dubohabřiny (*Primulo veris-Carpinetum*). U potočních niv lze předpokládat vegetaci olšových jasenin (*Pruno-Fraxinetum*). Přírozená nelesní vegetace je vzácná, na vlhčích místech jsou zastoupeny porosty odpovídající vegetaci teplejšího křídla svazu *Calthion*, místy jsou zastoupeny rákosiny (*Phragmition* nebo *Scirpion maritimi*).

STG: 1BD3 (98), *2C5a (2).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 1 %, travní porosty 0 %, vodní plochy 1 %, pole 85 %, sady a vinice 6,5 %, sídla 4 %, ostatní 2,5 %.

Pole v tomto typu biochory dosahují maximálního podílu a tvoří extrémně velké celky. Ohraničena jsou především komunikacemi, méně často větrolamy.

Lesy jsou zastoupeny ojedinělými akátovými a topolovými remízky. Dřevinná vegetace je tvořena především větrolamy (jasan, javor klen, topol černý, duby, cizokrajné dřeviny).

Travnatobylinnou vegetaci zastupují ruderalní porosty v příkopech silnic.

Vodní plochy nezabírají ani jedno procento plochy typu. Stálé vodní toky až na výjimky chybí.

Sady a vinice jsou především v drobné držbě po obvodech vesnic. Na plochých jižních svazích se vyskytují i velkoprodukční vinice. Podél silnic dožívají ovocná stromořadí a soliterní lípy.

Sídel je průměrné množství a převažují větší vesnice, ležící při okrajích biochor u niv vodních toků.

3.2.3 Okrajová pahorkatina úvalů – oblast krajinného rázu C

Tato oblast krajinného rázu zabírá východní část území NP a jeho ochranného pásma. Oblast C zasahuje i mimo řešené území.

Oblast reprezentují celkem tři typy biochor, které se od sebe výrazně neliší. Jedná se o typ -2BR Erodované plošiny na kyselých plutonitech v suché oblasti 2. vegetačního stupně, -2BE Erodované plošiny na spraších v suché oblasti 2. vegetačního stupně a 3BR Erodované plošiny na kyselých plutonitech 3. vegetačního stupně.

-2BR Erodované plošiny na kyselých plutonitech v suché oblasti 2. vegetačního stupně (similární)

Reliéf vykazuje charakteristické znaky plutonických pahorkatin. Převládá poněkud tvrdší modelace terénu a povrch vrcholových plošin je zpeštěn pahorky vystupujícími nad základní úroveň. Okrajové svahy segmentů vyzdvižených nad okolní terén jsou rozčleněny velkým množstvím krátkých subparalelních, většinou suchých údolí.

Substrát tvoří podrcené biotitické žuly prekambriického stáří s žilami odolnějších aplitů a pegmatitů. Skalní horniny jsou místy překryty deluviofluviálními a deluviálními sedimenty, ostrůvky spraší a neogenních sedimentů.

V půdním pokryvu dominují písčito-kamenité kambizemě, převážně kyselé, s malými ostrůvky rankerů a litozemí. V hlinitějších úsecích se vyskytují na polích hnědozemě a černozemě, v lesích luvizemě.

Klima je teplé (T2) až mírně teplé (MT11), suché až mírně suché, s teplotními sumami za malé vegetační období 2400 - 2700 °C. Jedná se většinou o území vyvýšená nad okolní terén, což se projevuje v příznivém režimu minimálních teplot a dlouhé bezmrazé periodě. Větší větrnost některých segmentů je vyvažována velkou lesnatostí.

Vegetace: Potenciální vegetaci severních svahů tvoří bikové doubravy (*Luzulo albidiae-Quercetum*), na plošinách se však vyskytují i větší plochy společenstev acidofilních kostřavových doubrav (*Festuca ovina-Quercus petraea* spol.), snad odpovídajících subsociaci *Luzulo albidiae-Quercetum genistietosum tinctoriae* var. *Campanulosum persicifoliae* dle Moravce (1998). Humóznější úpatí kryjí hercynské dubohabřiny (asociace *Melampyro nemorosi-Carpinetum*). Na malých konvexních plochách jsou teplomilné břekové doubravy (*Sorbo torminalis-Quercetum*) a v okolí skalek s jižní expozicí i kručinkové doubravy (*Genisto pilosae-Quercetum*). Na odlesněných

místech lze předpokládat vegetaci teplomilných trávníků svazu *Koelerio-Phleion phleoidis* (s vřesovišti), na mezických stanovištích ovsíkové louky svazu *Arrhenatherion* a na vlhkých místech svazu *Calthion*.

STG: *1AB2 (3), *1AB3 (8), *2AB2 (5), *2A3 (3), *2AB3x (60), 2B3x (11), 3AB3x (10).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 76 %, travní p. 7 %, vodní pl. 0 %, pole 8,5 %, sady a vinohrady 7 %, sídla 0,5 %, ostatní 1 %.

Lesy náleží k rozsáhlým lesním komplexům Podyjí. Hlavními dřevinami jsou dub a borovice, podružné jsou smrk a akát tvořící lesní okraje. Místy se zachovaly zbytky teplomilných doubrav s hodnotným podrostem. Většina lesů typu je v národním parku Podyjí chráněna II. zónou, okrajově sem zasahuje i I. zóna.

Travní porosty jsou tvořeny ostrovy v zemědělské krajině. Cenná jsou xerothermní acidofilní společenstva bývalých pastvin v lokalitě Popické kopečky a acidofilní a xerofilní společenstva vřesovišť v lokalitách Havranické vřesoviště a Kraví hora.

Vodní plochy chybí nebo jsou tvořeny pouze malými potůčky. Podíl vodních ploch na výměře biochory je zanedbatelný, což dobře odráží charakter geologického substrátu a suchost klimatu.

Pole jsou omezena jen na hlinitější úseky biochory. Jsou velká, pokud přesahují z okolní polní krajiny, nebo středně velká, pokud se jedná o lesní enklávy nebo pole ve členitější plošné mozaice lesních okrajů, menších vinic a sadů a sídel. Pole jsou dělena nejčastěji komunikacemi a navzájem oddělována lesem, sady a vinicemi. Rozptýlených dřevin je málo.

Sady a vinohrady (mírně převažují v rámci kategorie) jsou jen v nepatrné míře tvořeny plochami bezprostředně souvisejícími se sídly. Rozhodující měrou se naopak podílejí plochy ve volné krajině, tj. velkoplošné výsadby, doplňované i středně velkými a malými sady a vinicemi. Velké plochy teplomilných kultur využívají v této biochoře vyvýšených poloh s příznivým režimem minimálních teplot, záhřevných půd, příznivé sluneční expozice a často i ochrany lesa vůči ochlazujícím severozápadním větrům.

Nevelký počet vesnických sídel lze zařadit do všech velikostních kategorií, v některých případech zasahují obce do biochory jen částí plochy.

3BR Erované plošiny na kyselých plutonitech 3. vegetačního stupně

Reliéf je tvořen do různé míry tektonicky zdviženou plochou pahorkatinou, do které se zařizly vodní toky a vytvořily mělká údolí oddělující plochá temena. Tato údolí v rámci typu jsou hluboká do 60 m. Na plošinách místy vystupují odolná jádra hornin a tvoří tak malé balvanité pahorky (ruware). Pokud se nerozpukaná jádra vyskytují v údolích, jsou zde údolí zúžená a na svazích vystupují skály.

Substrátem jsou variské (prvohorní) granity (žuly) a nejkyselejší formy granodioritů, které díky svému mládí již nebyly vrásněním podstatněji rozdrčeny. Proto mohou tvořit velké balvany. Tyto horniny se při zvětrávání rozpadají na žokovité balvany a hrubý písek až drobný štěrk.

Půdy mimo les jsou mírně kyselé typické kambizemě, někde se střídající s typickými kambizeměmi a na plošinách s mírně kyselými pseudoglejovými kambizeměmi. V jehličnatých kulturách jsou udávány silně kyselé kambizemě, dystrické kambizemě

i kambizemě podzolované, v listnatých lesích jsou však uváděny typické kambizemě. Na výchozech skalek se vyvíjejí rankery a zcela maloplošně i litozemě. Půdy jsou převážně lehké hlinitopísčité, vysychavé a mají světle béžovou barvu.

Klima je mírně teplé a ve 3. vegetačním stupni srážkově slabě až silně podprůměrné (MT9, MT10, MT11, T2). Jsou zde podmínky pro tvorbu přízemních teplotních inverzí na plošinách a výraznějších inverzí v údolích. Zvláště na strmých svazích údolí se projevuje expoziční klima, nejteplejší jsou jihozápadní, nejchladnější severovýchodní svahy. Vlivem kyselých půd však rozdíly ve vegetaci nejsou příliš markantní.

Vegetace: Kostru potenciální přirozené vegetace tvoří acidofilní bikové bučiny (*Luzulo-Fagetum*), které na jižních svazích přecházejí v acidofilní bikové doubravy (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*) a na úpatích v chudší hercynské černýšové dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*). Podél vodních toků jsou pravděpodobně ptačincové olšiny (*Stellario-Alnetum glutinosae*), na lesních prameništích ostřicové jaseniny (*Carici remotae-Fraxinetum*). Na odlesněných místech lze očekávat ovsíkové louky (svaz *Arrhenatherion*), na extrémnějších kyselých suchých stanovištích i krátkostéblé trávníky svazu *Violion caninae*, v potočních nivách vlhké louky svazu *Calthion*. Na svazích jižního kvadrantu se mohou v malých plochách vyskytovat břekové doubravy (*Sorbo torminalis-Quercetum*) a na sprašových překryvech na plošinách lze očekávat i mochnové doubravy (*Potentillo albae-Quercetum*).

STG: *3AB1-2 (3), *3AB3 (62), 3B3 (24), 2AB1-2 (5), *2B4 (+), 3B-BC5b (3), *3BC5a (3).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 45 %, travní p. 10 %, vodní pl. 2 %, pole 32,5 %, sady 4,5 %, sídla 3 %, ostatní 3 %.

Zastoupení lesů se pohybuje kolem 95 %. V dřevinné skladbě dominují kulturní bory (borovice však na skalnatých svazích je původní). Nacházejí se zde doubravy, místy s příměsí borovice. Při okrajích lesů se vyskytují duby, vzácněji habr, lípy, bříza a akát.

Travní porosty jsou poměrně hojné a to jak v nivách a depresích (vlhké louky), tak na suchých půdách na svazích (bývalé acidofilní pastviny). Oba typy travních porostů, zvláště na lokalitách u okrajů lesů, zarůstají nálety dřevin.

Vodní plochy jsou tvořeny především malými rybníky.

Pole jsou zpravidla středně velká a poměrně často doplněná dřevinami na mezích a výchozech skalního podloží. Ohraničena jsou hlavně lesy, méně travními porosty. Sady se nacházejí jen při okrajích sídel ve vazbě na vesnické usedlosti.

3.2.4 Rozčleněné plošiny – oblast krajinného rázu D

Oblast rozčleněných plošin zabírá třetinu řešeného území a je zde téměř celá, jen okraje zasahují mimo ochranné pásmo NP.

Oblast je reprezentována 6 typy biochor, a to -3BS Erodované plošiny na kyselých metamorfitech v suché oblasti 3. vegetačního stupně, -3BQ Erodované plošiny na pestrých metamorfitech v suché oblasti 3. vegetačního stupně, 3BN Erodované plošiny na zahliněných štěrcích 3. vegetačního stupně, 3BR Erodované plošiny na kyselých plutonitech 3. vegetačního stupně, -4BS Erodované plošiny na kyselých metamorfitech v suché oblasti 4. vegetačního stupně a -2BR Erodované plošiny na kyselých plutonitech v suché oblasti 2. vegetačního stupně.

-3BS Erodované plošiny na kyselých metamorfitech v suché oblasti 3. vegetačního stupně (kontrastně – similární)

Reliéf je velmi plochý, převažují rozsáhlé zcela mírně zvlněné plošiny, které pouze u okrajů jsou rozčleněny zařezávajícími se toky. Plošiny jsou zpravidla bez nápadnějších pahorků, jediné zpestření reliéfu tvoří malá údolí. Výrazná údolí v typu prakticky chybí, jejich hloubka dosahuje zpravidla pouze do 40 m a jen výjimečně jsou se skalami (např. údolí Gránického potoka).

Substrát je velmi monotónní, tvoří jej velké celky ortorul, pararul, žulorul a migmatitů, které se od sebe navzájem liší jen málo. Ojedinelé bazičtější vložky tvoří amfibolity a erlány, ale ty se na povrchu prakticky neprojevují, neboť jsou překryty zvětralinami okolních hornin. Pouze u Lukova a Podmolí se nacházejí svory. Všechny tyto horniny se rozpadají na ostrohranné kameny a hlinitokamenité zvětraliny. Místy se na povrchu plošin zachovaly fragmenty neogenních písků a na závětrných východních svazích malé závěje sprašových hlín až spraší. Převážná část povrchu je však tvořena hlinitokamenitými zvětralinami skalního podloží, které ale vystupuje pouze ojedinelé.

Půdy jsou též poměrně monotónní. Zcela dominují mírně kyselé kambizemě, v plochých sníženinách na plošinách přecházející v kambizemě pseudoglejové a lokálně i v gleje, které se nacházejí i podél malých potoků. Na úpatích svahů, hlubších zvětralinách a sprašových závějích jsou udávány luvizemě, pod jehličnatými kulturami na plošinách kambizemě podzolované. Zcela vzácně se na svazích vyskytují rankery a litozemě jsou výjimečnými unikáty. Podél větších toků jsou vyvinuty glejové fluvizemě. Půdy mají světle hnědou barvu.

Klima je mírně teplé (MT11, MT9) a srážkově podprůměrné, zvláště v zimě, kdy zde přitom panují poměrně silné mrazy. Tento stav je do určité míry dán i plochým reliéfem s možností tvorby plošně rozsáhlých přízemních teplotních inverzí v noci a v zimě. Segmenty jsou mírně ovlivněny föhnovým prouděním za Alpami, které podporuje rozkolísanost teplot a suchost klimatu. Na odlesněných plošinách jsou podmínky pro vznik silného přízemního větru. Expoziční klima se projevuje pouze na vzácných strmějších svazích. Nejteplejší jsou pak jihozápadní a nejchladnější severovýchodní svahy.

Vegetace: Hercynské dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*) s jedlí zde výrazně dominují, místy je vegetace na jižních svazích doplněná i o teplomilné břekové doubravy (*Sorbo torminalis-Quercetum*). Podél větších potoků se vyskytují olšové luhy (*Stellario-Alnetum glutinosae*), na prameništích jasanové luhy (*Carici remotae-Fraxinetum*), na místech s déle stagnující vodou i bažinné olšiny (*Carici acutiformis-Alnetum*). Mimo les na prudších svazích jsou i acidofilní trávníky svazu *Koelerio-Phleion phleoidis*.

STG: 2AB2x (3), *3AB1-2 (1), *3AB3 (55), *3B3 (30), 3A1 (+), 3BC3 (2), 3B4 (6), 3BC5a (3).

Krajnotvorné způsoby využívání území: lesy 41 %, travní p. 7 %, vodní pl. 1 %, pole 45 %, sady 2,5 %, sídla 2 %, ostatní 1,5 %.

Dominují velké lesy přecházející až k lesním komplexům. V odlesněných částech se uprostřed polí nacházejí spíše vzácně malé lesy a i ty jsou převážně na plošinách. V dřevinné skladbě dominuje směs smrku, borovice a dubu, vzácněji buky. Při okrajích lesů se nacházejí duby, břízy, osiky, habry a akáty.

Travní porosty jsou vzácné, nacházejí se především v zamokřených nivách, kde jsou většinou opuštěné a mění se v zarůstající ruderalizované mokřady. Na plošinách ve vlhkých sníženinách se nacházejí kulturní louky.

Vodní plochy jsou rozmístěny nerovnoměrně. Nad údolními řek se nacházejí pouze malé potoky. Rybníky jsou převážně malé, vzácněji středně velké a většinou jsou jednotlivé.

Pole tvoří většinou celou polní krajinu, jsou velká a s minimem rozptýlených dřevin. Pole jsou nejčastěji ohraničena lesy a komunikacemi.

Sady jsou vázány převážně na usedlosti ve vesnicích.

Sídla jsou vzácná, v menších segmentech se vůbec nevyskytují a chybí i v rozsáhlých lesních krajinách.

3BN Erodované plošiny na zahliněných štěrcích 3. vegetačního stupně

Reliéf tvoří vysoko položené rozvodní plošiny s minimálními náznaky údolní sítě, nízko položené plošiny s mělkými údolími zahlobenými do často nezpevněného podloží, nižší široké svahy oddělující pahorkatinné plošiny a údolní nivy, rozmanitě modelované a členěné často stržemi a různě směřovanými mezemi. Členitost se pohybuje nejčastěji v rozmezí 50 - 100 m (často při spodní hranici udávaného rozmezí

Substrát tvoří zahliněné fluvialní štěrkopískové terasy převážně kvartérního stáří, terciérní zahliněné štěrky, písky a písčité a štěrkovité vápnité jíly. Místy se objevuje maloplošné střídání štěrkopísků a hlín nebo nekontrastní křídový a permokarbonský substrát, fluvialní nivy, drobné neovulkanické a krystalinické výchozy i ostrůvky hlín a spraší.

V půdním pokryvu se střídají lehčí kyselé i typické kambizemě (ojediněle až dystrické kambizemě), luvizemě, ve vlhčích oblastech pseudogleje, v sušších hnědozemě, ojediněle i pararendziny typické a kambizemní.

Klima je mírně teplé (MT7 - MT11), srážkově průměrné až mírně suché. Expoziční klima ani výraznější rozšíření lokálních inverzí není typické.

Vegetace: Základním typem potenciální přirozené vegetace je mozaika hercynských černýšových dubohabřin (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*) a acidofilních bikových doubrav (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*), které podél menších toků střídají olšové jaseniny (*Pruno-Fraxinetum*). Na odlesněných místech bývají louky svazu *Arrhenatherion*, které často nahrazují původní psamofilní vegetaci svazů *Violion caninae*, *Plantagini-Festucion ovinae* a *Corynephorion*. Na vlhkých místech jsou louky svazu *Calthion*, resp. *Molinion*.

STG: *3A-AB2ar (9), *3AB3 (60), 3B3 (30), 3BC5a (1).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 35 %, travní p. 10 %, vodní pl. 1 %, pole 42,5 %, sady 2,5 %, sídla 4 %, ostatní 5 %.

Biochora se v řešeném území vyskytuje v jediném segmentu, který je v současnosti tvořen pouze poli.

-3BQ Erodované plošiny na pestrých metamorfitech v suché oblasti 3. vegetačního stupně (kontrastně similární)

Reliéf je tvořen plošinami, do nichž se zařizly vodní toky a vytvořily malá výrazná údolí, větší údolí byla již vymezena jako samostatné typy biochor. Tato údolí mají většinou hloubku do 60 m, celkové převýšení v rámci segmentu však může dosahovat až 150 m. Místy z plošin vystupují malé pahorky tvořené odolnějšími horninami mírných svazích s hlubšími zvětralinami se vyvinuly strže.

Substrát je velmi různorodý. Dominují kyselé horniny tvořené biotitickými pararulami i ortorulami a vyskytují se zde i granulity. Živné vložky zastupují nejčastěji amfibolity.

Půdy jsou zastoupeny nejčastěji typickými kambizeměmi, v lesích jsou však často udávány kyselé typické kambizemě až kambizemě podzolované (zvláště pod jehličnatými kulturami). Hojně jsou na hlubších zvětralinách a akumulacích svahovin luvizemě. Na spilitech se vyvinuly mírně eutrofní kambizemě, na amfibolitech typické kambizemě a na krystalických vápencích rendziny. Všechny půdy jsou poměrně hlinité, středně těžké s příměsí ostrohranných úlomků.

Klima je mírně teplé a patří do MT11. Na poměry ve 3. vegetačním stupni je klima mírně suché. V drobných údolích jsou podmínky pro vznik středně silných údolních teplotních inverzí. Na strmějších svazích se poměrně výrazně projevuje jejich orientace ke světovým stranám v jejich teplotním požitku, nejteplejší jsou jihozápadní, nejchladnější severovýchodní svahy.

Vegetace: Potenciální vegetaci tvoří plošně rozšířené hercynské dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*), které na plošinách a na výstupech kyselejších hornin doplňují acidofilní bikové doubravy (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*). Podél větších potoků se vyskytují olšové luhy (*Stellario-Alnetum glutinosae*), na prameništích jasanové luhy (*Carici remotae-Fraxinetum*), na místech s déle stagnující vodou i bažinné olšiny (*Carici acutiformis-Alnetum*). Na odlesněných místech jsou nejčastější luční porosty svazu *Arrhenatherion*, na prudších svazích i acidofilní trávníky svazu *Koelerio-Phleion phleoidis*, v potočních nivách vlhké louky svazu *Calthion*. Nacházejí se zde i teplomilné trávníky, pravděpodobně svazu *Cirsio-Brachypodium pinnati*.

STG: 3AB1-2 (2), *3AB3 (40), *3B3 (52), *3BD1-2 (+), *3BD3 (1), *3BC3 (2), 3BC5a (3).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 25 %, travní p. 6,5 %, vodní pl. 1 %, pole 60 %, sady 3 %, sídla 2 %, ostatní 2,5 %.

V typu převládají pole, která tvoří souvislou polní krajinu. Jsou zpravidla velká a s minimem rozptýlených dřevin, pouze na mírných svazích nad hranou údolí a na ojedinělých strmějších svazích bývají pole středně velká a malá, rozčleněná vrstevnicovými mezemi s porosty křovin. Pole jsou nejčastěji ohraničena lesy a komunikacemi.

Lesy jsou zastoupeny méně. Nejčastěji do typu zasahují okraje velkých lesních celků. V dřevinné skladbě převažují kulturní bory a směsi smrku a borovice. Smíšené lesy původních listnatých dřevin (dub, habr) a vysazených jehličnanů se vyskytují relativně často.

Travní porosty jsou rozmístěny nerovnoměrně, nacházejí se především v sousedství lesů na strmějších svazích (bývalé pastviny) a dále v údolních nivách (vlhké louky, nyní často opuštěné a ruderalizující).

Vodní plochy jsou vzácné, neboť většinou leží v sousedících biochorách údolí nebo podmáčených sníženin. Zpravidla se zde nacházejí pouze malé potoky.

Sady jsou vázány výhradně na usedlosti ve vesnicích a nacházejí se tak hlavně po obvodu těchto sídel.

Sídla jsou zastoupena středně velkými vesnicemi.

-4BS Erované plošiny na kyselých metamorfitech v suché oblasti 4. vegetačního stupně (similární)

Reliéf je tvořen tektonicky mírně zdviženou plošinou, do které se zařízly vodní toky a vytvořily výrazná údolí oddělující plochá temena. Tato údolí v rámci typu jsou hluboká do 60 m. Na plošinách místy vystupují odolná jádra hornin a tvoří tak malé pahorky (suky). Pokud se tato jádra vyskytují v údolích, jsou zde údolí zúžená a na svazích vystupují malé skály.

Substrátem jsou hlavně předprvohorní migmatity a migmatitické ruly.

Půdy mimo les jsou převážně typické a typické slabě kyselé kambizemě, středně těžké, středně kamenité. Na plošinách se často vyskytují luvizemě pseudoglejové, luvizemě i pseudoglejové kambizemě. V nivách jsou glejové fluvizemě. V lesích jsou nejčastěji uváděny silně kyselé kambizemě, časté jsou však i slabě kyselé kambizemě. Půdy mají béžovou barvu.

Klima je mírně teplé a srážkově slabě až silně podprůměrné (MT9, MT10 a MT11). Jsou zde podmínky pro tvorbu přízemních teplotních inverzí na plošinách a výraznějších inverzí v údolích. Regionální teplotní inverze zde mají vliv středně silný, neboť sem jednak zasahují inverze ze sousedních kotlin, jednak konkávní reliéf v závětrí vrchovin sám vede k tvorbě velkoplošných teplotních inverzí.

Vegetace: Základ potenciální přirozené vegetace tvoří bikové bučiny (*Luzulo-Fagetum*), hojně doprovázené květnatými kyčelnicovými bučinami (*Dentario enneaphylli-Fagetum*) a podél potoků ptačincovými olšinami (*Stellario-Alnetum*).

STG: 3AB-B1-2 (1), 3AB3 (15), 3B3 (8), *4AB-B1-2 (1), *4AB3 (47), 4B3 (30), 4BC3 (3), 4AB4 (7), 4A-AB5b (+), *4BC5a (3), 4BC5b (1).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 23 %, travní p. 10,5 %, vodní pl. 1 %, pole 57 %, sady 4 %, sídla 2,5 %, ostatní 2 %.

Biochora se vyskytuje v jediném segmentu v JZ části řešeného území. Je tvořena lesním komplexem v I. Zóně NP s převážně přirozenou dřevinnou skladbou.

3.2.5 Rovinatá plošina – oblast krajinného rázu E

Rovinatá plošina zasahuje na území ochranného pásma NP Podyjí pouze okrajově v severní části a tuto oblast reprezentují tři typy biochor, které se od sebe výrazně liší. Jedná se o typ -2RE Plošiny na spraších v suché oblasti 2. vegetačního stupně, -3RE Plošiny na spraších v suché oblasti 3. vegetačního stupně a -2BE Erodované plošiny na spraších v suché oblasti 2. vegetačního stupně.

-2RE Plošiny na spraších v suché oblasti 2. vegetačního stupně (homogenní)

Reliéf je velmi monotónní, tvořený sprašovými plošinami a je nepatrně zpestřený mělkými dlouhými úpady a ojedinělými malými nivami zpravidla autochtonních toků.

Substrát tvoří vápnité spraše a okrajově sem zasahují z podloží křídové sedimenty. V nivách jsou splachové hlinité sedimenty.

Půdy: Převažují hnědozemě s ostrovy hnědozemních černozemí. Půdy mají převážně tmavě šedou barvu.

Klima je relativně teplé a srážkově podprůměrné (T2). Na plošinách jsou podmínky pro rozvoj větrné eroze, ale teplotní přízemní inverze jsou pouze středně silné, významné jsou však regionální inverze v nížinách.

Vegetace: Varianta hercynská (1.23): Základní typ potenciální přirozené vegetace tvoří hercynské černýšové dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*), které na lokálně teplejších polohách mohou doprovázet středoevropské mochnové doubravy (*Potentillo albae-Quercetum*). V potočních nivách lze předpokládat olšové jaseniny (*Pruno-Fraxinetum*). Na odlesněných plochách se mohou objevit teplomilné trávníky svazu *Cirsio-Brachypodium pinnati*, v nivách vegetace svazu *Calthion*.

Varianta panonská (4.1): Základní typ potenciální přirozené vegetace tvoří panonské prvosenkové dubohabřiny (*Primulo veris-Carpinetum*), které na chladnějším polohách a vlhčích půdách přecházejí do hercynských černýšových dubohabřin (*Melampyro-Carpinetum*).

STG: *2BD3x (98), 2C5a (2).

Krajinotvorné způsoby využívání území: lesy 1,5 %, travní p. 1 %, vodní pl. 1 %, pole 85 %, sady 3,5 %, sídla 4 %, ostatní 4 %.

Pole dominují a jejich zastoupení v tomto typu biochory je blízko absolutních maxim. Jsou velká, pokrývají rozsáhlá souvislá území. Jednotlivá pole jsou oddělena přímými dlouhými cestami a okresními silnicemi s doprovodem ovocných dřevin.

Lesy jsou velmi vzácné, zpravidla je tvoří pouze nepatrné a navzájem oddálené segmenty. Jejich dřevinná skladba je většinou silně pozměněna s hojným akátem, borovicí, jasanem, topoly a lipami. Pouze nivní lesíky mají dřevinnou skladbu bližší přirozené, neboť v nich dominují topoly a vrby, místy olše.

Travní porosty téměř chybějí.

Vodní plochy jsou velmi vzácné, tvoří je jednak zaplevelené příkopy v polích, jednak kratší úseky větších alochtonních potoků, ale též drobné rybníky v nivách některých segmentů.

Sídla jsou tvořena kdysi bohatými vesnicemi.

-2BE Erodované plošiny na spraších v suché oblasti 2. vegetačního stupně (kontrastně – similární)

Reliéf je tvořen plošinami a údolními svahy rozrušenými stržovou erozí a izolovanými výstupy skalního podloží (ojediněle s nápadnějšími skalními útvary).

Substrát tvoří spraše a sprašové hlíny s ostrůvky deluviálních a deluviofluviálních hlín a s úzkými pásy fluviálních sedimentů úzkých niv. Kontrastní prvky tvoří obnažený starší podklad tvořený pleistocenními štěrky, neogenními jíly a písky, pestrou škálou permokarbonských sedimentů, ortorulami, pararulami, migmatity a amfibolity, žulami a granodiority.

V půdním pokryvu dominují černozemě, přecházející směrem do okrajových poloh v hnědozemě. Na torzech teras se nacházejí lehčí kambizemě, na předkvartérních výchozech typické, bohatší i kyselejší kambizemě a pararendziny. V nivách jsou fluvizemě a glejové fluvizemě, často karbonátové.

Klima je teplé (T2) až velmi teplé (T 4), převážně suché, s teplotními sumami za malé vegetační období 2500 - 2800 °C. Pro plošiny je charakteristická zvýšená větrnost, pro vyšší svahové polohy a plošiny příznivý režim minimálních teplot se sníženou náchylností k tvorbě lokálních inverzí, což dokládá vysoký podíl sadů. Údolní dna a úpatí trpí naopak náchylností k tvorbám lokálních inverzí.

Vegetace: Dubohabřiny jsou hercynské černýšové (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*), které na sklonech jižního kvadrantu střídají fragmenty teplomilných mochnových doubrav (*Potentillo albae-Quercetum*), na výstupech krystalinika teplomilných acidofilních břekových doubrav (*Sorbo torminalis-Quercetum*), příp. i kručinkových doubrav (*Genisto pilosae-Quercetum*). Nivy potoků náležejí většinou do střeškových jasenin (*Pruno-Fraxinetum*). Na odlesněných místech se objevují acidofilní teplomilné trávníky svazu *Bromion*, na krystaliniku *Koelerio-Phleion phleoidis*, vzácně i drnových stepí svazu *Festucion valesiaca*.

STG: *2BD3x (85), 2BC3x (9), *2AB3x (2), *2BC5a (4).

Krajnotvorné způsoby využívání území: lesy 6 %, travní p. 3 %, vodní pl. 1 %, pole 70,5 %, sady 8 %, sídla 7,5 %, ostatní 4 %.

Pole dominují, jsou velká, dělená na plošinách komunikacemi, větrolamy, na delších svazích spádnicově lesnatými stržemi. Na kratších a příkřejších údolních svazích mohou být pole i středně velká, dělená terénními hranami svahu, převážně vrstevnicovými mezemi a vodními toky. Meze pokrývají křoviny, pro doprovod ovocných dřevin podél komunikací a mezi je typický rozhodující podíl švestky a třešně. Rozptýlených dřevin je však obecně málo.

Lesy jsou v krajině soustředěny do malých fragmentů zaujímajících především výchozy kontrastních hornin zejména na příkřejších údolních svazích. Hlavními dřevinami jsou akát, borovice a dub.

Travní porosty zaujímají velmi malou plochu.

Typ biochory je nejspecifičtější součástí starosídelní oblasti s kombinací příznivých přírodních podmínek jak pro zemědělství, tak pro zakládání sídel zemědělských i opevněných (velkomoravské hradiště u Znojma).

-3RE Plošiny na spraších v suché oblasti 3. vegetačního stupně

Reliéf sprašových plošin bývá mírně oživen dlouhými mělkými úpady a nečetnými nivami vesměs malých toků. Reliéf je zpestřován nečetnými hliníky a místy i činnostmi ještě aktivních cihelen.

Substrát tvoří kombinace spraší a sprašových hlín, směrem do vyšších a vlhčích poloh přecházející v samotné sprašové hlíny a nakonec až v hlíny polygenetické. Typ přesto poskytuje velmi homogenní prostředí.

Půdní pokryv je tvořen pravými hnědozeměmi. Maloplošně se vyskytují kambizemě (převážně typické), vázané na vystupující podložní horniny.

Klima je většinou mírně teplé (MT10, MT11 i MT9 a MT5), mírně suché, s teplotními sumami za malé vegetační období 2400 - 2600 °C. Sklon k tvorbě lokálních inverzí a větrnost klimatu se odvíjejí od rozdělení poloh jednotlivých segmentů na vhloubenou a vypouklou část reliéfu.

Vegetace: Potenciální vegetaci tvoří plošně rozšířené hercynské černýšové dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*). Podél větších potoků se vyskytují olšové jasaniny (*Pruno-Fraxinetum*), na prameništích jasanové luhy (*Carici remotae-Fraxinetum*), na místech s déle stagnující vodou i bažinné olšiny svazu *Alnion glutinosae*. Na odlesněných místech jsou nejčastější luční porosty svazu *Arrhenatherion*, v potočních nivách vlhké louky svazu *Calthion*.

STG: *3B3 (96), 3BC5a (4).

Krajnotvorné způsoby využívání území: lesy 3 %, travní p. 3 %, vodní pl. 1 %, pole 84 %, sady 1 %, sídla 4 %, ostatní 4 %.

V krajině dominují velká pole, tento typ vesměs představuje okraje starosídelní oblasti, případně menší i větší starosídelní enklávy uvnitř později kolonizovaných oblastí a na trasách dálkových cest. Pole jsou dělená nejčastěji veřejnými komunikacemi, méně malými vodními toky, spádnicovými zarůstajícími stržemi a nečetnými mezemi (většinou vegetačními).

Lesy jsou omezeny na malé fragmenty zarůstající strže po úvozových cestách v členitějším reliéfu a malé remízky u vodních toků či uprostřed polí. Vzácněji se objevují středně velké lesní celky na kontaktu se sousedními biochorami. Hlavními dřevinami jsou borovice a smrk, z listnáčů dub, dále se uplatňují akát, modřín, místy habr. Vyskytují se i méně obvyklé dubohabrové porosty s jedlí.

Travní porosty reprezentují obhospodařované louky ve vlhčích úpadech.

Vodní plochy jsou omezeny na hladiny malých vodních toků (často autochtonních), vesměs silně negativně pozmeněných splachy z polí.

Sady vytvářejí pouze menší plochy v zázemí sídel a jednotlivých usedlostí.

V této biochoře převažuje venkovské osídlení.

4. NADŘAZENÉ KRAJINNÉ CELKY A TYPICKÉ ZNAKY JEJICH KRAJINNÉHO RÁZU

4.1 Vymezení nadřazených krajinných celků

Nadřazené krajinné celky (NKC) byly vymezeny jako typologické jednotky v rámci oblastí krajinného rázu (oblasti A, B, C, D, E). Jsou zakresleny v grafické části v měřítku 1:10 000 a označeny písmenem oblasti a pořadovým číslem celku v rámci oblasti.

Na území NP Podyjí a jeho ochranného pásma byly vymezeny tyto nadřazené krajinné celky:

Kaňonovitá údolí Dyje (oblast A)

- A1 NKC krajina přirozených a přírodě blízkých ekosystémů kaňonovitých údolí
- A2 NKC urbanizovaná městská krajina pohledově exponovaná
- A3 NKC viniční krajina svahů pohledově exponovaná

Ukloněné plošiny úvalů (oblast B)

- B1 NKC polní krajina plošin, pohledově exponovaná
- B2 NKC urbanizovaná městská krajina

Okrajová pahorkatina úvalů (oblast C)

- C1 NKC lesní krajina pahorkatiny
- C2 NKC viničně – polní krajina úpatí, pohledově exponovaná

Rozčleněné plošiny (oblast D)

- D1 NKC lesní krajina rozčleněných plošin
- D2 NKC polní krajina pohledově uzavřených celků
- D3 NKC lučně – polní krajina pohledově uzavřených celků

Rovinaté plošiny (oblast E)

- E1 NKC polní krajina plošin bez osídlení
- E2 NKC polní krajina plošin se sídly
- E3 NKC krajina lad pohledově exponovaná

Pro oblasti krajinného rázu a nadřazené krajinné celky, které jsou typologickými jednotkami, byly stanoveny typické znaky krajinného rázu.

4.2 Typické znaky krajinného rázu oblastí

V první etapě byly stanoveny typické znaky krajinného exteriéru a interiéru jednotlivých oblastí krajinného rázu.

Oblast A – Kaňonovitá údolí Dyje

Krajinný exteriér:

- Výrazné údolní zářezy zahloubené až přes 150 m, údolí je skalnaté.
- Údolí vytváří četné zákruty a zaklesnuté meandry.
- Údolí je místy skalnaté s balvanitými a strmými svahy a holými sutěmi, s četnými skalními stěnami vystupujícími nad koruny stromů.
- Šířka nivy Dyje kolísá mezi 50 – 200 m a koryto je úzké a kamenité.
- Východní část kaňonovitého údolí je zatopena vodní nádrží Znojmo.
- Unikátní typ lesní krajiny, která je v některých částech zjevně poznamenána lidskou činností.
- Typické jsou rozsáhlé lesní porosty na svazích údolí s převahou listnatých dřevin přirozené sklady, kulturní lesy jsou zastoupeny borovými monokulturami.
- Ostrůvkovitě se vyskytují reliktní bory na skalách a v nejextrémnějších svahových partiích jsou bylinná teplomilná xerothermní společenstva přecházející do řídkých zakrslých křovitých porostů (acidofilní skalní lesostepi).
- Sídla jsou městského typu. Negativním způsobem ovlivňují krajinný ráz rozsáhlé zahrádkářské kolonie u Znojma.

- Většina oblasti je bez trvalého osídlení. V údolí Dyje bývaly pouze mlýny a jiná zařízení vázaná na využití vodní energie (pila, papírna).
- Lesy jsou souvislé, pouze údolní niva je místy odlesněna. V nivě jsou hygromilní a mezofilní louky.

Krajinný interiér:

- Interiéry listnatých lesů jsou většinou s řídkým keřovým a bohatým bylinným patrem. Trvalý polostín je tvořen zapojenými porosty dubů, habrů, jasanů, lip a javorů, dle typu stanoviště. Větší paseky a průseky jsou cizorodým prvkem. Na úpatích jsou suťové lesy z javorů, jasanů, lip a habrů.
- Sídla městského typu jsou asymetricky rozložena v nivě i na přilehlých svazích údolí a jejich hmotové členění se zásadně uplatňuje v dálkových panoramatech (pohledech). I běžné prohřešky proti hmotovým tvarům sídla (velikost objektů, sklonitost a členitost střech) se zásadním způsobem podílí na celkovém obrazu v dálkových pohledech.

Typické, přírodě blízké biotopy:

- Zakrslé a acidofilní doubravy, hercynské dubohabřiny, teplomilné středoevropské doubravy a na úpatí suťové lesy.
- Skalní společenstva, vegetace skalních stepí a suťové lesy, reliktní bory.

Oblast B – Ukloněné plošiny úvalů

Krajinný exteriér:

- Dominují rozsáhlé plošiny s malým převýšením. Po okrajích plošin jsou místy kratší a strmější svahy.
- Na plošinách jsou extrémně velká pole a vinice. Na svazích jsou vinice, sady a zahrady v drobné držbě.
- Jedná se o viničně-polní krajinu velkých měřítek.
- V celkovém vzhledu se výrazně projevují stavby a sídla. Vesnice jsou většinou návesní ulicovky.
- Typická je absence lesnatých ploch a minimálně je zastoupena rozptýlená trvalá vegetace na mezích. Krajina je nepřístupná s řídkou sítí polních cest.

Krajinný interiér:

- Podél silnic dožívají aleje ovocných dřevin.
- Břehové a doprovodné porosty vodních toků jsou tvořeny topolovými monokulturami.
- Typická je absence vodních ploch a trvalých toků. Drobné rybníčky jsou na Daníži v Hnanicích a v Popicích.
- Pole a vinohrady vytváří velké ucelené bloky, rozdělené pouze polními cestami bez vegetace a silnicemi.
- Dokladem původního členění zemědělské krajiny je velký počet drobných sakrálních staveb (Boží muka a kříže) bez doprovodné vegetace.
- Typická část sídel této oblasti, tj. uličky vinných sklepů s lisovnými bud' postupně chátrají a zanikají (Havraníky a Popice) nebo jsou necitlivě přestavovány.

- Okraje sídel jsou lemovány zahradami popř. menšími sady a vinicemi v drobné držbě.
- Na vzhledu sídel se negativně projevila dlouholetá izolace v pohraničním pásmu, vysídlení původního německého obyvatelstva a také překotná výstavba po roce 1989.

Typické, přírodě blízké biotopy:

- Plošné přírodní biotopy se téměř nevyskytují. Výjimku tvoří drobná stepní lada, z nichž nejcennější jsou chráněna v PP Horáčkův kopeček. Hlavním typem je bylinná vegetace silničních příkopů a náspu železniční trati, většinou ruderalizovaná.

Oblast C – Okrajová pahorkatina úvalů

Viniční krajina (oblast C):

Krajinný exteriér:

- Plochá pahorkatina s mělkými údolními potoky a místy s nápadnými malými balvanitými pahorky.
- Krajina má mozaikovitou strukturu a střední měřítko.
- Střídají se plochy vinic, travnatých dožívajících sadů, lad, vřesovišť a drobných lesíků.
- Typický je vyšší podíl rozptýlené trvalé dřevinné vegetace na mezích, podél polních cest, na ladech a na vřesovištích.
- Sídla v úpatí mají dosud v převážné většině dochován základní hmotný kulturní fond v tvarosloví architektury a zejména urbanismu. Sídla jsou většinou návesní „ulicovky“ s typickou po spádu orientovanou návší a sklepními uličkami.
- Významnou a plošně rozsáhlou součástí jsou travnaté porosty, tj. bývalé pastviny, na kterých se vyvinula cenná společenstva vřesovišť a xerothermní vegetace (Havranické vřesoviště, Kraví hora, Popický vrch, Fládnické vřesoviště, Horecký kopec).
- Plochy vinic se rozšiřují a začínají vznikat velké celky bez polních cest, mezí a jiné rozptýlené vegetace. Prostupnost krajiny pro člověka i biotu je značně snížena.

Krajinný interiér:

- Drobná držba je základním krajinnotvorným prvkem.
- Typická je absence vodních ploch a trvalých toků. Drobný rybníček je pouze v obci Havraníky.
- Nevyskytují se ani aleje ovocných stromů u silnic a místních komunikací.
- Zatravněné sady postupně dožívají a zarůstají náletovými dřevinami. Postupná sukcese dřevin probíhá i na bývalých pastvinách (dnešní vřesoviště a lada).
- Liniová vegetace se vyskytuje pouze na mezích a při okrajích bývalých vojenských cest.
- Okraje sídel jsou lemovány zahradami popř. sady a vinicemi v drobné držbě.
- Krajinu doplňuje množství zděných kapliček, božích muk i křížů.

Typické, přírodě blízké biotopy:

- Nejvýznamnějším typem jsou xerothermní acidofilní společenstva vřesovišť a xerofilní společenstva.

Lesní krajina (oblast C):

Krajinný exteriér:

- Typické jsou rozsáhlé, kompaktní lesní porosty na ploché pahorkatině s mělkými údolími oddělujícími jednotlivá plochá temena.
- V lese převažují porosty jehličnatých dřevin a akátiny. Pouze na čtvrtině plochy jsou doubravy s habrem.

Krajinný interiér:

- Převažují kulturní lesy s vysokým podílem jehličnatých dřevin.
- Na Hnanickém katastru byl vytvořen systém zpevněných cest a průseků původně sloužící pohraniční stráž. Průseky jsou postupně zalesňovány.
- Přístup do lesa je omezen pouze na jednu turistickou cestu (k vyhlídce Sealsfieldův kámen).

Typické, přírodě blízké biotopy:

- Doubravy (teplomilné doubravy, acidofilní doubravy).

Oblast D – Rozčleněné plošiny

Lesní krajina (oblast D):

Krajinný exteriér:

- Typické jsou rozsáhlé, kompaktní lesní porosty na mírně zvlněné plošině, která je pouze u okrajů rozčleněna zařezávajícími se údolími toků.
- Vlastní lesní porost je diferencován ve své skladbě a výrazu podle přírodních podmínek jednotlivých stanovišť.

Krajinný interiér:

- Lesní komplexy u Vranova nad Dyjí byly původně oborou a mají místy lesoparkový charakter. Byly doplněny loveckými pavilony (Lusthaus, Zámeček na Braitavě).
- Na přítocích Dyje jsou většinou vybudovány průtokové rybníčky.
- Střídají se jehličnaté monokultury, kulturní lesy s výrazným podílem dřevin přirozené skladby a přirozené lesy s převahou dubu, buku a s příměsí habru, lípy.
- Typickým prostředím je stinný, obtížně prostupný listnatý les s přirozenou dřevinnou skladbou, řídkým podrostem keřů a bohatým bylinným patrem.
- V lese byl vytvořen systém zpevněných cest a průseků původně sloužící pohraniční stráž. Průseky jsou postupně zalesňovány.
- Drobné myslivecké stavby a zařízení jsou dřevěné, ryze účelově pojaté. Objekty pohraniční stráže buď chátrají nebo jsou využívány k jiným účelům.

Typické, přírodě blízké biotopy:

- Typická jsou přírodní a přírodě blízká společenstva lesů daného stanoviště, a to hercynské dubohabřiny, acidofilní bikové doubravy, bukové doubravy, lipo-dubové bučiny.

Polní krajina (oblast D):

Krajinný exteriér:

- Typické jsou mírně zvlněné plošiny bez nápadných pahorků s malými údolími, ve kterých jsou situována sídla.
- Kompozičně jsou tyto prostory zcela uzavřeny vůči okolí a alespoň z jedné strany orámovány lesy.
- Většinu území zabírají relativně velká pole s minimem rozptýlených dřevin.

Krajinný interiér:

- Základním rysem jsou velké plochy orné půdy bez vnitřního členění. Převažuje polní krajina menšího až středního měřítká.
- Kompozičně je prostor oproti okolí pohledově zcela autonomní, okrajové porosty vytváří neprůhledné kulisy a jsou bodově členité.
- Malé louky jsou situovány na svažitéch pozemcích zaklíněných do lesa a v krajinném obraze se neprojevují.
- Pro lesní okraje jsou typické smíšené porosty se zastoupením borovice, smrku, dubů, habru, břízy, lípy a akátu.
- Malé sady a zahrady navazují na sídla.
- Typické jsou malé obce se sevřeným a zachovalým půdorysem. Nová zástavba je sporadická a je doplňována teprve v poslední době. Zachováno zůstalo původní tvarosloví staveb.
- Malými údolími protékají pramenné části toků, často s malými rybníky (Podmolí, Lukov).
- V území je veden systém zpevněných cest – pozůstatků po pohraniční strážci. Většinou jsou využívány jako turistické cesty.
- Výrazná dřevinná liniová společenstva se vyvinula podél zpevněných cest. Jsou tvořena nálety domácích druhů dřevin: habr, bříza, babyka, jíva, osika, dub letní, lípa), z keřů hlavně trnkou a růží šípkovou.
- Silnice jsou lemovány alejemi ovocných stromů (třešně, švestky).

Typické, přírodě blízké biotopy:

- Liniová společenstva geograficky původních stromů a keřů, kulturní louky a ekotonová společenstva lesů.

Oblast E – Rovinaté plošiny

Krajinný exteriér:

- Reliéf je velmi monotónní, tvořený sprašovými plošinami. Ojedinele se vyskytují nivy malých vodních toků.
- Dominují velká pole a většinou chybí lesy.
- Pole jsou členěna systémem polních cest bez vegetace a silnicemi s alejemi ovocných stromů.
- V rovinate krajině se výrazně uplatňují i vyšší polní kultury (kukuřice, slunečnice apod.).

- Jedná se o typickou polní krajinu s velkým až monumentálním měřítkem.

Krajinný interiér:

- Vodní toky jsou regulovány, zanikla řada malých rybníků.
- Břehové porosty jsou mezernaté a místy zcela chybí. Pouze sporadicky se vyskytují větrolamy, remízky a drobné polní lesíky.
- Výstavba v obcích, včetně jejich okrajů, je značně přeměněna a až na výjimky nevratně ztratila svůj půvab.
- Typické jsou drobné sakrální stavby, zděné kapličky a kříže.
- Krajina byla vždy velmi pečlivě upravená, bez nevyužívaných ploch, náletů dřevin a plevelů. Vlivem velkovýrobních zemědělských technologií se krajina odcizila lidem a stala se také hůře průchodnou.

Typické, přírodě blízké biotopy:

- Kromě specifického území bývalé Mašovické stělnice s travinobylinnými xerothermofytními společenstvy se přírodě blízké biotopy v této oblasti nevyskytují.

Oblast krajinného rázu A – kaňonovitá údolí

Oblast krajinného rázu E – rovinaté plošiny

4.3 Typické znaky krajinného rázu nadřazených krajinných celků

Typické znaky krajinného rázu NKC A1 – krajina přirozených a přírodě blízkých ekosystémů kaňonovitých údolí

Dominantní znaky:

- výrazný údolní zářez Dyje zahloubený až přes 150 m a četná postranní údolí drobných přítoků
- skalnaté údolí Dyje vytváří četné meandry a zákruty
- údolí je pokryto rozsáhlými lesními porosty s převahou listnatých dřevin přirozené skladby
- typická mozaika různých typů vegetačního krytu v závislosti na expozici ke světovým stranám, reliéfu a podloží
- výrazná diferenciacce vegetace dle typů stanovišť
- kontrastní prvek k lesním komplexům tvoří úzké nivní louky

Hlavní znaky:

- absence sídel a polí
- proměnlivá šířka nivy Dyje
- koryto je kamenité a průtok je regulován Vranovskou přehradní nádrží
- nad Znojmem je niva zaplavena vodní nádrží Znojmo
- boční přítoky Dyje jsou málo vodné, mají přirozený charakter a jejich údolí jsou prudká a zahloubená
- v údolí Dyje vystupují nápadné skalní stěny (Vraní skála, Býčí skála, Liščí skála, Hamerské vrásky apod.)
- ve vegetačním krytu dominují lesy, nivní louky jsou zachovány pouze ve fragmentech
- technická díla– přehradní hráze, lávky přes Dyji

Vedlejší znaky:

- kontrastní střídání různých typů prostředí
- přístupnost celku je omezena pouze na značené turistické cesty, také hospodářských lesnických komunikací je omezený počet
- dřevěné přístřešky pro turisty se sedlovou střechou, systém značení a informační panely
- hospodářské využití lesů je omezeno nejenom I. zónou národního parku, ale také extrémním charakterem reliéfu
- dokladem původního osídlení a významu území jsou zříceniny Nový Hrádek, zámek Braitava, obelisk i křížová cesta na Hradišti
- typické byly stavby vázané na využití vodní energie (mlýny, pily, papírny), téměř se nezachovaly

Údolí Dyje zaplavené Znojemskou vodárenskou nádrží

Typické znaky krajinného rázu NKC A2 – urbanizovaná městská krajina pohledově exponovaná

Dominantní znaky:

- výrazný údolní zářez Dyje s bočními menšími údolími
- spojení architektury se zalesněnými svahy a skalními útvary
- městská památková rezervace města Znojma a navržená památková zóna ve Vranově nad Dyjí
- významné kulturní dominanty – zámek, lesoparkový areál, drobné světské i sakrální stavby
- intenzivně urbanizovaná a využívaná krajina

Hlavní znaky:

- urbanizovaná krajina městského typu se stavbami z různých slohových období
- harmonie architektury (lidského díla) a přírodních útvarů byla v poválečném období narušena řadou novostaveb, přestaveb a také zakládáním zahrádkářských kolonií s chatkami
- původní výrazná urbanistická kompozice byla znehodnocena
- výrazná dominanta zámku na skalním ostrohu
- zastavěné území navazuje přímo na lesní komplexy
- niva Dyje je většinou zastavěna

Vedlejší znaky:

- nová zástavba je nekoncepční bez jasného urbanistického záměru a velmi chaotická
- hodnotný a nenarušený krajinný ráz je zachován pouze u Vranova, a to z vyhlídek směrem od Onšova, všechny ostatní průhledy a pohledové osy jsou znehodnoceny
- jednotlivé stavby jsou velmi různorodé jak v objemovém, tak tvaroslovném řešení
- k výrazným negativním dominantám patří vysílače, nadzemní vedení VN a chatky i přístřešky v zahradách a zahrádkářských koloniích

Typické znaky krajinného rázu NKC A3 – viniční krajina svahů pohledově exponovaná

Dominantní znaky:

- unikátní celek viniční krajiny uzavřený v zalesněném kaňonu Dyje
- svah jižní expozice je v nejprudší střední části členěn kamennými opěrnými zdmi do teras
- vinice jsou vysázeny po vrstevnicích a méně po spádnících

Hlavní znaky:

- převažují vinice, téměř celé území zabírá viniční trať
- horizontální linie tvoří opěrné zídky a meze porostlé keři, vertikální linie tvoří pouze výrazná úvozová cesta po okraji
- absence sídel, vodních toků a ploch
- součástí jsou pouze zděné hospodářské budovy se sedlovou střechou a pálenou krytinou

Vedlejší znaky:

- negativní dominantu tvoří nevzhledný dřevěný stánek Znovínu a.s.
- keřová a travinobylinná společenstva jsou ruderalizována
- na temeni svahu byl ovocný sad, po jeho likvidaci plocha postupně zarůstá nálety

Typické znaky krajinného rázu NKC B1 – polní krajina plošin pohledově exponovaná

Dominantní znaky:

- rovinatá polní krajina s malým převýšením, rozdělená pouze komunikacemi a upravenými vodními toky
- extrémně velká pole a vinice velkovýrobního charakteru
- absence lesů
- dominanty tvoří siluety obcí s kostely

Hlavní znaky:

- monotónní celky orných půd a vinic bez jakéhokoliv členění
- dožívající aleje ovocných stromů u komunikací a topoly u vodních toků, sportovišť, zemědělských areálů
- sídla mají ulicovou náves a sklepní uličky
- obce jsou lemovány mozaikou zahrad, sadů a vinohradů v drobné držbě
- časté jsou drobné sakrální stavby, většinou zděné

Vedlejší znaky:

- ruderalní a ruderalizované plochy a okraje polí
- nedostatek rozptýlené trvalé vegetace
- ve vzhledu krajiny se výrazně uplatňují nadzemní rozvody
- v obcích jsou časté drobné vodní nádrže

Typické znaky krajinného rázu NKC B2 – urbanizovaná městská krajina

Dominantní znaky:

- plošina na skalním ostrohu nad Dyjí
- spojení sakrální architektury s prostředím je výrazné a je pohledově velmi exponované
- okolí sídla je tvořeno mozaikou sadů, zahrad a vinic v drobné držbě, která přechází do menších polí
- kulturní dominanty tvoří všechny sakrální stavby a části opevnění

Hlavní znaky:

- urbanizovaná krajina městského typu s významnými sakrálními stavbami
- není zachováno kulturně významné tvarosloví obytných staveb
- obraz sídla je narušen novostavbami domů a zahradními chatami
- území je členěno poměrně hustou sítí cest, která je rozděluje na menší pohledově oddělené celky
- v druhové skladbě lesních okrajů převažují akátiny
- výrazný je podíl ovocných dřevin

Typické znaky krajinného rázu NKC C1 – lesní krajina pahorkatiny

Dominantní znaky:

- souvislá plochá pahorkatina s mělkými údolími, jen ojediněle vystupují výraznější pahorky
- z dálkových pohledů se uplatňuje pouze okraj lesního masívu
- lesy mají pestrou druhovou skladbu s výrazným zastoupením jehličnanů, interiér je neprůhledný

Hlavní znaky:

- ojediněle vystupují malé skalky a kameny
- druhová skladba lesa je pestrá
- v druhové skladbě převažují porosty jehličnatých dřevin a akátiny, pouze ze čtvrtiny jsou zastoupeny doubravy s habrem
- přístup veřejnosti do lesních porostů je omezen na značené turistické cesty
- absence sídel a kulturních dominant

Vedlejší znaky:

- hrany a linie tvoří hospodářské lesní cesty a průseky

Typické znaky krajinného rázu NKC C2 – viničně polní krajina úpatí, pohledově exponovaná

Dominantní znaky:

- mírně se zvedající část ploché pahorkatiny členěné mělkými údolími a nápadnými balvanitými pahorky
- mozaika vinic, vřesovišť, luk, lad, dožívajících sadů, drobných lesíků a výjimečně polí vymezená vrstevnicovými a spádnicovými liniemi
- je zachován vyšší podíl dřevinné vegetace na mezích, ladech, vřesovištích a podél polních cest
- sídla s ulicovou, po spádu orientovanou návší a dominantními kostely

Hlavní znaky:

- typickým znakem jsou vřesoviště, která vznikla z bývalých pastvin
- historická jádra obcí mají zachovány půdorysnou stopu a prostorovou strukturu a významně ovlivňují ráz celé oblasti
- typické jsou sklepní uličky
- absence vodních ploch a trvalých vodních toků
- mozaikovitá struktura krajiny a střední měřítko
- množství drobných kapliček, křížů a božích muk
- intenzivní vinice velkovýrobního charakteru bez polních cest a rozptýlené vegetace
- vysoký podíl náletových keřových porostů v extenzivních sadech a na okrajích vřesovišť a lad

Vedlejší znaky:

- drobná držba v okolí sídel se soliterními stromy, většinou ořešáky
- lesní okraje mají převážně změněnou druhovou skladbu, převažují porosty jehličnatých dřevin a u Znojma akátiny
- v blízkosti obcí jsou oplocené pastviny
- liniová dřevinná vegetace je na mezích a při okrajích bývalých vojenských cest

Typické znaky krajinného rázu NKC D1 – lesní krajina rozčleněných plošin

Dominantní znaky:

- mírně zvlněná plošina, která je u okrajů rozčleněná zařezávajícími se údolími toků
- kompaktní lesní masiv se uplatňuje z dálkových pohledů pouze svým okrajem
- lesy mají pestrou druhovou skladbu, jsou kompaktní, interiér je neprůhledný

Hlavní znaky:

- střídají se jehličnaté monokultury s listnatými lesy (doubavy, bučiny) a smíšenými lesy s vyšším podílem druhů přirozené skladby
- ojediněle vystupují malé skalky a kameny
- lesní komplex člení systém zpevněných cest a průseků pohraniční stráže
- lesoparkový charakter původní obory u Vranova s loveckými pavilony (Lusthaus, Braitavský zámek)
- na přítocích Dyje jsou časté průtokové rybníčky

Vedlejší znaky:

- hrany a linie tvoří lesní cesty a průseky
- sporadicky se vyskytují hájovny a bývalé objekty pohraniční stráže
- v lesích je bohatý bylinný podrost a řidší keřové patro, střídají se světlé háje a husté stinné lesy dle stanovištních podmínek
- dřevěné přístřešky pro turisty se sedlovou střechou, dřevěné informační panely, systém značení pěších a cyklistických tras

Typické znaky krajinného rázu NKC D2 – polní krajina pohledově uzavřených celků

Dominantní znaky:

- zvlněné plošiny bez nápadných pahorků
- rozsáhlá pole na plošinách i mírných svazích
- hrany a linie jsou orientovány většinou po vrstevnicích a je jich málo
- malá údolí se sídly, která se výrazně neuplatňují v dálkových pohledech
- kompozičně jsou jednotlivé celky uzavřeny vůči okolí a jsou orámovány většinou lesy
- chybí rozptýlená dřevinná vegetace

Hlavní znaky:

- linie tvoří komunikace a jejich doprovodná vegetace
- řídká cestní síť a nižší propustnost krajiny
- v lesních okrajích převažují porosty jehličnatých dřevin, méně časté jsou smíšené porosty a doubravy
- sevřený a zachovalý půdorys obcí
- relativně zachovalé tvarosloví původních staveb
- kolem obcí je lem sadů a zahrad

Vedlejší znaky:

- sídla mají většinou ulicovou náves
- dominanty sídel tvoří kostely
- aleje ovocných stromů u silnic
- v krajinném obraze se negativně projevují střediska zemědělské výroby, bývalé vojenské objekty a další výrobní areály umístěné většinou na pohledově exponovaných místech

Typické znaky krajinného rázu NKC D3 – lučně polní krajina pohledově uzavřených celků

Dominantní znaky:

- mírně zvlněná rozčleněná plošina
- celek zemědělsky obhospodařované krajiny v rozsáhlém komplexu lesů
- na svazích jsou poměrně rozsáhlá pole, v poslední době zčásti zatravněná
- polní krajina je členěna systémem zpevněných a polních cest s vegetačním lemem

Hlavní znaky:

- svahy jsou dlouhé, místy prudší, a proto erozně ohrožené
- omezený výskyt malých lesíků, remízků a dřevin na mezích
- absence vodních toků a ploch
- v lesních okrajích dominují smíšené porosty s výrazným zastoupením jehličnatých dřevin, jen ostrůvkovitě se uplatňují doubravy a bučiny

Vedlejší znaky:

- obec se zachovalou půdorysnou stopou a prostorovou strukturou
- původní tvarosloví staveb

Typické znaky krajinného rázu NKC E1 – 1 polní krajina plošin bez osídlení

Dominantní znaky:

- monotónní reliéf sprašových plošin
- typická polní krajina velkého až monumentálního měřítka se sníženou průchodností
- velké a nečleněné plochy polí
- absence lesních porostů a pouze výjimečný výskyt rozptýlené zeleně

Hlavní znaky:

- území bylo meliorováno a odvodněno
- chybí vodní plochy a vodní toky
- antropogenně změněné území i vegetace
- absence sídel
- lesní okraje navazujících krajinných celků jsou tvořeny smíšenými porosty, místy přecházejícími v doubravy
- drobné sakrální stavby

Vedlejší znaky:

- pole jsou členěna na velké bloky polními cestami bez vegetace a silnicemi s alejemi ovocných stromů
- v krajinném obraze se uplatňují i vyšší polní kultury

Typické znaky krajinného rázu NKC E2 – polní krajina plošin se sídly

Dominantní znaky:

- monotónní reliéf sprašových plošin
- úzké nivy drobných regulovaných potoků s mezernatými břehovými porosty
- typická polní krajina velkého měřítka se sníženou průchodností
- velké a nečleněné plochy polí
- absence lesních porostů a pouze omezený výskyt rozptýlené zeleně (remízky)

Hlavní znaky:

- území bylo meliorováno a odvodněno
- chybí větší vodní plochy, řada malých rybníků zanikla
- původní vzhled sídel je novou výstavbou nevratně poškozen
- sídla se v plochem reliéfu výrazně pohledově neuplatňují
- antropogenně změněné území i vegetace
- v lesních okrajích sousedních celků převažují porosty jehličnatých dřevin, méně časté jsou smíšené porosty
- linie tvoří dozívající ovocná stromořadí podél silnic, mezernaté břehové porosty a sporadicky větrolamy
- negativní dominanty tvoří areály zemědělské výroby a zpracovatelského průmyslu (jatka)
- drobné sakrální stavby u komunikací

Vedlejší znaky:

- nepůvodní dřevinná skladba břehových porostů a sídelní zeleně
- drobná sakrální architektura je zanedbaná, bez doprovodných stromů
- aleje ovocných stromů jsou mezernaté a přestárlé

Typické znaky krajinného rázu NKC E3 – krajina lad pohledově exponovaná

Dominantní znaky:

- mírně se zvedající okraj sprašové plošiny
- unikátní krajinný celek, který je antropogenně podmíněný
- sukcesní stádium vegetace v prostoru bývalé Mašovické střelnice
- travinobylinná xerothermofytní společenstva

Hlavní znaky:

- nálety dřevin a menší listnatý les s přirozenou skladbou
- reliéf dopadové plochy střelnice
- zbytky zařízení vojenské střelnice a dlážděných komunikací

Vedlejší znaky:

- dominanty tvoří rozpadající se vyšší vojenské objekty
- drobná enkláva orné půdy
- v lesních okrajích sousedních celků dominují doubravy s habrem popř. bukem

5. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH KRAJINNÝCH CELKŮ, MÍRA ZACHOVALOSTI KRAJINNÉHO RÁZU A STUPEŇ JEHO OCHRANY

5.1 Vymezení základních krajinných celků

Základní krajinný celek (ZKC) je individuální krajinný prostor vymezený pohledovými bariérami. Uvnitř je pohledově spojitý z většiny významných pozorovacích stanovišť. Základní celky jsou uzavřené, otevřené a polouzavřené. Základní krajinné celky byly vymezeny v rámci nadřazených krajinných celků a zakresleny do grafické části v měřítku 1:10 000. Jsou označeny názvem a trojmístným kódem. První písmeno identifikuje oblast krajinného rázu, první číslice pak nadřazený krajinný celek a druhá číslice udává pořadové číslo ZKC v rámci NKC.

Na území NP Podyjí byly vymezeny tyto základní krajinné celky:

NKC A1 – krajina přirozených a přírodě blízkých ekosystémů kaňonovitých údolí

ZKC A1.1 – Kaňon Dyje, ZKC A1.2 – Údolí Gránického potoka

NKC A2 – urbanizovaná městská krajina pohledově exponovaná

ZKC A2.1 – Vranovská niva, ZKC A2.2 – Svahy proti zámku, ZKC A2.3 – Ostroh – staré město, ZKC A2.4 – Ptačí vrch, ZKC A2.5 – Zámek a podzámčí, ZKC A2.6 – Benátky, ZKC A2.7 – Hamry, ZKC A2.8 – Zahrádkářské kolonie

NKC A3 – viniční krajina svahů pohledově exponovaná

ZKC A3.1 – Šobes

NKC B1 – polní krajina plošin, pohledově exponovaná

ZKC B1.1 – Konicko – Popicko, ZKC B1.2 – Dolní Havraníky, ZKC B1.3 – Hnanicko

NKC B2 – urbanizovaná městská krajina

ZKC B2.1 – Hradiště

NKC C1 – lesní krajina pahorkatiny

ZKC C1.1 – lesní krajiny pahorkatiny

NKC C2 – viničně – polní krajina úpatí pohledově exponovaná

ZKC C2.1 – Nad Hnanicemi, ZKC C2.2 – Staré vinice, ZKC C2.3 – Havraníky, ZKC C2.4 – Popice – Konice, ZKC C2.5 – Za železnicí

NKC D1 – lesní krajina rozčleněných plošin

ZKC D1.1 – lesní krajiny plošin

NKC D2 – polní krajina pohledově uzavřených celků

ZKC D2.1 – Podmyčsko, ZKC D2.2 – U hraběčiny aleje, ZKC D2.3 – Onšovsko, ZKC D2.4 – Horní Břečkov, ZKC D2.5 – Lukovsko, ZKC D2.6 – Podmolsko

NKC D3 – lučně – polní krajina pohledově uzavřených celků

ZKC D3.1 – Čížov

NKC E1 – polní krajina plošin bez osídlení

ZKC E1.1 – Břízky u Lukova, ZKC E1.2 – Široké u Podmolí, ZKC E1.3 – Před Hradištěm

NKC E2 – polní krajina plošin se sídly

ZKC E2.1 – Lesensko, ZKC E2.2 – Horní Břečkov, ZKC E2.3 – Mašovice

NKC E3 – krajina lad pohledově exponovaná

ZKC E3.1 – Mašovická stfelnice

Charakteristiky základních krajinných celků jsou shrnuty v tabulce, která obsahuje informace o jejich přírodních hodnotách, typech krajiny, kulturních a historických atributech.

Základní krajinné celky a jejich charakteristiky

Základní krajinný celek	Zóny odstupňované ochrany přírody				Maloplošná ZCHÚ	Přírodní dominanty	Kulturní dominanty	Negativní dominanty	Památkové rezervace, zóny	Výskyt sídel	Typ krajiny						Stupeň ochrany krajinného rázu			
	I. zóna	II. zóna	III. zóna	ochranné pásmo							lesní	polní	viniční	urbanizovaná	vřesoviště a lada	luční	I	II	III	IV
A1.1 Kaňon Dyje	x	x	(x)	-	x	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x	-	-	-
A1.2 Údolí Gránického potoka	-	-	x	x	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-
A2.1 Vranovská niva	-	-	-	x	-	-	x	-	x	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-
A2.2 Svahy proti zámku	-	-	-	x	-	-	-	-	(x)	x	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-
A2.3 Ostroh – staré město	-	-	-	x	-	-	x	-	x	x	x	-	-	x	-	-	x	-	-	-
A2.4 Ptačí vrch	-	-	-	x	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-
A2.5 Zámek a podzámčí	x	x	-	x	-	x	x	x	x	-	x	-	-	(x)	-	-	x	-	-	-
A2.6 Benátky	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-
A2.7 Hamry	-	-	-	x	-	-	x	-	x	x	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-
A2.8 Zahrádkářské kolonie	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-
A3.1 Šobes	-	-	x	-	-	-	-	(x)	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-

Vyhodnocení krajinného rázu v NP Podyjí a jeho ochranném pásmu
Společnost pro životní prostředí spol. s r.o. Brno – Ing. L. Bínová, CSc. Ing.arch. A. Vašková,, Ing. Y. Lacinová

Základní krajinný celek	Zóny odstupňované ochrany přírody				Maloplošná ZCHÚ	Přírodní dominanty	Kulturní dominanty	Negativní dominanty	Památkové rezervace, zóny	Výskyt sídel	Typ krajiny						Stupeň ochrany krajinného rázu			
	I. zóna	II. zóna	III. zóna	ochranné pásmo							lesní	polní	vineční	urbanizovaná	vřesoviště a lada	luční	I	II	III	IV
B1.1 Konicko – Popicko	-	-	-	X	X	-	X	X	(X)	X	-	X	X	X	-	-	-	-	X	-
B1.2 Dolní Havraníky	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-
B1.3 Hnanicko	-	-	-	X	-	-	X	-	(X)	X	-	X	X	X	-	-	-	X	-	-
B2.1 Hradiště	-	-	(X)	X	-	-	X	-	-	X	-	X	-	X	-	-	-	-	X	-
C1.1 Lesní krajiny pahorkatiny	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-
C2.1 Nad Hnanicemi	-	X	-	X	X	-	-	-	-	X	-	X	X	X	X	X	X	-	-	-
C2.2 Staré vinice	-	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	-	X	-	X	-	X	-	-	-
C2.3 Havraníky	-	X	X	X	X	-	X	-	-	X	-	-	X	X	X	-	X	-	-	-
C2.4 Popice – Konice	-	X	X	X	X	-	X	-	-	X	-	-	X	X	X	-	X	-	-	-
C2.5 Za železnici	-	X	X	X	X	-	-	X	-	-	-	X	X	(X)	X	-	-	-	X	-
D1.1 Lesní krajiny plošin	X	X	X	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	(X)	X	-	-	-
D2.1 Podmyčsko	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X
D2.2 U hraběněčiny aleje	-	-	-	X	-	-	-	X	-	X	-	X	(X)	-	-	(X)	-	X	-	-
D2.3 Onšovsko	-	-	-	X	-	-	X	X	-	X	X	X	-	X	-	-	-	X	-	-
D2.4 Horní Břečkov	-	-	X	X	-	-	X	-	-	X	-	X	-	X	-	-	-	X	-	-
D2.5 Lukovsko	-	-	X	X	-	-	X	X	-	X	-	X	-	X	-	(X)	-	X	-	-
D2.6 Podmolsko	-	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	X	-	X	-	-	-	X	-	-
D3.1 Čížov	-	-	X	-	-	-	X	-	-	X	-	X	-	X	-	X	X	-	-	-
E1.1 Břízky u Lukova	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X
E1.2 Široké u Podmolí	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	(X)	-	-	X	-
E1.3 Před Hradištěm	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X
E2.1 Lesensko	-	-	-	X	-	-	X	X	-	X	-	X	-	X	-	-	-	-	X	-
E2.2 Horní Břečkov	-	-	-	X	-	-	X	X	-	X	-	X	-	X	-	-	-	-	X	-
E2.3 Mašovice	-	-	-	X	-	-	X	X	-	X	-	X	-	X	-	-	-	-	X	-
E3.1 Mašovická střelnice	-	-	-	X	-	-	-	X	-	-	X	X	-	-	X	-	-	X	-	-

5.2 Míra zachovalosti krajinného rázu základních krajinných celků

Při terénním průzkumu byly mapovány a hodnoceny typické znaky krajinného rázu základních krajinných celků (ZKC) a jejich zachovalost byla porovnávána v rámci nadřazených krajinných celků. Podle míry zachovalosti krajinného rázu byly základní krajinné celky zařazeny do pěti skupin:

ZKC s výjimečně zachovalým krajinným rázem

A1.1 – Kaňon Dyje, A2.3 – Ostroh– staré město ve Vranově, A2.5 – Zámek a podzámčí, C2.2 – Staré vinice

ZKC s dobře zachovalým krajinným rázem

A3.1 – Šobes, C2.1 – Nad Hnanicemi, C2.3 – Havraníky, C2.4 – Popice – Konice, D1.1 – lesní krajiny plošin

ZKC s částečně zachovalým krajinným rázem

A1.2 – Údolí Gránického potoka, A2.1 – Vranovská niva, A2.6 – Benátky, A2.7 – Hamry, B1.1 – Konicko – Popicko, B1.3 – Hnanicko, B2.1 – Hradiště, C1.1 – lesní krajiny pahorkatiny, D2.2 – U hraběčiny aleje, D2.3 – Onšovsko, D2.4 – Horní Břečkov, D2.5 – Lukovsko, D2.6 – Podmolsko, D3.1 – Čížov, E3.1 – Mašovická stělnice

ZKC s málo zachovalým krajinným rázem

A2.2 – Svahy proti zámku, A2.4 – Ptačí vrch, A2.8 – Zahrádkářské kolonie, B1.2 – Dolní Havraníky, C2.5 – Za železnicí, D2.1 – Podmyčsko, E1.1 – Břízky u Lukova, E1.2 – Široké u Podmolí, E1.3 – Před Hradištěm, E2.1 – Lesensko, E2.2 – Horní Břečkov, E2.3 – Mašovice

Míra zachovalosti jednotlivých základních krajinných celků byla zakreslena do grafického podkladu a je uvedena v příloze této kapitoly.

5.3 Stupeň ochrany krajinného rázu základních krajinných celků

Stupeň ochrany základního krajinného celku byl určen podle míry zachovalosti krajinného rázu a významu základního celku, tj. pohledové exponovanosti celku, blízkosti kulturních a přírodních dominant, vysoce hodnotných a zachovalých sousedních krajinných celků apod.

Rozlišuje se pět stupňů ochrany krajinného rázu, kdy I. stupeň znamená nejvyšší možnou ochranu krajinného rázu, V. stupeň ochrany (tj. bez ochrany) nebyl na území NP Podyjí uplatněn. Do II. stupně ochrany krajinného rázu byly zařazeny také celky, které jsou pohledově exponované, ale vyskytuje se zde řada prohřešků proti krajinnému rázu. V tomto případě je nezbytné postupně odstraňovat závady a nehromadit další nevhodné stavby a zásahy do krajiny. Úroveň ochrany krajinného rázu jednotlivých základních krajinných celků byla zakreslena do grafického podkladu a je uvedena v příloze této kapitoly.

ZKC zařazené do I. stupně ochrany krajinného rázu

A1.1 – Kaňon Dyje, A2.1 – Vranovská niva, A2.3 – Ostroh – staré město, A2.5 – Zámek a podzámčí, A3.1 – Šobes, C2.1 – Nad Hnanicemi, C2.2 – Staré vinice, C2.3 – Havraníky, C2.4 – Popice – Konice, C1.1 – lesní krajiny pahorkatiny, D1.1 – lesní krajiny plošin, D3.1 – Čížov

ZKC zařazené do II. stupně ochrany krajinného rázu

A1.2 – Údolí Gránického potoka, A2.2 – Svahy proti zámku, A2.6 – Benátky, A2.7 – Hamry, A2.8 – Zahrádkářské kolonie, B1.3 – Hnanicko, D2.2 – U hraběněčiny aleje, D2.3 – Onšovsko, D2.4 – Horní Břečkov, D2.5 – Lukovsko, D2.6 – Podmolsko, E3.1 – Mašovická střelnice

ZKC zařazené do III. stupně ochrany krajinného rázu

A2.4 – Ptačí vrch, B1.1 – Konicko – Popicko, B1.2 – Dolní Havraníky, B1.3 – Hnanicko, B2.1 – Hradiště, C2.5 – Za železnicí, E1.2 – Široké u Podmolí, E2.1 – Lesensko, E2.2 – Horní Břečkov, E2.3 – Mašovice

ZKC zařazené do IV. stupně ochrany krajinného rázu

D2.1 – Podmyčsko, E1.1 – Břízky u Lukova, E1.3 – Před Hradištěm

6. KRAJINNÉ DOMINANTY A CHARAKTERISTIKA SÍDEL

Krajinný ráz NP Podyjí ovlivnil velmi výrazně svou činností člověk. Sídla a významné dominanty krajinný ráz dotváří, ovlivňují kladně i negativně. Osídlení je zde sice velmi staré, ale struktura obyvatelstva prošla složitým vývojem, který především po válce významně poznamenal krajinu i vzhled sídel.

6.1 Významné krajinné dominanty

Při terénních průzkumech byly zakresleny tři typy významných krajinných dominant, a to kulturní dominanty, přírodní dominanty a také negativní dominanty na pohledově exponovaných místech.

Kulturní dominanty

- a) zříceniny hradů: Nový Hrádek
- b) zámky: Státní zámek Vranov nad Dyjí
- c) sakrální stavby: kostely ve Vranově nad Dyjí, Horním Břečkově, Lesné, Lukově, Mašovicích, Hradišti, Konicích, Popicích, Havraníkách a Hnanicích; klášter Křižovníků v Hradišti; kaple v Čížově, Onšově, Hradišti u Znojma, Podmolí, Vranově – Dolních Hamrech, Popicích; boží muka a kříže ve Vranově nad Dyjí, Onšově, Lesné, Horním Břečkově, Čížově, Lukově, Podmolí, Mašovicích, Hradišti u Znojma, Konicích, Popicích, Havraníkách, Hnanicích
- d) památkové rezervace a zóny: Znojmo – Hradiště, Vranov nad Dyjí (pouze návrh), Popice (pouze návrh)
- e) ostatní: větrný mlýn v Lesné, letohrádek Braitava, letohrádek Lusthaus, Obelisk, Felicitina studánka
- f) technická díla: Hamerská lávka, Lipinská lávka, Šobeská lávka

Přírodní dominanty

- a) monumentální: kaňonovité údolí Dyje
- b) výrazné: Hamerské vrásky, Vraní skála, Býčí skála a další pohledově exponované skalní útvary – řada z nich není viditelná z veřejně přístupných cest a míst

Negativní dominanty

Jedná se o stavby nebo areály v pohledově exponovaných polohách, které narušují krajinný ráz nebo konkurují kulturním a přírodním dominantám.

- a) stavby: vysílače ve Vranově nad Dyjí, nadzemní vedení VN Vranov nad Dyjí

- b) areály zemědělské výroby: Lukov, Onšov, Lesná, Konice, Hnanice, Horní Břečkov (mimo OP)
- c) areály průmyslové výroby: Vranov nad Dyjí - obalovna
- d) vojenské areály: bývalá rota Podmýče, budovy v areálu Mašovické střelnice
- e) zahrádkářské kolonie: Kraví hora, Hradiště, Sedlešovice

6.2 Charakteristika sídel

V harmonické kulturní krajině sídelní struktura dotváří krajinný ráz. Na území NP Podyjí je devět sídel venkovského typu (Čížov, Havraníky, Hnanice, Horní Břečkov, Konice, Lesná, Lukov, Mašovice, Onšov, Podmolí, Popice) a dvě sídla městského typu (Znojmo a Vranov nad Dyjí). Podle pohledové exponovanosti sídla a jeho vlivu na krajinný ráz území NP a jeho ochranného pásma byla sídla zařazena do tří skupin:

- a) Sídla významně ovlivňující krajinný ráz celé oblasti
Vranov nad Dyjí, Havraníky, Konice, Popice, Hnanice
Tato sídla výrazně ovlivňují míru zachovalosti krajinného rázu celé oblasti. Spoluvytváří krajinný obraz z dálkových pohledů.
- b) Sídla významně ovlivňující krajinný ráz nadřazeného krajinného celku
Lesná, Onšov, Hradiště, Mašovice, Lukov
- c) Sídla významně ovlivňující krajinný ráz základního krajinného celku
Čížov, Podmolí, Horní Břečkov
Tato sídla se podílí na vytváření krajinného rázu pouze menších základních krajinných celků.

Ve vývoji sídel se negativně odrazily především poválečné změny. Bylo vysídleno původní německé obyvatelstvo a dosídlenci jen velmi obtížně hledají vztah ke krajině chápané jako naše dědictví po předcích. Dodnes převažují kořistnické způsoby využívání území typické pro socialistické intenzivní zemědělství a špatně řízený nekoncepční rozvoj sídel vedoucí k devastaci přírodního prostředí. Pokračuje narušování hodnoty krajinného rázu, a to především ve městě Znojme a ve Vranově nad Dyjí. Dochovaná záhumenní kolem historických jader obcí, většinou s urbanisticky i architektonicky hodnotnými soubory starých záhumenních stodol a vinných sklepů s lisovnými, jsou poškozována necitlivě navrhovanými rozvojovými plochami. Postupně je ničeno toto přirozené „zelené“ ohraničení zastavěných částí sídel od zemědělských ploch a je tak znehodnocován obraz sídla v krajině (Hradiště, Konice, Popice, Havraníky, Hnanice).

Samostatně byl hodnocen a popsán interiér sídla. Podle kvality interiéru a jeho významu pro krajinný ráz byly stanoveny tři stupně ochrany interiéru, kdy I. stupeň znamená nejvyšší ochranu interiéru.

ČÍŽOV (Zaisa)	
Identifikace polohy	nachází se v enklávě polní krajiny uprostřed komplexu vranovských lesů a na území Národního parku Podyjí
Sídelní typ	Historické jádro tvoří ulicová náves orientovaná ve směru JZ-SV s kaplí ve středu a se souvislým štítovým i okapovým řazením domů. Dochovaná je původní vesnická zástavba, obec patří k nejpůvabnějším na území NP a jeho OP.
Stavební typ	původní hlíněný nížinný dům je většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	kaple bolestné Matky Boží (Panny Marie Bolestné) z roku 1756
Negativní dominanty	-
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz základního krajinného celku
Základní krajinné celky	D3.1 (100 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	částečně zachovalý
Stupeň ochrany krajinného rázu	I. stupeň ochrany (100 %)
Význam pro krajinný ráz NP	velký
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIe, RIIs, RIIf, RIIIa, RIIIb
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná a prostorová stopa nejsou téměř narušeny. Zachovány jsou cenné lidové domy. V jižním panoramatu narušuje vesnický ráz budova bývalé celnice z 20.-30.let minulého století, která je pozůstatkem obranného systému ČSR. Interiér obce je výjimečně dobře zachovalý a zasluhuje I. stupeň ochrany, a to včetně záhumenní části. Typické jsou kamenné zdi, lemující zářezy cest.

HAVRANÍKY (Kaidling)	
Identifikace polohy	leží v mírném svahu na okraji pahorkatiny, jihozápadně od Znojma a v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Široká svažitá náves ve směru SZ-JV se souvislou zástavbou převážně okapové orientace. Vinné sklepy, dnes téměř bez lisoven, navazují na dolní část obce, domkářská zástavba je v horní části. Zachovaná je původní vesnická zástavba.
Stavební typ	hliněný nížinný typ domu je většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	kostel sv. Linharta (1815-1816), fara, sochy, poklony, boží muka
Negativní dominanty	areál zemědělské výroby
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz celé oblasti
Základní krajinné celky	C2.3 (75 %), B1.2 (25 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	dobře zachovalý (75 %), málo zachovalý (25 %)
Stupeň ochrany krajinného rázu	I. stupeň (75 %), III. stupeň (25 %)
Význam pro krajinný ráz NP	mimořádný
Regulační zóny	RIIa, RIIf, RIIfc, RIIfd, RIIfv, RIIfa, RIIfb, RIV
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa a prostorová struktura jsou dobře zachovány v historickém jádru obce. Výjimečně zachovalá je záhumenní část s původními stodolami po obou stranách historického jádra. V severní části obce je historické jádro a záhumenní velmi cenné a doplněné hodnotnými sakrálními objekty. Zástavba je charakteristická svou výstavností. Jižní část obce u silnice je znehodnocena novostavbami dvou bytových domů, budovou bývalého obecního úřadu, budovami občanské vybavenosti i novostavbami rodinných domů. Sklepní ulička byla znehodnocena přestavbami lisoven, část objektů byla zdemolována. Historické jádro zasluhuje I. stupeň ochrany, ostatní části obce II. stupeň ochrany.

HNANICE (Gnadlersdorf)	
Identifikace polohy	kotlina na potoce Daníži, ze severozápadu ohraničená kopci v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Historické jádro má tvar nepravidelného obdélníku s jednou hlavní ulicí a původně se dvěma malými náměstími. Na návsi je farní kostel, na jižní straně rovnoběžně s obcí je ulice vinných sklepů. V SV části převažují typické zemědělské usedlosti s okapovou orientací. V severní části je zástavba domkářského charakteru s okapovou orientací.
Stavební typ	typ hlíněného nížinného domu je většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	gotický farní chrám sv. Wolfganga (1487), 19 sakrálních objektů
Negativní dominanty	areál bývalého ZD
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz celé oblasti
Základní krajinné celky	B1.3 (90 %), C2.1 (10 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	částečně zachovalý (90 %), dobře zachovalý (10 %)
Stupeň ochrany krajinného rázu	II. stupeň (90 %), I. stupeň (10 %)
Význam pro krajinný ráz NP	velký
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIc, RIIe, RIIs, RIIv, RIIIa, RIIIb
Interiér obce a stupeň ochrany	Interiér obce není objemově výrazně poškozen, ale řada novostaveb a novotvarů narušuje její malebný ráz. Také sklepní ulička je znehodnocena řadou přestaveb, zachovalo se pouze omezené množství původních lisoven. Interiér narušuje novostavba kuželny, bytovka u historické sýpky a další novostavby. V obci je 19 památkově chráněných sakrálních objektů, zachovalé lidové stavby i dvoupodlažní objekty na návsi, které dokládají historický význam obce (městys). Stupeň ochrany sídla je II.

HORNÍ BŘEČKOV (Ober – Fröschau)

Identifikace polohy	údolíčko v plošině obklopené třemi nevýraznými pahorky v ochranném pásmu NP Podyjí	
Sídelní typ	Návesní typ se souvislou zástavbou s převážně okapové orientace.	
Stavební typ	původní hliněný nížinný dům většinou nahrazen domem z kamene a cihel	
Kulturní dominanty	farní kostel sv. Klimenta (1536), přestavěn 1748	
Negativní dominanty	areál zemědělské výroby	
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz základního krajinného celku	
Základní krajinné celky	E2.2 (85 %), D2.4 (15 %)	
Míra zachovalosti krajinného rázu	částečně zachovalý (40 %), málo zachovalý (60 %)	
Stupeň ochrany krajinného rázu	III. stupeň (85 %), II. stupeň (15 %)	
Význam pro krajinný ráz NP	střední	
Regulační zóny	RIIa, RIIf, RIIf, RIIf, RIIf, RIIf, RIIf, RIIf, RIV	
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa a prostorová struktura jsou částečně narušeny nevhodnými přestavbami, přesto se dochovala řada cenných objektů lidového stavitelství. Ráz obce poškodila novostavba občanské vybavenosti na návsi u kostela, přestavba fary, školy a také řady původních zemědělských usedlostí. Bytové domy na okraji obce mají městské měřítko i tvarosloví. Navržen je III. stupeň ochrany interiéru obce.	

HRADIŠTĚ (Pöltenberg)	
Identifikace polohy	obec na skalním ostrohu vymezeném kaňonem Dyje a úzkým údolím Gránického potoka, ochranné pásmo NP Podyjí
Sídelní typ	Centrem sídla je středověký klášter, kolem kterého vznikla osada s ulicovou návší. Dodnes je zachována část hradeb, domkářská zástavba vznikla za hradbami. Řadová zástavba zemědělských usedlostí má převážně okapovou orientaci.
Stavební typ	původní hliněný nížinný dům většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	klášterní kostel sv. Hippolyta (1765), klášter Křížovníků s červenou hvězdou, kaple sv. Antonína Paduánského (1635), kaple sv. Eliáše, křížová cesta do Gránic
Negativní dominanty	-
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz krajinného celku
Základní krajinné celky	B2.1 (95 %), A1.2 (5 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	částečně zachovalý (100 %)
Stupeň ochrany krajinného rázu	III. stupeň (95 %), II. stupeň (5 %)
Význam pro krajinný ráz NP	střední
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIC, RIIIa, RIIIb, RIV
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa a prostorová struktura jsou zachovány, ale historické tvarosloví většiny obytných staveb je zcela zničeno. Sakrální stavby tvoří významné pohledové dominanty. Obraz sídla je však z JV strany značně narušen novostavbami rodinných domů a zahradními chatami. Hradiště je součástí ochranného pásma MPR Znojmo a tvoří rovnocennou dominantu Znojmskému hradu, rotundě a kostelu sv. Mikuláše, a proto je nezbytný I. stupeň ochrany.

KONICE (Deutsch Konitz, Deutschkonitz)	
Identifikace polohy	obec jihozápadně od Znojma v mírném svahu jihovýchodní orientace pod okrajem lesního komplexu a v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Širší svažité ulicová návěs je orientovaná ve směru SZ – JV a má souvislou zástavbu s okapovou orientací. Historické jádro tvoří zemědělské usedlosti, na které na severu navazuje domkářská zástavba.
Stavební typ	původní hliněný nížinný dům většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	farní kostel sv. Jakuba Staršího (1577)
Negativní dominanty	areál zemědělské výroby
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz celé oblasti
Základní krajinné celky	C2.4 (60 %), B1.1 (40 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	dobře zachovalý (60 %), částečně zachovalý (40 %)
Stupeň ochrany krajinného rázu	II. stupeň (60 %), III. stupeň (40 %)
Význam pro krajinný ráz NP	mimořádný
Regulační zóny	RIIa, RIIf, RIIfc, RIIfz, RIIfs, RIIfa, RIIfb, RIIfv, RIV
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa a prostorová struktura byly částečně znehodnoceny přestavbami a dostavbami původních usedlostí a novostavbami bytových a rodinných domů. Nejhorší zásahy se uskutečnily v okolí kostela a v části obce směrem k NP Podyjí. V obci se nachází množství památkově chráněných objektů, především sakrálních. Výjimečně je zachováno jižní záhumní se zahloubenými vinnými sklepy, nástavby lisoven se nezachovaly. I když je interiér obce částečně znehodnocen, je důležité zachovávat tradiční objemové a materiálové řešení staveb. Nezbytná je přestavba bývalého areálu zemědělské výroby. Navrhovaný II. stupeň ochrany sídla odpovídá jeho významu a pohledové exponovanosti.

LESNÁ (Liliendorf)	
Identifikace polohy	obec na rovinaté plošině 4 km severovýchodně od Vranova nad Dyjí, v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Historické jádro tvoří široká ulicová návěs se sevřenou zástavbou selských usedlostí, která vznikla jednorázově při kolonizaci. Později byla doplněna kolmou ulicí severním směrem a kostelem na návsi. Na ulicové návsi převažuje okapová zástavba a na kolmé ulici domy štítově orientované.
Stavební typ	původní hliněný nížinný dům většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	kostel sv. Terezie (1868), větrný mlýn holandského typu ()
Negativní dominanty	středisko zemědělské výroby
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz nadřazeného krajinného celku
Základní krajinné celky	E2.1 (100 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	málo zachovalý
Stupeň ochrany krajinného rázu	III. stupeň ochrany (100 %)
Význam pro krajinný ráz NP	velký
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIc, RIIe, RIIs, RIIf, RIIb
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa a prostorová struktura jsou poměrně dobře zachovány. Ulicová návěs zůstala v původním stavu, ale v kolmé ulici je řada nevhodných dostaveb a novotvarů. Dochovalo se velké množství historicky cenných objektů lidového stavitelství s bohatě zdobenými barevnými průčelími, která dosud nebyla stereotypně „zmodernizována“. I. stupeň ochrany interiéru obce se týká historického jádra. Záhumenní část není významná z hlediska ochrany krajinného rázu a sledováno bude pouze objemové řešení staveb.

LUKOV (Luggau)	
Identifikace polohy	sídlo leží 9 km západně od Znojma na jižním a severním prudkém svahu údolí Lukovského potoka a v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Obec je tvořena dvěma částmi, a to městečkem Lukov a jeho kolonií Nová Ves (Neudorf). Typická je široká náves se sevřenou zástavbou orientovaná ve směru S-J, výjimečné urbanistické kvality. Zástavba Nové Vsi je rozptýlená a soustředěná kolem původního církevního velkostatku. Zastoupeny jsou domy s okapovou i štítovou orientací.
Stavební typ	původní hliněný nížinný dům většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	pozdně barokní kostel sv. Jiljí (1749), pranýř (1609)
Negativní dominanty	středisko zemědělské výroby (drůbežárna)
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz nadřazeného krajinného celku
Základní krajinné celky	D2.5 (100 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	částečně zachovalý
Stupeň ochrany krajinného rázu	II. stupeň ochrany (100 %)
Význam pro krajinný ráz NP	mimořádný
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIc, RIIz, RIIIa, RIIIb, RIIIc, RIV
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná i prostorová struktura nejsou výrazně narušené. Součástí sídla je větší počet cenných objektů lidového stavitelství a řada sakrálních památek. Zástavbu kolem návsi tvoří typické zemědělské usedlosti. Typické jsou stodoly zděné z kamene, většinou v tristním technickém stavu a hrozí jim demolice. Ráz obce narušuje novostavba kulturního domu u kostela a novostavby bytového domu a areálu pohraniční stráže na severu. Přes tyto stavební nešvary patří Lukov k nejmalebnějším a nejlépe zachovaným. Obec si zaslouží I. stupeň ochrany interiéru.

MAŠOVICE (Gross – Maispitz)	
Identifikace polohy	obec 4 km západně od Znojma v rovinaté plošině nad údolím Mašovického potoka a v jeho nivě, součástí ochranného pásma NP Podyjí
Sídelní typ	Historické jádro tvoří svažitá pravoúhle zatočená návěs se zástavbou okapově i štítově orientovaných selských usedlostí a dominantními sakrálními stavbami. Domkářská zástavba je situovaná severně do nejnižší části obce.
Stavební typ	původní hliněný nížinný dům většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	gotický kostel sv. Jana Křtitele
Negativní dominanty	budovy bývalé Mašovické střelnice, areál zemědělského družstva
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz nadřazeného krajinného celku
Základní krajinné celky	E2.3 (100 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	málo zachovalý
Stupeň ochrany krajinného rázu	III. stupeň (100 %)
Význam pro krajinný ráz NP	střední
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIc, RIIs, RIIZ, RIIIa, RIIIb, RIIIc
Interiér obce a stupeň ochrany	Zástavba kolem návsi byla tvořena tradičními zemědělskými usedlostmi, dominantní je zde kostel, dvoupodlažní budova školy a fary. Domkářská zástavba SV od návsi je objemově zachovalejší než historické jádro a působí malebným dojmem. Interiér obce je poškozen a také se většinou nezachovalo původní tvarosloví obytných domů. Negativní dominanty jsou novostavby bytových a rodinných domů na JZ okraji a nová zástavba rodinných domů městského typu na SV příjezdu k obci. Obraz sídla poškozuje i areál ZD Mašovice a vojenské stavby na bývalé Mašovické střelnici. Proto navrhuje pouze III. stupeň ochrany. U nové výstavby (Pšeničné) se uplatňují pouze základní objemové a materiálové regulativy.

ONŠOV (Windschau)	
Identifikace polohy	velmi mělké údolí na plošině nad kaňonem Dyje, 2 km severovýchodně od Vranova nad Dyjí v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Historické jádro tvoří nepravidelná trojúhelníková náves, uprostřed s rybníkem – požární nádrž a barokní kaplí. Souvislá zástavba zemědělských usedlostí má převážně štítovou orientaci.
Stavební typ	původní hliněný nížinný dům většinou nahrazen domem z kamene a cihel
Kulturní dominanty	kaple sv. Anny (1754)
Negativní dominanty	středisko zemědělské výroby
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz nadřazeného krajinného celku
Základní krajinné celky	D2.3 (100 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	částečně zachovalý
Stupeň ochrany krajinného rázu	II. stupeň (100 %)
Význam pro krajinný ráz NP	střední
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIz, RIIIa, RIIIb, RIIIc, RIIIr
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa a prostorová struktura jsou většinou zachovalé. Typické jsou kamenné domy, stodoly a tarasy s tyčkovými dřevěnými ploty. Rybník byl technicistně upraven. Panorama obce je narušeno areálem zemědělské výroby. Obec je bez výrazných pohledových a výškových dominant. Pro ochranu interiéru je navržen II. stupeň ochrany, a to vzhledem k připravovaným krajinářským úpravám historického areálu Vranovského panství.

PODMOLÍ (Baumöhl)

Identifikace polohy	hluboké údolí Žlebského potoka, asi 8 km západně od Znojma, na okraji lesního komplexu v ochranném pásmu NP Podyjí	
Sídelní typ	Základ historického jádra tvoří trojúhelníková náves, v jejímž centru stojí kaple a ze které vycházejí tři ulice. Souvislá zástavba má převážně okapovou a částečně i štítovou orientaci.	
Stavební typ	původní hliněný nížinný dům většinou nahrazen domem z kamene a cihel	
Kulturní dominanty	kaple Matky Boží (1753)	
Negativní dominanty	areál zemědělské výroby mimo OP	
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz pouze základního krajinného celku	
Základní krajinné celky	D2.6 (100 %)	
Míra zachovalosti krajinného rázu	částečně zachovalý	
Stupeň ochrany krajinného rázu	II. stupeň (100 %)	
Význam pro krajinný ráz NP	střední	
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIc, RIIe, RIIz, RIIIa, RIIIr	
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa i prostorová struktura jsou poměrně zachovalé. Historické jádro je tvořeno tradičními zemědělskými usedlostmi. Záhumenní není zachováno. Malebná domkářská zástavba je soustředěna na JV obce při Žlebském potoce. Interiér byl znehodnocen novostavbami městských rodinných domků v historickém jádru a občanskou vybaveností na návsi. Tvarosloví větší části usedlostí je znehodnoceno, u řady objektů však zůstala zachována původní velmi cenná řezbářsky ztvárněná vrata. Navržen je II. stupeň ochrany interiéru sídla.	

POPICE (Poppitz)	
Identifikace polohy	jihovýchodní mírný svah jihozápadně od Znojma, pod okrajem lesního komplexu, v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Ulicová náves, rozšiřující se před kostelem a farou, je orientovaná SZ-JV se souvislou zástavbou převážně okapové orientace. Vinné sklepy navazují na obec v záhumenních uličkách a jsou výjimečně zachovalé po obou stranách historického jádra. Historické jádro tvoří selské statky, na které na severu obce navazuje domkářská zástavba.
Stavební typ	dům hliněný nížinný, nahrazen domy z kamene a cihel, ojediněle zachovalé nadsklepní lisovny
Kulturní dominanty	kostel sv. Zikmunda (2.pol.13.stol.), fara Křížovníků s červenou hvězdou (1.pol. 18.stol.), kaple Panny Marie Bolestné (1816), návrh na památkovou zónu
Negativní dominanty	-
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz celé oblasti
Základní krajinné celky	B1.1 (75 %), C2.4 (25 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	částečně zachovalý (75 %), dobře zachovalý (25 %)
Stupeň ochrany krajinného rázu	III. stupeň (75 %), I. stupeň (25 %)
Význam pro krajinný ráz NP	mimořádný
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIv, RIIz, RIIIa
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa a prostorová struktura jsou velmi zachovalé. Jedna z mála obcí nenarušena poválečnou výstavbou rodinných a bytových domů a objektů občanského vybavení. Panorama obce poškozují pouze několik novostaveb rodinných domů na severním okraji domkářské zástavby. Výjimečně zachovalé jsou sklepní uličky, několik vinných sklepů bylo prohlášeno kulturními památkami. Stupeň ochrany je nejvyšší (I.) pro celou obec, kde byl zpracován návrh na vyhlášení venkovské památkové zóny.

VRANOV NAD DYJÍ (Frain)	
Identifikace polohy	kaňonovité údolí Dyje a navazující údolí jejích přítoků (Junácký potok, Hamerský potok a další), uprostřed lesů v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Původně městečko s podkovovitým náměstím a se dvěma samostatnými osadami (Horní a Dolní Hamry), bylo výrazně rozšířeno o řadu novotvarů a novostaveb. V centrální části je zástavba městského typu a v osadách Přední a Zadní Hamry je nízkopodlažní domkářská zástavba, stejně jako v enklávě Junáckého údolí.
Stavební typ	městský patrový dům; hliněný nížinný dům je nahrazen kamenným a cihlovým
Kulturní dominanty	zámek Vranov nad Dyjí, farní kostel Nanebevzetí Panny Marie (13.stol.), městská památková zóna (N), Mniskův kříž
Negativní dominanty	vysílače Ptačí a Růžový vrch
Vliv na krajinný ráz	sídlo ovlivňuje krajinný ráz celé oblasti
Základní krajinné celky	A2.1 (20 %), A2.2 (40 %), A2.3 (10 %), A2.4 (10 %), A 2.5 (5 %), A2.6 (5 %), A2.7 (10 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	výjimečně zachovalý (15 %), částečně zachovalý (35 %), málo zachovalý (50 %)
Stupeň ochrany krajinného rázu	I. stupeň (35 %), II. stupeň (55 %), III. stupeň (10 %)
Význam pro krajinný ráz NP	mimořádný
Regulační zóny	RIIa, RIIb, RIIC, RIIE, RIIIa, RIIIb, RIIIc, RIV
Interiér obce a stupeň ochrany	Půdorysná stopa a prostorová struktura jsou zachovány pouze v bezprostřední blízkosti náměstí, tj. na území navržené památkové zóny. Přední a Zadní Hamry jsou z větší části přestavěny a narušeny dostavbami rekreačních zařízení na svazích a nevhodnými drobnými stavbami balastního typu v nivě. Novější zástavba v SZ části sídla směrem k Vranovské přehradě je nekoncepční bez jasného urbanistického záměru a velmi chaotická.

VRANOV NAD DYJÍ (Frain)

Interiér obce a stupeň ochrany

Jednotlivé stavby jsou velmi různorodé jak v objemovém, tak tvaroslovném řešení. Obzvláště rušivým dojmem působí pohledově exponované lokality Zátíší a Ptačí vrch. Negativními dominantami jsou telekomunikační věže na Ptačím a Růžovém vrchu a rozvody VN. Hodnotný a nenarušený krajinný ráz je zachován pouze z vyhlídek směrem od Onšova, všechny ostatní průhledy a pohledové osy jsou znehodnoceny. Krajinný ráz sídla je nezbytné hodnotit z terasy Vranovského zámku, kde je turisticky nejvýznamnější vyhlídka celého areálu historického Vranovského lesoparku. Sídlo v hranicích navržené památkové zóny má I. stupeň ochrany, ostatní části mají II. stupeň ochrany s tím, že není možné další znehodnocování stávajícího stavebního fondu a povolovat další urbanistické a architektonické prohřešky při rekonstrukcích i novostavbách.

V současné době probíhají přípravné i realizační práce na částečné rekonstrukci v minulosti významného vranovského lesoparku, jejichž cílem je turistické zatraktivnění okolí zámeckého areálu, zejména pro kulturně vyspělejší návštěvníky.

ZNOJMO	
Identifikace polohy	prudké severovýchodní svahy nad Dyjí na k.ú. Znojmo a Sedlešovice v ochranném pásmu NP Podyjí
Sídelní typ	Zahrádkářská kolonie s chatami nevalné architektonické hodnoty.
Stavební typ	zahrádkářské budky balastního charakteru
Kulturní dominanty	-
Negativní dominanty	celá zahrádkářská kolonie s chatami
Vliv na krajinný ráz	ovlivňuje krajinný ráz celé oblasti
Základní krajinné celky	A2.8 (85 %), C2.5 (15 %)
Míra zachovalosti krajinného rázu	málo zachovalý
Stupeň ochrany krajinného rázu	II. stupeň (85 %), III. stupeň (15 %)
Význam pro krajinný ráz NP	mimořádný
Regulační zóny	RIV
Interiér obce a stupeň ochrany	Negativním dojmem působící zahrádkářská a chatová kolonie na pohledově exponovaném stanovišti, která výrazně narušuje krajinný ráz celé oblasti. Nezbytná je změna funkčního využití celého území.

7. VYHODNOCENÍ HRANIC ZASTAVITELNÉHO ÚZEMÍ OBCÍ A VYMEZENÍ ZÓN DLE STUPNĚ URBANIZACE

Ze schválené i neschválené územně plánovací dokumentace byly zakresleny do mapového podkladu v měřítku 1:10 000 hranice zastavěného území, zastavitelného území a veškeré rozvojové plochy sídel. Při terénním šetření byla ověřena vhodnost navrhovaného funkčního využití dle ÚPD. Veškeré zastavěné, zastavitelné i rozvojové plochy sídel byly hodnoceny z hlediska intenzity vlivu staveb a způsobu využití na krajinný ráz. Vliv sídel a jejich staveb na krajinný ráz byl hodnocen čtyřmi stupni, a to výrazný, silný, střední a nevýrazný. Podle tohoto hodnocení byly také upraveny regulační zóny.

Podle stupně urbanizace bylo území NP Podyjí rozděleno na neurbanizovanou (volnou) krajinu, urbanizovanou krajinu a území, které je v rámci ÚPD určeno k zastavění (urbanizaci). Zóny stanovené dle stupně urbanizace území byly rozčleněny na regulační zóny podle vlivu sídel a staveb na krajinný ráz a stupně jeho ochrany v příslušném základním krajinném celku. V rámci jednotlivých typů regulačních zón byly stanoveny limity pro další urbanizaci území NP, především omezení týkající se zastavitelnosti a omezené (podmíněné) využitelnosti rizikových a z hlediska ochrany krajinného rázu velmi citlivých ploch.

Území, která byla v rámci ÚPD navržena jako rozvojová (tj. k zástavbě) byla individuálně posouzena. Výjimečně riziková území, kde jakákoliv stavba nebo zásah znamenají poškození krajinného rázu NP Podyjí byla zařazena do R-IV. regulační zóny. U těchto území je nezbytné přehodnotit zastavitelnost v ÚP obce a zpracovat změnu ÚP, protože jsou to nezastavitelné plochy z hlediska ochrany krajinného rázu. Jedná se o plochy v sídlech Znojmo, Vranov nad Dyjí, Lukov, Hradiště, Horní Břečkov, Konice, Havraníky.

Další plochy sídel byly, z hlediska ochrany krajinného rázu sídla a volné krajiny, zařazeny do zón s podmíněným využitím. Jedná se o tyto regulační zóny: R-IIe., R-IIs., R-IIv., R-IIz., R-IIIs., R-IIIr. a R-IIIV. Tady regulujeme způsob využití, procento zastavěné plochy i typy a vzhled staveb. Regulační zóny jsou zakresleny v grafické části v měřítku 1:10 000.

8. LIMITY PRO URBANIZACI ÚZEMÍ, TYPY REGULAČNÍCH ZÓN

8.1 Limity pro urbanizaci území NP Podyjí a jeho ochranného pásma

Na území NP Podyjí je chráněna nejen přírodní, ale také kulturní harmonická krajina. Sídlní struktura je nedílnou součástí dnešní krajiny a spoluvytváří krajinný ráz tohoto území.

Sídlní struktura byla v minulosti úměrná využívání přírodních zdrojů, které tvořily limity pro případné další rozšiřování osídlení. Dnešní volný trh a obchod bez hranic vedl k potlačení přirozených limitů rozvoje sídel. Změnily se také způsoby využívání krajiny. V NP Podyjí je potlačena funkce výrobní a nadřazena funkce ochrany přírody a krajinného rázu, funkce rekreační, bydlení a služeb pro tyto dominantní funkce.

Plochy obcí, nacházející se v ochranném pásmu NP Podyjí, jsou vystaveny stále sílícímu tlaku zejména na výstavbu nových obydlí i rekreačních zařízení. Obce přitom mají omezené možnosti plošného rozvoje. Každé rozšíření zastavitelného území vede k úbytku okolní volné krajiny a narušení rovnovážných vztahů i harmonického krajinného rázu území. Pokud nemá utrpět hodnota krajiny ochranného pásma NP, a tím i přírodní a rekreační potenciál národního parku, je nezbytné stanovit limity pro další urbanizaci území.

Zásady rozvoje území NP a jeho ochranného pásma:

- Volná neurbanizovaná krajina musí být chráněna před nárůstem urbanizovaných ploch nad limitní rozsah.
- Limitní rozsah urbanizovaných ploch je dán tímto územně plánovacím podkladem (tj. regulační zóny R-II a R-III všech typů).
- Prioritou funkčního využívání volné neurbanizované krajiny je ochrana přírodních hodnot a krajinného rázu území a prvovýroba v ochranném režimu NP.
- Prioritou funkčního využívání urbanizovaných částí krajiny je bydlení a rekreace při vyvážené ochraně přírody a krajiny. Z hlediska rozsahu se jedná o bydlení a rekreaci v exkluzivní poloze a jejich rozsah je trvale omezen.
- Výrobní funkce jsou pouze doplňkové a nelze je výrazně rozvíjet.
- Sídlní struktura zůstane zachována. Sídla se budou rozvíjet omezeně podle možností a po etapách jako souvisle urbanizované celky s ohledem na ochranu kulturně-historických hodnot sídel a krajinného rázu oblasti.
- Ve volné neurbanizované krajině nebudou vznikat nová sídla, samoty a enklávy výrobních zařízení.
- Technická infrastruktura ve volné krajině bude realizována v míře nezbytné a bude regulována s ohledem na ochranu přírodních a kulturních hodnot území.
- Je vyloučeno omezovat pěší prostupnost krajiny oplocováním areálů prvovýroby bez možností průchodů (obory, vinice).
- V nelesní krajině budou horizontální trasy pěší prostupnosti od sebe vzájemně vzdáleny max. 300 až 500 m, vertikální trasy pěší prostupnosti budou v max. vzdálenosti 800 až 1000 m.

8.2 Typy regulačních zón NP Podyjí a jeho ochranného pásma

Regulační zóny byly vymezeny v grafické části v měřítku 1:10 000. Přesnost vymezení hranic regulačních zón odpovídá zvolenému měřítku. Měly by být rozpracovány v podrobnějším měřítku, a to na základě územně plánovací dokumentace nebo územně plánovacích podkladů, popřípadě zpřesňovány v rámci územního řízení.

Část obecně platných regulativů pro NP a jeho ochranné pásmo je obsažena v této práci v následující kapitole (kap. 9). Ale ve vybraných rizikových zónách tyto obecně platné regulativy nepostačují a každá stavba nebo změny využití musí být posuzována individuálně z hlediska vlivu na krajinný ráz.

Typy regulačních zón, limity využití a regulativy

Typ regulační zóny	Typ území			rizikové pro krajinný ráz	podmíněné využití	Omezené využití				Vliv na krajinný ráz				Regulativy		Obce v typu zóny
	volná krajina	urbanizované	rozvojové			vinné sklepy	hřiště	sportoviště	vázaná rekreace	výrazný	silný	střední	nevýrazný	obecně platné v NP	individuální posouzení	
R-I. volná krajina (nezastavitelné území)	x			ano	-					x					x	celé území NP a jeho ochranného pásma mimo zastavitelného území
R-IIa. historizující velmi riziková		x		ano	-					x					x	Čížov, Havraníky, Hnanice, Horní Břečkov, Hradiště, Konice, Lesná, Lukov, Mašovice, Onšov, Podmolí, Popice, Vranov
R-IIb. historizující se sníženými riziky		x		-	-							x		x		Čížov, Havraníky, Hnanice, Horní Břečkov, Hradiště, Konice, Lesná, Lukov, Mašovice, Onšov, Podmolí, Popice, Vranov
R-IIc. nehistorizující se sníženými riziky		x		-	-							x	x			Havraníky, Hnanice, Horní Břečkov, Hradiště, Konice, Lesná, Mašovice, Podmolí, Vranov
R-IId. přestavbová se sníženými riziky		x		-	-							x	x			Havraníky, Lukov
R-IIe. přestavbová s podmíněným využitím				ano	ano		x	x	x		x			x		Čížov, Hnanice, Horní Břečkov, Lesná, Vranov

Typy regulačních zón, limity využití a regulativy

Typ regulační zóny	Typ území			rizikové pro krajinný ráz	podmíněné využití	Omezené využití				Vliv na krajinný ráz				Regulativy		Obce v typu zóny
	volná krajina	urbanizované	rozvojové			vinné sklepy	hřiště	sportoviště	vázaná rekreace	výrazný	silný	střední	nevýrazný	obecně platné v NP	individuální posouzení	
R-IIs. využitelná pouze pro sportovní zařízení		x		ano	ano			x					x		Čížov, Hnanice, Horní Břečkov, Konice, Lesná, Mašovice	
R-IIv. využitelná pouze pro malovýrobní vinné sklepy		x		ano	ano	x							x		Havraníky, Hnanice, Popice	
R-IIz. přestavbová, riziková se zemědělskou nebo malovýrobní funkcí		x		ano	ano									x	Čížov, Horní Břečkov, Konice, Lesná, Lukov, Mašovice, Onšov, Podmolí, Popice	
R-IIIa. rozvojová velmi riziková	x		x	ano	-									x	Čížov, Havraníky, Hnanice, Horní Břečkov, Hradiště, Konice, Lukov, Mašovice, Onšov, Podmolí, Popice, Vranov	
R-IIIb. rozvojová s omezenými riziky			x	-	-								x		Čížov, Havraníky, Hnanice, Hradiště, Konice, Lesná, Lukov, Mašovice, Onšov, Vranov	
R-IIIs. rozvojová využitelná pouze pro hřiště	x		x	ano	ano		x							x	Lukov, Mašovice, Onšov, Vranov	
R-IIIr. rozvojová využitelná pouze pro vázanou rekreaci			x	ano	ano				x					x	Onšov, Podmolí	
R-IIIv. rozvojová využitelná pouze pro malovýrobní vinné sklepy			x	ano	ano	x							x		Konice	
R-IV. rozporová neurbanizovatelná (nezastavitelná)	x		x	ano	-							x		x	Horní Břečkov, Lukov, Hradiště, Konice, Havraníky, Znojmo, Vranov	

9. NÁVRH REGULATIVŮ PRO NP PODYJÍ A JEHO OCHRANNÉ PÁSMO

Prostorové a tvaroslovné regulativy pro stavební činnosti v obcích na území NP Podyjí a jeho ochranného pásma byly zapracovány do Architektonického řádu obcí v NP Podyjí. Architektonický řád vznikl v roce 1994 jako územně-technický podklad pro VÚC Podyjí a sloužil pro posuzování investičních akcí. Pořizovatelem bylo Regionální pracoviště pro územní plánování a stavební řád pro brněnskou oblast Ministerstva hospodářství ČR a zpracovatelem byl Atelier obnovy vesnice. Architektonický řád obcí v NP Podyjí byl řádně projednán s obcemi a každý obecní úřad obdržel jeden výtisk.

V architektonickém řádu bylo území sídel rozděleno do tří skupin, a to na historicky cenné prostorové celky, území nové zástavby a ostatní prostorové celky. K těmto základním prostorovým celkům z architektonického řádu byly přiřazeny podrobnější regulační zóny vymezené v sídlech v rámci hodnocení krajinného rázu NP Podyjí a jeho ochranného pásma.

a) historicky cenné prostorové celky

R-II a. zóna – historizující velmi riziková

b) ostatní prostorové celky

R-II b. zóna – historizující se sníženými riziky

R-II c. zóna – nehistorizující se sníženými riziky

R-II d. zóna – přestavbová se sníženými riziky

R-II e. zóna – přestavbová s podmíněným využitím

R-II s. zóna – využitelná pouze pro sportovní zařízení

R-II v. zóna – využitelná pouze pro malovýrobní vinné sklepy

R-II z. zóna – riziková se zemědělskou nebo malovýrobní funkcí

c) území nové zástavby

R-III a. zóna – rozvojová velmi riziková

R-III b. zóna – rozvojová s omezenými riziky

R-III s. zóna – rozvojová využitelná pouze pro hřiště

R-III r. zóna – využitelná pouze pro vázanou rekreaci

R-III v. zóna – rozvojová využitelná pouze pro malovýrobní vinné sklepy

9.1 Prostorové a objemové regulativy sídel

Charakter zástavby – musí být stejnorodý a respektovat měřítko prostoru a urbanistickou strukturu danou historickým vývojem. Druh zástavby je přípustný sevřený či otevřený. Sevřený charakter zástavby (tj. řadový – objekty jsou spojené v uliční čáře do souvislé fronty) je v částech sídel, kde je určujícím prvkem charakteru zástavby, závazný. Otevřený (volný) charakter (volně stojící jednotlivé domy či skupiny domů) je možný v ostatních částech sídel. Při otevřeném charakteru zástavby v obcích je nutno uplatňovat obdélníkové půdorysy obytných domů, nejlépe v poměrech 2:3 až 1:2, přičemž doporučená šířka štítového průčelí by neměla přesáhnout 9,5m. Čtvercové půdorysy rodinných domů jsou zcela nevhodné. Při přestavbách a dostavbách proluk v sevřené zástavbě je nutno respektovat alespoň přibližně historickou půdorysnou stopu.

Výšková hladina zástavby - musí respektovat okolní zástavbu, zejména pokud se jedná o rekonstrukci či dostavbu v současné sevřené zástavbě v zónách R-II.a a R-II.b. Regulační prvek výškové hladiny zástavby je považován za horní maximální mez. V zóně R-III. a mimo město Vranov je max. výšková hladina doporučena 1+, tj. jedno nadzemní podlaží s možností využití podkroví způsobem, který svým stavebně-technickým řešením další podlaží opticky nevytváří. Doporučena jsou např. střešní okna a podmíněně jednotlivě vikýře sedlového tradičního tvaru se sklonem střech. rovin 38 - 45°, případně menší vikýře pultové. Vikýř musí být oddělen od přízemí pásem střechy s krytinou. Nepřípustné jsou vikýře průběžné a lichoběžníkové. Vikýře není vhodné umisťovat do uličního průčelí. V zóně R-II.a a u cenných objektů lidového stavitelství je toto umístění nepřípustné.

Charakter střech - na objektech v obytné a rekreační zóně jsou závazné sedlové střechy (popř. s valbou či polovalbou) pokud v nejbližším okolí výrazně převažují tyto typy střech. Střechy budou symetrické se sklonem min. 38°, max. 45° s oboustranně stejným sklonem i délkou střešních rovin, s hřebenem nad hlavním objemem stavby rovnoběžným s ulicí, kromě historických částí s historickými či historizujícími stavbami se štítovou orientací. Nepřípustné je přetažení střešní roviny až na terén s výjimkou nízkých vinných sklepů či terénních přístřešků.

Objekty občanské vybavenosti mohou podmíněně nést odlišný typ střechy a krytiny. Toto řešení je nutno vždy prověřit v předprojektové dokumentaci (nejlépe zákresem do fotografie) a nelze ho uplatnit v centrálních částech sídel.

Halové objekty a speciální technologické objekty v urbanizovaných zónách (výrobní, smíšené a rekreační) mohou nést odlišný typ střechy. Řešení je nutno vždy prověřit z hlediska dopadů na krajinný ráz.

Nasazení střechy – vysoké půdní nadezdívky jsou nepřípustné. Nadezdívkový princip je pro tradiční architekturu cizorodý. Převýšení stavby znamená narušení tradiční tektoniky venkovského domu. Toleruje se výška nadezdívky max.60 cm od úrovně upravené podlahy podkroví (výška včetně ŽB-věnce pod pozednicí).

Výškové osazení staveb v terénu – vstup do objektu, viditelný z uličního prostoru, musí být co nejbližší terénu. Neměl by být výše než 50 cm nad upraveným terénem. Technické podlaží při osazení domu v rovině je nepřípustné, znamená výškové odtržení hlavních obytných prostor od zahrady. Předložené schodiště o více než 3 schodech lze provést jen výjimečně ve svahovitém terénu. V uličním prostoru jsou nepřípustné sjezdy do suterénních garáží. Za vstupní podlaží se považuje vstup do objektu z průčelí stavby.

Pro město Vranov nad Dyjí je nutno výškovou hladinu regulovat specificky dle polohy a expozice na základě územního a regulačního plánu města.

Umístění staveb na pozemcích - zástavba navržená na vnějších pozemcích okraje sídel je přípustná pouze v takovém umístění, aby nezastavěná část pozemku (zahrada apod.) byla orientována vně sídla, do volné krajiny. Nepřípustná je realizace staveb, které zastavují celý pozemek (atriové stavby, nová zástavba areálového typu apod.). V nezastavěné části jsou nepřípustné doplňkové stavby.

Koeficient zastavění - koeficient zastavění, daný poměrem zastavitelné plochy k ploše pozemku určí územní plány sídel. Obvyklá horní mez koeficientu zastavění je 50%, jeho překročení je podmíněně přípustné na základě individuálního posouzení.

Uliční čára – v historicky sevřené zástavbě je dodržení historické stopy regulativem závazným.

9.2 Tvaroslovné regulativy staveb

Umístění vstupů – vstupy do objektů je nutno umisťovat v delším průčelí, nikoliv do štítů. Nepřípustná jsou tzv.“vykousnutá nároží“, orientovaná do uličního prostoru.

Balkony a lodžie - ve vymezených zónách v historických jádrech sídel (mimo města Znojma) jsou balkony a lodžie nepřípustné v optickém dosahu z veřejného prostoru či volné krajiny. Podmíněně přípustné jsou mimo optický dosah z veřejného prostoru po individuálním odborném posouzení.

Objekty občanské vybavenosti mohou podmíněně tyto tvaroslovné prvky nést po individuálním posouzení, a to výhradně mimo centrální části sídel a mimo města Znojmo.

Ve štítech staveb, orientovaných do uličního prostoru je nepřípustné použití lodžii, balkonů, francouzských oken a oken rozměrných, přesahujících plochou jednotlivého okna 50% plochy jednotlivého okna přízemí (resp. 2. NP dle výškového regulativu).

Vikýře k prosvětlení podkroví nesmí z veřejného prostoru tvořit vystupující podlaží a střešní lodžie či balkony. Tyto tvaroslovné prvky jsou podmíněně přípustné mimo optický dosah z veřejného prostoru po individuálním odborném posouzení. Ve vymezených zónách R-IIa. a v historických jádrech sídel jsou vikýře nepřípustné v optickém dosahu z veřejného prostoru či významných pohledových bodů krajiny bez výjimky.

Umístění komínů – vyústění komínů situovat co nejbližší hřebenu střechy, nikoliv u okapů a pokud možno do dvora.

Okraje střešní krytiny u okapu – je nutno v uličním průčelí řešit vyzděnou římsou. Okapové žlaby řešit tak, aby nenarušovaly viditelnost plastických zděných říms (doporučeny jsou nástřešní žlaby).

Plastická výzdoba – římsy, ostění oken, dveří a vrat, pilíře a lezény nesmějí být odstraňovány či zjednodušovány, nýbrž obnovovány.

Okna – byl-li původní počet oken ve fasádě změněn, je žádoucí, aby byl znovu obnoven, spolu s původním tvarem okna, jeho osazením, členěním i plastickou výzdobou. Nepřípustná jsou okna s asymetrickými křídly, trojúhelníková, lichoběžníková a kruhová.

Vstupní dveře a vrata – bezpodmínečně je nutno zachovávat umístění, tvar, rozměry a řemeslné ztvárnění původních vjezdů do selských usedlostí. V případech, kdy je opravit nelze, je nutno vyrobit jejich repliku

Vstupní schodiště - v centrálních obytných zónách není přípustné vstupní schodiště do objektů řešit formou předsunutého „lehkého“ schodiště bez podstupnic („drůbeží typ“). Vstupní schodiště je možno řešit vně kryté části stavby, pokud leží uloženo na terénu nebo masivní konstrukci s podstupnicemi.

Oplocení předzahrádek – respektovat daný způsob řešení předzahrádky. Používat tradiční materiály, tj. dřevěné ploty tyčkové, laťové, deskové, se sloupky dřevěnými, cihelnými, litinové ozdobné ploty a kamenné ohradní zdi omítané i bez omítek a zelené ploty. Nepoužívat oplocení z vlnitého plechu, plechových výlisků, osinkocementových vlnovek, keramických plotovek, bílých vápenopískových cihel, kamenných kyklopských zdí, haklíkových kamenů a pohledově upravených betonových tvárnic.

Terénní úpravy – v obytných zónách je nepřípustné provádět zásadní terénní úpravy, které mění profil nad ± 300 mm oproti původnímu terénu, není-li územním plánem určeno jinak.

9.3 Materiálové regulativy staveb

Střechy – střešní krytina bude pálená, výjimečně přípustná u novostaveb v zónách R-II b., R-II c. a ostatních se sníženými riziky je krytina betonová v tradiční cihlové barevnosti. Objekty občanské vybavenosti, výrobní a speciální technologické objekty mohou podmínečně nést odlišný typ krytiny. Toto řešení je nutno vždy individuálně posoudit a nelze ho uplatnit v centrálních částech sídel.

Omítky obvodového zdiva – budou hladké, nejlépe vápenné.

Sokl budov – sokl má být omítaný, nemá být používáno lomového kamene, keramických, betonových a kamenných obkladů.

Okna – budou dřevěná, plastová nejsou přípustná u historicky cenných objektů a v zóně R-II a. Nepřípustná jsou i okna ocelová a ocelohliníková, sklobetonové nebo kopilitové prosklení ploch.

Vstupní dveře a vrata – budou dřevěná, obnovená původní nebo jednoduchá vlysová, nikoliv prkénková. Vylučují se výrobky ocelohliníkové a plechové. Nadsvětlíky budou prosklené, nikoliv sklobetonové.

Barevnost – barevné řešení v rizikových zónách nesmí vytvářet barevné dominanty, narušující významně krajinný ráz.

9.4 Regulativy specifických druhů staveb

Garáže - je možno v obytných a centrálních obytných zónách umístit jako jednotlivé objekty či v rámci mateřské stavby, a to max. 2 garáže pohromadě, pokud nejsou umístěny ve vnitrobloku. Hromadné garáže (3 a více) je nutno umístit zásadně mimo obytnou, centrální obytnou, rekreační, zemědělskou produkční, lesní a přírodní zónu a rovněž mimo zónu vinné sklepy, není-li územním plánem určeno jinak.

Garáže pod obytnými objekty v úrovni suterénu s nájzdem z uliční fronty jsou nepřipustné u sevřeného charakteru zástavby v centrálních obytných zónách a zónách vinných sklepů. V centrálních obytných zónách a zónách vinných sklepů jsou nepřipustné samostatně stojící garáže.

Při nové výstavbě či komplexních rekonstrukcích je nutno v podmínkách stavebního povolení požadovat vyřešení odstavování vozidel v objektu, příp. na pozemku stavebníka. Parkování vozidel nelze řešit na úkor parkově upravených a veřejných prostorů.

Hřiště (zóna R-III.s.) – omezené využití pouze pro různé typy hřišť a sportovních ploch s mobiliárem, bez nadzemních objektů. Stavby zázemí hřišť jsou přípustné pouze v nezbytně nutném rozsahu (maximálně do 5 % plochy) a v pohledově neexponované poloze. Tyto stavby podléhají individuálnímu posouzení vlivu na krajinný ráz.

Mobilní objekty - na území ochranného pásma NP lze umístění mobilních objektů obytných, skladovacích, technických apod. připustit zásadně mimo optický dosah z veřejných prostorů či volné krajiny s výjimkou dočasného umístění v rámci stavební činnosti, technického vybavení a dočasných monitorovacích zařízení.

Objekty regulace, revize a měření a technické infrastruktury - nelze umístit mimo objem stavby, masivní oplocení nebo v průčelních fasádách společensky či architektonicky významných objektů, a to zejména v centrálních obytných zónách sídel. Jejich jiné umístění je nutno řešit vždy v projektu stavby. Jiné umístění je nutno odborně individuálně posoudit z hlediska dopadů na ráz zástavby obce, popř. krajiny.

Oplocení - oplocení v uličních prostorech je nutno řešit s ohledem na ráz zástavby konkrétního sídla a místa, a to jak stavební podstatou, tak použitím materiálů. Oplocení mimo uliční prostor, zasahující do volné krajiny je nutno posoudit z hlediska dopadů na krajinný ráz.

Reklamní poutače, billboardy - rozměry a umístění reklamních poutačů vymezí obce vyhláškou. Velkoplošné reklamní poutače nelze umístit v centrální obytných zónách sídel, v zónách vinných sklepů a ve volné krajině. Jejich umístění na celém území NP je nutno vždy posoudit v komisi obce, či obcí jmenovanou osobou, zároveň je nutné individuální posouzení podle §12 zák. 114/92 Sb. (s ohledem na ochranu krajinného rázu).

Rekreační objekty - je přípustné umístit v obytných zónách sídel formou obytných staveb, jejich forma urbanistická i tvaroslovná je totožná s obytnými stavbami. Výstavba chat je nepřipustná v celém zájmovém území NP včetně zastavěných území obcí, mimo územním plánem specificky vymezené plochy. Podléhají vždy individuálnímu posouzení vlivu na krajinný ráz.

Rozhledny a stacionář turistického informačního systému - je možno umístit v krajině na základě odborného individuálního posouzení dopadů na krajinný ráz.

Sportovní zařízení (zóna R-II.s.) – různé typy hřišť, sportovních ploch s mobiliářem. Přípustné jsou haly a jiné typy krytých sportovišť. Chrání se pouze způsob využití území a platí zde obecné regulativy pro stavby v NP.

Stavby technické infrastruktury - je možno rekonstruovat či nově realizovat v rozsahu nezbytném a ve formě, maximálně respektující ráz zástavby obce a krajinářské hodnoty území. V zónách R-I., R-IIa., R-III je nezbytné stavby posuzovat z hlediska dopadů na ráz zástavby a individuálně na území NP posuzovat vliv na krajinný ráz. Velmi žádoucí je kabelizace.

Vázaná rekreace (zóna R-IIIr.) – plochy hřišť a sportovišť se zázemím a ubytováním. Koeficient zastavitelnosti je maximálně do 50 % plochy. Stavby podléhají individuálnímu posouzení vlivu na krajinný ráz.

Vinné sklepy - v zóně R-IIv. a R-IIIv. je možno realizovat v okrajových polohách přechodu do volné krajiny pouze jako malovýrobní sklepy, a to zemní typ s podlažností „0“, zčásti nebo zcela zapuštěné do terénu a bez obytných, hospodářských nebo polyfunkčních nadstaveb.

Vysílače, větrné elektrárny – viditelné konstrukce nelze umísťovat v pohledově exponovaných polohách a jako konkurenční objekty kulturních a přírodních dominant. Podléhají individuálnímu posuzování vlivu na krajinný ráz.

Zahradní domky – výstavba zahradních domků je podmíněně přípustná pouze ve stávajících lokalitách trvalých zahrádkářských osad v katastru města Znojma. Zastavěná plocha max. 20 m², výška max. 1NP s římsou max. výšky 3 m nad PT, souměrnou sedlovou střechou se sklonem 45°± 5° a max. výškou po hřeben 6 m nad PT. Doplňkové stavby jsou nepřípustné. Podléhají individuálnímu posuzování vlivu na krajinný ráz.

9.5 Vegetace sídel

Stromy – nepřípustné jsou geograficky nepůvodní a exoticky působící druhy stromů na veřejných prostranstvích a v pohledově exponovaných místech, které se uplatňují v obrazu obce a volné krajiny.

9.6 Regulativy volné neurbanizované krajiny

Členění krajiny – nepřípustné jsou zásadní změny liniových prvků krajiny, zcelování pozemků speciálních kultur. Nepřípustné jsou zásahy, narušující přírodní pohledové osy, průhledy a dominanty, podmíněně přípustné jsou zásahy pro jejich údržbu či obnovu .

Hospodářské kultury – nepřípustné jsou změny trvalých kultur, odlesňování a skladby lesních porostů bez souhlasu orgánu ochrany přírody a krajiny.

Kulturní dominanty v krajině - v území sídel i ve volné krajině není přípustné stavební činností vytvářet nové dominanty krajiny, a to charakterem hmoty staveb nebo jejich dílčích částí ani barevností. Podmíněně přípustné je osazení rozhleden na základě podrobné dokumentace a posouzení vlivu na krajinný ráz.

Obecné pravidlo – veškeré stavby ve volné krajině podléhají individuálnímu posuzování vlivu na krajinný ráz.

Oplocování – je podmíněně přípustné v nezbytném rozsahu způsobem, nenarušujícím krajinný ráz a průchodnost krajiny. Nepřípustné je oplocování rozsáhlých areálů polních a lesních kultur, vinohradů, zejména s ohledem na prostupnost krajiny pro biotu. Velikost oplocených ploch podléhá individuálnímu posouzení.

Stavby ve volné krajině – je nepřipustná realizace nových staveb, zvyšování jejich objemu či kapacity. Podmíněně přípustné je osazení rozhleden, mobiliáře turistického informačního systému a nezbytných přístřešků pro hospodářskou a prvovýrobní údržbovou činnost v krajině. Stavby musí navazovat na členící horizontální meze v krajině, do kterých musí být zakomponovány. Výška staveb je max. 1NP max. plošného rozsahu cca (3 x 5) m. Střechy jsou přípustné výhradně sedlové souměrné se sklonem $45^{\circ} \pm 5^{\circ}$. Architektonický styl musí vycházet z tradičních tvaroslovných, materiálových a barevných prvků, popř. jsou přípustné dřevěné stavby zemitého stylu. Pro veškeré stavby ve volné krajině je nezbytné individuální posouzení vlivu na krajinný ráz. V NKC A1, A3, C1, C2, D1, D2, D3, E3 je nepřipustný vznik nových sídel, samot a enkláv výrobních zařízení.

Terénní úpravy – je nepřipustné provádět jakékoliv terénní úpravy především v NKC A1, A3, D1, D2, D3. Podmíněně přípustné jsou drobné úpravy ke stabilizaci narušeného přirozeného odtokového režimu. Nezbytné je individuální posouzení vlivu na krajinný ráz a odtokové poměry.

Zahrádky – nepřipustný je vznik nových zahrádek a zahrádkářských osad. Stávající plochy na území ochranného pásma NP je nutno přehodnotit a regulovat.

Zatrubnění vodotečí – mimo sídla je nepřipustné zatrubňovat vodoteče.

Zeleň – nepřipustné je snižování podílu rozptýlené zeleně a zeleně rostoucí mimo les na úkor prvovýrobně využívaných ploch, nepřipustné je zanášení geograficky nepůvodních druhů rostlin.

Ukázka zdařilého technického díla – lávka pro pěší přes Dyji

10. VYUŽITÍ VYHODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU NP PODYJÍ A JEHO OCHRANNÉHO PÁSMÁ

Funkční využití území, umístování staveb a jejich vzhled může Správa NP Podyjí ovlivňovat v rámci projednávání ÚPD, ÚPP, KPÚ i oborových dokumentací, územního a stavebního řízení. K účinné ochraně krajinného rázu dle zákona 114/92 Sb. je však nezbytný oborový dokument hodnotící vliv stávajících i potenciálních staveb nebo krajinnotvorných způsobů využití území na krajinný ráz. Proto bylo zpracováno nejenom hodnocení míry zachovalosti a navrženy stupně ochrany krajinného rázu, ale také vymezeny regulační zóny a stanoveny obecné regulativy pro sídla, tvarosloví staveb, specifické druhy staveb, materiály a také regulativy pro volnou neurbanizovanou krajinu.

Předpokládáme využití zpracované dokumentace „Vyhodnocení krajinného rázu v NP Podyjí a jeho ochranném pásmu“ v těchto oblastech:

1. Preventivní ochrana krajinného rázu
 - hodnocení je určeno stavebním úřadům, samosprávám obcí, všem stavebníkům a potenciálním investorům na území NP Podyjí a především na území jeho ochranného pásma
2. Závazný podklad pro správní řízení dle § 37 a § 12
 - v rámci hodnocení jsou definovány jednoznačné požadavky na ochranu i obnovu krajinného rázu, které musí Správa NP Podyjí uplatňovat a zohledňovat při všech správních řízeních
3. Závazný podklad pro zpracování, změny a aktualizaci ÚPD, ÚPP
 - v rámci hodnocení jsou definovány požadavky na ochranu i obnovu krajinného rázu dle § 12 zákona 114/92 Sb., které Správa NP Podyjí bude uplatňovat v rámci zpracování i projednávání změn a aktualizací ÚPD a ÚPP
4. Závazný podklad pro územní řízení a stavební řízení
 - regulační zóny a regulativy obsažené v hodnocení krajinného rázu jsou neopominutelným podkladem pro územní rozhodnutí a stavební povolení, které musí Správa NP uplatňovat jako dotčený orgán státní správy
5. Neopominutelný podklad pro komplexní i jednoduché pozemkové úpravy, oblastní plány rozvoje lesů, lesní hospodářské plány
 - tyto oborové dokumentace se zabývají krajinnotvornými způsoby využívání krajiny a je potřeba v nich zohlednit ochranu krajinného rázu (regulativy)

6. Plán péče NP Podyjí a jeho ochranného pásma

- způsoby ochrany krajinného rázu, regulativy, regulační zóny a další součásti hodnocení krajinného rázu je nezbytné doplnit do plánu péče, kde výrazně chybí
- koncepce obnovy krajiny ochranného pásma NP a polní krajiny NP musí vycházet z tohoto hodnocení

7. Podklad pro zpracování podrobnějších dokumentací ochrany a obnovy krajinného rázu NP

- způsoby ochrany krajinného rázu, regulativy, regulační zóny a další součásti hodnocení krajinného rázu jsou rámcové a svojí podrobností odpovídají zvolenému měřítku 1 : 10 000. Považujeme je za první nezbytné přiblížení, které umožní ochranu krajinného rázu NP a jeho ochranného pásma na základě odborných objektivních kritérií
- výše finančních prostředků poskytnutá na vyhodnocení však neumožnila rozpracovat ochranu krajinného rázu do podrobnějších měřítek běžných v územním plánování (1:5 000 nebo 1:2 000), ale pouze stanovit koncepční základní pravidla ochrany krajinného rázu
- pro efektivní a úspěšnou ochranu nesporných hodnot krajinného rázu na území NP Podyjí a jeho ochranného pásma je nezbytné zpracovat tyto dokumenty:
 - Vymezení nezastavitelného a zastavitelného území NP Podyjí
 - Regulační zóny a regulativy volné neurbanizované krajiny v měřítku 1 : 10 000
 - Regulační zóny zastavitelného území v měřítku 1 : 5 000
 - Plán obnovy krajinného rázu NP a jeho ochranného pásma – týká se odstranění negativních dominant a jevů poškozujících krajinný ráz, obnovy typických znaků vybraných krajinných celků, obnovy průchodnosti krajiny pro biotu a člověka apod.
 - Základní pravidla (postup) pro potenciální stavebníky na území NP
 - Aktualizovat stavebně – architektonický řád NP Podyjí pro zastavitelné území

8. Aktualizace „Vyhodnocení krajinného rázu v NP Podyjí a jeho ochranném pásmu“

- navrhuje lhůtu aktualizace tohoto územně plánovacího podkladu 5 let, za tuto dobu bude možné posoudit úplnost vyhodnocení a jeho využitelnost při výkonu státní správy podle § 12 zákona 114/92 Sb. v platném znění.